SALA DE LECTURĂ

ANUL XXIX
47
(1 280)
simbătă
22 noiembrie
1986
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Voința unui întreg popor: DA! – păcii, vieții, muncii și creației

SUPREMA RAȚIUNE

Coincidența face ca exact în aceste zile cînd se împlinesc doi ani de la istoricul eveniment pe care l-a reprezentat Congresul al XIII-lea al P.C.R., țara, poporul întreg, să participe la unul din momentele esențiale și cu mare putere de exemplu pentru umanitate, răspunzînd astfel chemării președintelui României, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Referendumul păcii, al voinței și acțiunii de pace, în acest fel ar putea fi numit acest moment care, în toată motivația sa, are vii și adînci trimiteri în munca și viața națiunii, în știință, cultură și artă, după cum are adînci și vii temeiuri în toată istoria noastră mai mult decît bimilenară. Acest referendum prin care spunem DA păcii, DA vieții, muncii și creației. Este o voință unanimă în acest gest, după cum o voință unanimă este în tot ce a spus și a îndemnat președintele țării.

Un sentiment de profundă mîndrie patriotică ne stăpînește pe toți, știind că, erou între eroii neamului, ctitor al României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu este și un ferm apărător al idealurilor de pace și de progres ale omenirii, Erou al Păcii. Din gîndirea, din concepția și demersurile sale își trage vieața acea lume a înțelegerii și conlucrării internaționale, o lume fără arme și fără războaie. În temeiul unor asemenea înalte simțăminte s-a desfășurat în Capitală impresionanta adunare populară consacrată dezarmării și păcii. În temeiul unor asemenea înalte și edificatoare simțăminte țara întreagă a ascultat cuvîntarea secretarului general al partidului.

Document de o amplă și substanțială analiză a realității vieții internaționale, această cuvîntare se constituie și într-un document programatic al votului nostru din cadrul referendumului. Este o strălucită și semnificativă pledoarie pentru actul omenesc, responsabil, pentru rațiune, pentru identificarea celor mai viabile măsuri care să conducă spre înțelegere, spre cooperare, spre asigurarea păcii. Un exemplu concret îl dă România. Contribuția la cauza păcii, a dezarmării, destinderii, înțelegerii și colaborării internaționale primește prin referendumul la care participăm un argument de o deosebită claritate ca și de o certă angajare, de o certă și mobilizatoare speranță.

Dreptul suprem al oamenilor la viață, dreptul suprem al popoarelor la libertate, independență, iată echivalența reală, moral-politică și socială a ideii de pace și a faptei de pace. O regăsim formulată în Raportul pe care secretarul general al partidului l-a prezentat în fața marelui forum comunist de acum doi ani, o regăsim în multe din cuvîntările pe care le-a rostit de atunci și pînă azi, ea alcătuiește sensul și substanța unei adevărate doctrine a realității lumii de azi și de mîine, după cum alcătuiește și sensul unic, major, al tuturor demersurilor și propunerilor prin care România, prin conducătorul său, aduce o certă și însuflețitoare lumină între nădejdile de pace și liniște ale lumii. Și este cît se poate de elocvent exemplul pe care țara noastră îl dă în chiar acest an proclamat ca An Internațional al Păcii. Pentru că referendumul și unanimul nostru DA despre aceasta vorbesc și în acest scop vor rămîne într-o viitoare istorie a păcii planetare.

Reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare este propunerea pe care o legiferăm prin consens și căreia îi

Luceafărul

Continuare în pag. a 7-a

„MA ADRESEZ OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ, ARTĂ ȘI CULTURĂ CU CHEMAREA DE A SPUNE, ÎMPREUNĂ CU ÎNTREGUL POPOR, UN DA HOTĂRÎT ÎN CADRUL REFERENDUMULUI ȘI DE A ÎNTĂRI VOTUL LOR PENTRU DEZARMARE ȘI PACE, ANGAJÎNDU-SE ȘI MAI PUTERNIC, CU TOATE FORȚELE, ÎN ÎNFĂPTUIREA PROGRAMELOR DE MODERNIZARE ȘI PERFECȚIONARE A ORGANIZĂRII PRODUCȚIEI, DE PROMOVARE A PROGRESULUI TEHNIC ÎN ÎNTREAGA ACTIVITATE ECONOMICĂ, ÎN DESFĂȘURAREA LARGĂ A NOII REVOLUȚII TEHNICO-ȘTIINȚIFICE ÎN ȚARA NOASTRĂ. FACEȚI TOTUL PENTRU CA ȘTIINȚA, ARTA ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTUL SĂ SE AFIRME TOT MAI MULT CA FACTORI FUNDAMENTALI AI PROGRESULUI MULTILATERAL AL SOCIETĂȚII SOCIALISTE ROMÂNEȘTI, CA O PUTERNICĂ FORȚĂ A CONSTRUCȚIEI SOCIALISTE ȘI COMUNISTE ÎN PATRIA NOASTRĂ, CA O PUTERNICĂ FORȚĂ A PĂCII !

NICOLAE CEAUȘESCU

DOI ANI DE LA CONGRESUL AL XIII-LEA AL P.C.R.

Exemplara conștiință

Este cert că marile momente ale istoriei noastre contemporane, acele momente cu putere și semnificație de destin în munca și viața poporului, pe cît de colective, pe atît de esențiale și individualizate la scara tuturor biografiilor, au în matca și pecetea lor și acea singularitate a creației, poartă — prin însăși importanța și perspectiva lor — și acel orizont de amplă și omniprezentă revelație prin care se definește spiritul creator. Din acest unghi, cel de al XIII-lea Congres al partidului se constituie într-o parte inseparabilă a memoriei realității noastre celei mai complexe și a deschiderilor pe care această realitate le-a trăit și le trăiește, în consens cu propriile noastre cerințe și posibilități, cu dezideratele progresului și civilizației din lumea contemporană. S-au împlinit în aceste zile doi ani de la evenimentul pe care l-a reprezentat marele forum comunist, un răstimp scurt din perspectiva a ceea ce sîntem chemați să gîndim și să înfăptuim dar și prin prisma acestei unități de măsură, prin prisma realizărilor care fac din harta economică și socială a patriei un vast perimetru de afirmare a personalității umane, creatoare, el ne apare ca o deosebită și clară dinamică a acelei realități de care vorbeam, o confirmă și se confirmă în același timp ca unul dintre acele hotărîtoare repere de conștiință prin care am putut lua și luăm act de noi, trecînd într-o nouă etapă, spre noi trepte, spre noi împliniri. Pentru că el s-a înscris în seria tuturor forumurilor comuniste care au propulsat pe noi culmi societatea socialistă românească și face legătura cu acel moment inaugural — Congresul al IX-lea al partidului — marcînd totodată o etapă nouă, superioară, în toate planurile vieții materiale și spirituale. El este un capitol eroic și generos al istoriei pe care o trăim și o cunoaștem sub numele de **Epoca Nicolae Ceaușescu** și în acest chip ni-l relevăm și-i subliniem importanța.

De pe această treaptă a permanentei noastre ascendente, de la această altitudine care este Congresul al XIII-lea, privim imaginea țării de la sfîrșitul anilor nouăzeci și în zarea sfîrșitului de mileniu. O nouă calitate a muncii și vieții în toate domeniile de activitate, o nouă revoluție în știință și tehnică în învățămînt, cu impact în toate sferele existenței economice, o nouă revoluție în agricultură, iată în mare deschiderile și direcțiile programatice lansate de cel de al XIII-lea Congres, iată dimensiunile etapei pe care o parcurgem. Cuvîntarea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, rostită în plenul marelui forum este pe cît se poate de lămuritoare în acest sens, ideile, tezele și principiile pe care le formulează fiind o substanțială răsfrîngere de spirit a întregii noastre actualități.

Conștiința că ne aflăm într-o nouă etapă, că parcurgem o nouă experiență și că efortul nostru trebuie să se ridice la noi cote de angajare și competență, în virtutea unor noi cerințe ca și a unor noi posibilități, ființează în toate programele și obiectivele adoptate dar ființează și în acea lumină atît de caracteristică și revelatoare a spiritului revoluționar, creator. Pentru că, în plan conceptual vorbind, pe o asemenea amplă și înnoitoare dimensiune se înscrie forumul comunist de acum doi ani. El este definirea în actualitate a modului de a fi revoluționar și de a acționa în consecință. Ca partid, în suprema și patriotica sa misiune de centru vital al întregii națiuni, ca fiu al partidului și al țării tale, dăruindu-te cu exemplară conștiință. În acest fel în care de peste două decenii secretarul general al partidului a imprimat un suflu nou gîndirii și acțiunii politice, sociale, călăuzind eforturile și aspirațiile țării spre o lume a mai binelui, a progresului și civilizației socialiste. În acest fel care este de fapt și îndemnul și modelul creației, este sufletul și rațiunea spiritului creator.

A. I. Zăinescu

Dreptul omului la viitor

Pacea este suprema condiție a muncii și a creației. Toți creatorii bunurilor materiale și spirituale, întemeietori de cultură și de civilizație sînt luptători pentru pace prin chiar temeinica lor strădanie de a spori mai binele lumii gîndind și muncind. Memoria umană cerne alert și uită repede, dar faptele rămîn fapte. Pentru ca fascismul să ajungă la lada de gunoi a istoriei s-au jertfit zeci de milioane de oameni. Prețul păcii a îndoliat omenirea. Pentru cei care l-au trăit, memoria acelor ani este vie, o experiență comună de care oamenii nu se pot despărți. Cine nu privește în urma sa cu deplină luciditate este un condamnat al vieții. Istoria trebuie să devină o lecție pentru umanitate, fiindcă pacea face parte din destinul umanității, este un mers de viață însuflețitor, dincolo de-al cărei orizont nu mai există nimic. Finalul războiului nu are variante : întotdeauna mor oameni. Dacă omenirea nu se opune, războiul al treilea mondial va izbucni mai brusc decît cele care l-au precedat iar consecințele lui vor fi incalculabile. Să opunem amenințărilor cu un nou război amintirile încă vii ale celui care abia a trecut.

Al. Rosetti

Continuare în pag. a 7-a

Reverberație

Generația celor ce-au cunoscut războiul ca pe o stare de încordare extremă, ca pe un fel de a trăi pe granița dintre viață și moarte, ca pe un fel de a te despărți în fiecare zi, în fiecare clipă de orice iubire, de orice speranță.

Generația celor ce s-au născut imediat după război, poate pe locurile rămase pustii în case și în suflete, cu poveștile proaspete despre moarte și despre singurătate sunînd încă în auz.

Și generația celor mai tineri pentru care războiul a devenit poate numai film ori literatură ori veste de neînțeles dintr-un colț al lumii unde încă se moare, de glonț, de bombă, de ură, de absurditate.

Adică, noi toți care trăim într-o țară unde am învățat să ne măsurăm zilele prin muncă și prin speranță, prin dreptul la vis. Nu de opțiune este vorba. Cum să alegi între soare și beznă, între viață și moarte, între mîine și niciodată, altceva decît soarele, viața, mîinele ? Ci de a înțelege că starea de pace trebuie să se construiască prin fapte, firește, palpabile, că numai vorbind despre pace s-ar putea să n-o avem niciodată. Sau ea să fie, ca și pînă acum, doar un cîmp de așteptare, cu degete tremurînd pe trăgaci ori pe butoanele marilor mașini specializate în retezarea de nu știu cîte ori a fiecărui cap de locuitor de pe Terra.

De aceea, evenimentul pe care România îl trăiește astăzi, organizarea la inițiativa președintelui patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a referendumului național, are forța unui exemplu strălucit, a unei chemări de profundă omenie adresată lumii contemporane. Reverberația sa în conștiința popoarelor poate stimula, poate contribui decisiv la construirea acelei adevărate și limpezi stări de pace.

Nicolae Dan Fruntelată

Strălucirea umană

Literatura nu poate împiedica războiul dar ea trebuie să-și folosească toate mijloacele pentru ca oamenii să dorească pacea. Responsabilitatea scriitorului în afirmarea unor valori spirituale a căror finalitate să servească omului, existenței și demnității sale, a devenit în ziua de astăzi o condiție a creației. Dincolo de granițe geografice și lingvistice, dincolo de curente și stiluri, literatura transfigurează datele și evenimentele realității pentru a transmite oamenilor integral adevărul, ca un luminos semnal de avertisment. În actualele condiții internaționale deosebit de grave, cînd dreptul la viață, dreptul sacru al omului la muncă și la visare este mai mult ca oricînd amenințat de întunecatul spectru al războiului, literatura și arta, creația și știința trebuie să devină un sprijin cardinal pentru ca toate forțele progresului și ale păcii să se manifeste într-o solidaritate de granit în intensificarea activităților de împiedicare a unui nou război, echivalent cu o definitivă catastrofă planetară. Scriitorul, martorul credincios al umanității, nu și-a pierdut niciodată încrederea în omul care nu poate trăi fără idealuri, fără speranțe, chiar atunci cînd pacea lumii este grav amenințată. El n-a încetat niciodată să trudească pentru ca orice pagină tipărită să

Virgil Teodorescu

Continuare în pag. a 7-a

SEMĂNĂTORII

Unii dintre noi au mai apucat gestul clasicizat al semănătorului cu brațul avîntat peste brazda care așteaptă semințele. Mîna lui întinsă simbolizează viitoarele lanuri, bucatele toamnei, belșugul roadelor. Altfel zis, gestul semănătorului este gestul păcii.

Există și altfel de semănători. Mîna lor nu aruncă grîul ci boabele zizaniei. Brațul lor repezit peste capetele oamenilor își are și el productele sale. Ele se numesc disensiunea, discórdia. Gestul semănătorului de vînt are un singur rost : cultivarea conflictelor.

Există oameni care trăiesc din cultivarea conflictelor, cum trăiesc alții din cultivarea grădinilor.

Oaspeților dorîți și nedorîți românii le-au ieșit întotdeauna înainte cu semnele păcii. „Cît sîntem încă pe pace, eu îți zic bine-ai venit". Pîinea și sarea întinsă noului venit se face cu aceleași mîini care au aruncat roditoarea sămînță.

România propune și astăzi, printr-un fapt la fel de simbolic și de grăitor, pacea. Este încă o dată cînd românii ies înaintea lumii cu pîine și sare.

Pacea este condiția fără de care viața nu poate fi concepută. Înțelepciunea tradițională a poporului român știe că „cine seamănă vînt culege furtună". Gestul semănătorului de roade va învinge gestul semănătorului de vînt.

M. Ungheanu

Acoperit cu aur

Pacea e dreptul meu, singurul meu drept pe care mi-l apăr cu viața, fiindcă Pacea aparține copilului meu și nimeni pe lume nu mă poate duce în ispită cu vorba că fetiței mele îi trebuie altceva decît sănătate, pace, bunăcuviință. Iubesc Pacea, fiindcă-i iubesc pe ai mei, fiindcă-mi iubesc Țara și, la urma urmelor, mă iubesc și pe mine însumi cu aceeași dragoste cu care m-au înconjurat părinții.

Pacea înseamnă, pentru lumea noastră, a fi plin de dor și miracole.

Pacea e pîinea noastră de dimineață, lumina prînzului și liniștea de cină.

Pacea este, de bună seamă, cuvîntul care în alfabetul nostru se poate acoperi cu aur.

Pacea este averea pe care o împart, din inimă, cu toți oamenii Pămîntului.

Fănuș Neagu

PERMANENȚA IZVOARELOR

Prestigiul creației folclorice

Fără îndoială, vom subscrie cu toată convingerea la fraza în care Adrian Fochi precizează, chiar în **Cuvîntul înainte** la cartea sa, **Estetica oralității** (Ed. „Minerva", 1980) că invită pe cititor să accepte participarea la un dialog științific nou, „pe tema însușirii esențiale a folclorului, oralitatea". (p. 7).

Dar, în pofida acestei trăsături, care subliniază că folclorul se creează și circulă prin CUVÎNT, **spus** sau **cîntat**, în pofida faptului că la începutul constituirii folcloristicii ca știință, filologia, cu care folclorul avea atîtea puncte de contact, era chemată să-i arate „calea sănătoasă" (Ovid Densusianu, **Folklorul. Cum trebuie înțeles**, ed. a II-a, 1937, p. 25), **graiurile și dialectele** au fost puțin invocate și studiate, **cu referire la creația folclorică.**

Nu se are în vedere că graiurile populare reprezintă, în fond, un patrimoniu cultural inestimabil și exprimă, cel mai fidel, creativitatea unei etnii.

Într-o comunitate umană în care comunicarea lingvistică s-a efectuat, secole de-a rîndul, pe cale orală (documentele scrise apar relativ tîrziu, sporadic și nu au ponderea actelor vor-

Valeriu Rusu

Continuare în pag. a 7-a

LITERATURA ŞI VALORILE UMANISTE

Imaginea literaturii române, adică a unui popor care a fost obligat să se apere şi a cunoscut, pe un teritoriu întins, pirjoliri de războaie, e, în ciuda acestei realităţi, o imagine a păcii, expresia, cu alte cuvinte, a unei spiritualităţi paşnice, rămasă în cadrele ei fundamentale. Acest spirit calm, cultivînd echilibrul şi făcînd din imaginea cumpenii sensul emblematic, e, în cea mai adîncă înfăţişare a lui, spiritul unei naturi cosmice, a unei naturi dezvoltînd cultul vieţii. Însă a fi un spirit al păcii înseamnă, la scriitorul român, a fi pentru valorile civilizaţiei, pentru creaţie, pentru simţul libertăţii umane.

„Inter arma, silent musae" — spuneau anticii şi în acest dicton stă o întreagă realitate a istoriei, împiedicată în atitea rînduri să înainteze, aşa cum ar fi trebuit, de convulsivele dezastre ale războiului. Atunci cînd istoria românească a fost împinsă să se consume în catastrofe, totuşi scriitorul român a reacţionat de pe poziţia lui tradiţională, eloglind civilizaţia, viaţa, făcînd creaţie cu sentimentul că războaiele reprezintă un accident. E răspunsul unei lumi a armoniei, înfăţişată de Sadoveanu în „Baltagul", în „Creanga de aur", în „Fraţii Jderi", e o afirmaţie a vieţii ca spiritualitate, biruind tragedia halucinaţiei graţioşi a unui război nemilos, precum e în „Ultima noapte de desfăşurat în „Balaurul", de Hortensia Papadat-Bengescu, din punctul de vedere al unui dragoste, intîia noapte de război" de Camil Petrescu ; e un exorcism al macabrului, spirit al echilibrului ; e o litanie provocată de catastrofa războiului, depăşind, prin sentimentul că aşteptarea nu e zadarnică, abisul unei clipe negative, precum în poezia Magdei Isanos. Ori de cîte ori scriitorul român a fost pus în faţa primejdiei letale, înaintea mecanismului orb care striveşte om, natură, viaţă şi tot ce face din cosmosul uman expresia individualităţii, el a reacţionat aşa cum era în firea lucrurilor să o facă, adică din punctul de vedere al unei naţii paşnice. Ceea ce prezintă, în pagina care urmează, eseurile dedicate unor creaţii literare româneşti unde valorile umane triumfă asupra războiului, nu e decît un fragment semnificativ dintr-o pînză întinsă pe care literatura română afirmă armonia.

Lumea armoniei

Opera lui Mihail Sadoveanu, membru în Consiliul Mondial al Păcii şi distins în 1961 cu Premiul Lenin pentru pace, rămîne, prin cea mai profundă şi inalterabilă parte a ei, expresia unei civilizaţii a gîndului armonic, efigia unui popor paşnic şi a cărui cea mai de seamă dorinţă nu e decît aceea de a fi lăsat să vieţuiască în pace. Prozatorul întruchipează, în felul lui, de rapsod antic şi îmbătat de epos, această lume a sintezelor, această coagulare de spirit popular străvechi, venind, din substanţa genuină creatoare de morală, cu o întruchipare a unei formule de viaţă istorică, de regăsit la Eminescu, la G. Călinescu, la Vasile Pârvan şi la Iorga, la Creangă, la Lucian Blaga. Este imaginea unei umanităţi de nobleţe originară, de populaţie de sedentari şi de păstori, incluzînd în realităţile ei omeneşti o formă completă de civilizaţie, stratificată istoriceşte în cadrele iniţiale, durabilă prin puterea ei de a se conserva. Pentru românii, a căror istorie e un lung şir de agresiuni suportate cu bărbăţie însă produse tocmai atunci cînd părea că se dovedeşte un spirit de continuitate organizată, războiul e fenomenul cosmic cel mai brutal, primejduind colectivitatea în esenţa ei de etnie liberă şi independentă. El e de socotit a intra, pentru autohtonii carpatici, în categoria „urîtului", a celui aducător de istorie negativă, producînd retragere, defensivă, reflux. A înfăţişa istoria românească în afara catastrofei umane care este războiul ar fi cu neputinţă de făcut, cîtă vreme o imagine adevărată a lumii acesteia e împînzită de pete uriaşe de sînge. Însă astfel de mişcări grele, de mulţimi aducătoare de moarte, nu sînt înţelese la Dunărea de Jos decît ca o „răutate" a universului, ca un fapt demoniac, căci oamenii aşezaţi ai locului sînt istoriceşte *nu agent al expansiunii ci obiect de război*, totdeodată cu lumea unde, în acord cu natura, stau. Zicem adeseori (şi aceasta este o observaţie adevărată) că românii sînt o populaţie paşnică şi înţelegătoare de univers, trăind în acord cu armoniile lumii naturale unde vieţuim ; această certitudine a eticului universal e provenită aci dintr-o lungă experienţă a rezistenţei dinaintea invaziilor şi cînd românii zic „pace" zic „civilizaţie", ei afirmă dreptul la existenţă naţională pe pămînt. Un popor aflat, precum formulase odată cronicarul, „în calea tuturor răotăţilor", nu poate să dezvolte o filosofie a războiului cîtă vreme pentru el războiul e negaţie a principiului vital, înţeles aici nu abstract ci în concretetea unei drame geografice. Această hieroglifă de realitate istorică românească dă coerenţă operei sadoveniene şi în afara acestui comunicat colectiv către popoare, afirmînd întregimea universului, nu ar fi de înţeles „Creanga de aur" şi „Baltagul", „Nada florilor", „Ţara de dincolo de negură", „Paştele blajinilor" acolo unde *a fi în istorie înseamnă a păstra identitatea de popor liber* ; e o etică a păcii care e de văzut de oriunde am lua-o dintr-o istorie consumată în convulsiuni.

Cine deschide această carte a naturii umanizate, care e opera sadoveniană, e fermecat de îndată de un simţămînt al aşezării oamenilor în cadrele lor ; toate par a fi, şi sînt, acolo aşa cum ar trebui ele să fie. Oamenii se adună în comunităţi vieţuitoare în chip obştesc şi gîndesc răzăşeşte cu simţul independenţei faţă de univers, înaltă sate şi le păzesc, reţin tradiţiile şi se exprimă în datini şi în epos, sînt ştiutori ale căilor secrete pe care vieţuitoarele se mişcă milenar, au existenţa savantă şi mintea născocitoare, stăpînind fierul şi fiarele lumii, lichidele bolborositoare, legile vieţii şi ale grădinii ; sînt nişte „ingineri ai sacrului", pentru care lumea nu are mistere căci *universul paşnic e principiul civilizaţiei lor*.

Acest simţ al armoniei dă operei sadoveniene universalitate de esenţă şi trebuie înţeles, din punctul de vedere al umanităţii, ca o soluţie a păcii, a civilizaţiei libere adică, a valorilor vieţii pentru care istoria nu e decît o nesfîrşită resurecţie a spiritului împotriva întunericului.

Artur Silvestri

Flori şi oameni

Cînd, în 1926, Perpessicius publica volumul de versuri **Scut şi targă**, tragedia care-i aureolase pseudonimul cu o retroactivă premoniţie se sfîrşise printr-o mare victorie personală, a cărei semnificaţie are în posteritate noi sensuri. „Cel tăbăcit de suferinţă", învinsul care plătise tribut zeului Marte braţul drept, devenise învingător şi fiecare rînd scris, după îndelungi exerciţii, cu mîna stîngă, era un semn al victoriei şi revanşei în faţa atrocităţilor războiului de oricînd, de pretutindeni.

Volumul încolţise în mintea autorului cu mult înainte, în tranşeele primului război mondial şi se intitula iniţial **Inscripţii pe un scut şi o targă**, carnetul de campanie al combatantului conţinînd, pe lîngă versuri, şi autoportretele acelei perioade, care transmit, şi ele, starea tensională, încleştarea disperată a maxilarelor, demnitatea mîndră cu care pozează morţii. Poeziile „jurnalului" său de război sînt remarcabile pe linia sugestiilor, a simbolurilor de un intelectualism rafinat, a sentimentelor de iubire şi puritate, de pace prin care-şi învăluie adversarul permanent, moartea. Dislocat de sentimentul colectiv — care dăduse o trăire plină de autentic versurilor comilitonului Camil Petrescu, Perpessicius este un intelectual care-şi comunică cel mai ades propriile impresii, dar şi gradarea sentimentelor colectivităţilor condamnate la dispariţie prin război. Lirica lui e o imagine vie, acută a cumplitului atac asupra valorilor civilizaţiei pe care războaiele îl presupun. Între plecarea reală a combatanţilor de pe unul din pontoanele brăilene şi simbolul mitologic al trecerii apelor Styxului, similitudinile urmăresc detaliile impregnate de iminenţa întunericului : „Caron a dat semnalul de dezlegat odgoane / Ci şlepurile toate, desprinse de pontoane / În chei tot mai ezită, în legănări uşoare, / Ca racla peste care, -nainte de-ngropare, / Se azvîrle-n deznădejde o mamă sau o soră / Din sălciile bălţii, din coapsa de vapoară / De-a lungul căror trecem, amurgul se strecoară / În sufletele noastre. Cum stăm pierduţi pe punte / În boarea rece care ne mîngîie pe frunte, / Simţim o adiere de noapte prematură / Genunile lui Dite îşi cască neagra gură / Şi chiparoşi funebri se-nalţă peste ape / Izbind în şlep, talazuri se străduiesc să sape / O groapă-n unda neagră, în timp ce visul cade / Soseşte pe mireasma de flori de la plecare / Ne mînă pe cărarea cu veşnice grădine / Spre ţărmul de a pururi al tristei Proserpine" **(Pe Styx)**.

Rezonanţă gravă a versurilor, trista melancolie a ritmului poeziilor relevă reacţia sa în faţa dezastrului uman, surprinderea descompunerii sufletului prin violenţă. Pentru Perpessicius, războiul distruge în primul rînd spiritul şi prin el ideea de echilibru şi armonie, funcţiile estetice ale existenţei. De aceea, cuvîntul „viaţa", substituit în poema **Septembrie** prin „suflet", devine simbol funerar : „Plouă peste foile de cort / Şi din ele picură-n tranşee / Înginînd o tristă melopee / Pentru sufletu-mi ce azi e mort // Sufletu-mi e mort şi amintiri / Nu-mpletesc coroană funerară, / Singure şrapnelele presară / pentru el exotici trandafiri".

Acelaşi sentiment, al dezechilibrului care pune în pericol umanitatea şi aspiraţia ei la perfecţiune prin artă, apare foarte pregnant în lirica lui Perpessicius dintr-o perspectivă insolită. Poetul introduce în peisajul cimpului de luptă acele lucruri care înfrumuseţează, în vremuri normale, viaţa : florile, cosmosul plin de mister şi chemări, iubirea ca formă frenetică de manifestare a vieţii. În versurile sale, abundă floralul stabilindu-se chiar o solidaritate a naturii cu umanul. Războiul înseamnă această ruptură a unui raport de armonie cosmică : „Florile de pe cîmpie le cosesc mitraliere / Şi cu sucurile scurse spală rănile mortale / De eroi căzuţi în tină ca şi simple efemere / Ce adorm de veci pe-o floare, îngropindu-ne-n petale // Singură, în tot cuprinsul, flora stelelor polare / Înflorind spontan din gheţul de argint ca dintr-o seră, / Scutură multiple jerbe şi coroane funerare / Peste flori şi peste oameni seceraţi de mitralieră" **(Flora stelelor polare)**.

Poezia de front a lui Perpessicius este transpunerea lirică a unei experienţe unice, trăită continuu la limita dintre viaţă şi moarte. De aceea, ea se înscrie ca un grav şi responsabil memento în tema mai amplă a poeziei care înfierează războiul. Prin **Scut şi targă**, volumul de debut al poetului care forţase destinul, se ivesc primele din virtuţile rare care au împodobit personalitatea lui Perpessicius, acest mare slujitor al muzelor iubitoare de pace.

Lucian Chişu

Desen de Vespasion Lungu

Absurditatea războiului

O dominantă a literaturii noastre de război ni se pare a fi descalificarea morală a instinctelor belicoase, refuzul spectrului absurd al umanităţii reduse la înfruntări biologice fără orizont simbolic. Latent sau expres, această literatură nu mitizează forţa, ci elogiază mintea. Atenţia e canalizată spre om, nu spre senzaţionalul maşinăriei care îl captează spre a-l distruge sau modifica în monstru cu iluzii de supraom sau om de excepţie. De aceea, nu întîmplător, vom întîlni la autorii români o distanţare de factologia spectaculoasă spre a putea lectura clar sensurile pe care aceasta le pune în joc, încadrarea situaţiilor şi destinelor aventuriere în contexte mai largi de percepţie atitudinală, care înlătură riscurile complicităţii afective de primă instanţă. Din aceleaşi motive, predomină recursul la memorial sau experienţă trăită, dar nu documentarul reportericesc ; chiar în cazurile de invenţie artistică, atunci cînd experienţa e simulată, expunerea nu e neutrală, ci asumată pe traiectorii apreciative ; senzaţionalul, cît şi unde e, nu e urmărit doar pentru el însuşi, ci pentru stratul semnificant pe care îl cultivă. Intenţiile descriptive sînt încorsetate de tehnici psiho-socio-analitice sau chiar de simplele comentarii ale unei spiritualităţi robuste şi paşnice. Astfel, acte de bravură şi calităţi precum vitejia, curajul, iscusinţa, sacrificiul, puterea fizică ş.a.m.d. nu apar ca realizări şi virtuţi războinice, ci ca reacţii omeneşti prin care, în situaţii limită, **se apără valorile vieţii**, adică acele valori care, în condiţii de liniste, pot fi afirmate firesc, fără spectacolul unor preţuri atît de mari. Aşadar, fără a fi doar expozitivă sau în căutare de senzaţii tari, fără a se lăsa fascinată de măştile pseudobărbăţiei, literatura noastră are o clară şi evidentă deschidere opţională. Cu diferenţe de la un autor la altul şi de la operă la operă, îşi face mereu prezenţa, dincolo de anecdotică, un discret interes pentru localizarea magmelor ce secretă iraţionalul în lume şi om.

Probabil cea mai reuşită altoire a procedurilor analitice pe filoanele prozei valorilor umane rămîne, în literatura noastră, **Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război.** G. Călinescu precizează că cea de-a doua parte a romanului lui Camil Petrescu „constituie tot ce s-a scris mai subtil, mai frumos despre război în literatura noastră şi ar sta cu merit alături de pagini străine strălucite. Căci **n-avem de-a face cu un reportaj despre război, ci cu o viziune personală a lui,** cu un spectacol straniu, apocaliptic, de un tragic grotesc, asemănător cu tablourile primitivilor, narative, hilare, grave" (subl. n.). De altfel, romanul nu are o structură duală, aşa cum s-a tot repetat. Încercările de a vedea în prima parte doar istoria unei iubiri, piperată cu lecţii de filosofie tinute, în intimitate, unei femei, a reţine doar germinaţia geloziei lui Ştefan Gheorghidiu înseamnă prea puţin. Este, aici, mai mult radiografiia îndeletnicirilor şi reacţiilor unei lumi asupra căreia planează apropiatul război. Constatarea este evidentă, desigur, prin efectele semantice, contextuale ce se suprapun dinspre partea a doua a romanului, în care preponderentă este experienţa de front. Romanul urmează, de fapt, fenomenologia ieşirii lui Ştefan Gheorghidiu din convenţionalitatea practicată de sine şi de ceilalţi, experienţa unei lucidităţi ce ricoşează în atingere cu mediul, găsind, totuşi, în final, şi nemărturisite puncte de comunicare. Mişcările de idei, situaţii, pasiuni, obsesii, interogaţii, deznădejdi şi furii sînt tensionate prin atragerea lor pe orbite adaptative opuse şi conflictuale. Pe de o parte, sînt reacţii şi fapte claustrate în serie biologică, presată de urgenţele proteice ale instinctului de autoconservare : pierderea în imediatitatea profitabilă, calculul meschin, asumarea exclusiv verbală a treburilor publice, manipularea conjuncturii, ascunderea intenţiilor egoiste sub masca cuvintelor oneste ş.a. — aşa cum face Nae Gheorghidiu. E categoria care, în timp de război, profită de bulversarea valorilor umanităţii, care dezumanizează. După o discuţie cu inaltul slujbaş Vasile Marinescu, Ştefan Gheorghidiu mărturiseşte ca pentru sine : „A fost pentru mine un nou prilej de nedumerire şi reflecţiune. Mi s-a părut izbitor contrastul dintre încrederea senină cu care acest om privea destinele comunităţii (viitorul apropiat al ţării nu-i da nici o umbră de îngrijorare, indulgenţa lui pentru greşelile împotriva statului era foarte mare şi nici o măsură de prevedere nu i se părea necesară, deşi era un om politic şi ar fi trebuit să aibă simţul răspunderii), şi faptul că era, cu toate acestea continuu neliniştit de soarta afacerilor lui personale, bănuind pe oricine, neîncrezîndu-se în abstracţii şi numărînd pe degete, de două ori de fiecare dată, îngrijorat de orice posibilitate de eşec, gata, ca o fiară, să reprime, fără cruţare, orice ameninţare cît de vagă". Propria-i nevastă, dedată cu pasiune clipei, îi cere, la plecarea pe front, certitudini testamentare, şi lung e chinul lui Ştefan pînă se poate salva din această iubire fără orizont şi poate gîndi : „tot armamentul ei cuceritor e parcă demodat şi nefolositor, ca acele tranşee puerile din munţii graniţei". Apropierea iubitei de micimea morală şi diformităţile sufleteşti ale acelor medii burgheze care nu văd nimic dincolo de interesul egoist, are tilcul ei. Dincolo de temperament şi/sau caracter, e vorba de aceleaşi reacţii ce populează secvenţele istorice tulburi, instabile, relaţia nefiind, desigur, una de cauzare mecanică, ci de consonanţă între angrenajul adaptativ şi mediul istoric imediat.

Ştefan Gheorghidiu experimentează sentimente de ordin superior. Evoluţia lui este similară monadei leibniziene : de la stări intuitive şi confuze spre o cunoaştere ce-şi sporeşte intelectualizarea, se leapădă de compromis şi are precizie în diagnosticare. Plecînd pe front, deşi îl putea ocoli, dintr-un acut simţ al demnităţii (alţii să nu aibă acest ascendent asupra sa) şi un latent sentiment de solidaritate şi obligaţie (nu poate lipsi de la această lecţie din istoria ţării), capătă nostalgia fericirii firesti în mijlocul peisajului montan, printre ţărani ce-şi continuă munca în pauzele luptelor ; deşi cu etaloane neîndulgente în discuţii, are afecţiune pentru „batalionul nostru de oameni cumsecade şi necăjiţi", în care ofiţerii „păreau mai curînd nişte dascăli provinciali cu ţicuri şi nevoi", iar căpitanul Dimiu ordonă : „Acum staţi jos aci pe iarbă, să vă dictez ordinul de luptă". Naivităţi şi iluzii i se năruie sub tir de mitraliere şi obuze. Rosturile gesturilor omeneşti sînt dislocate : de ce e nevoie de bagaje, cînd scapă doar cine are zile ?, de ce să mai scrii celor dragi care sînt în altă lume ? ; de ce salutul „Să trăiţi !", cînd te întrebi „cum o să trăiesc diseară prin focuri de infanterie, prin lupte de baionetă, prin sute de explozii de obuze ?" Este, desigur, mîndria de a fi printre primii care intră în Ardeal. Are curaj, deşi nu e lipsit de preaomeneştile temeri ale sfîrşitului : „De vreme ce tu tot mori, e ciudat, dar preferi să fie cînd ataci şi nu cînd fugi. Cred că senzaţia aceasta împacă un sentiment fundamental : atacînd, îţi alegi tu, parcă, moartea ; urmărit de altul şi ajuns din urmă, moartea ţi-e impusă. Eşti în clipa morţii, în întîiul caz, un sinucigaş, în al doilea un ucis, şi încerci toate sentimentele celui asasinat". Ştefan Gheorghidiu devine tot mai aţaşat de cei mulţi care sînt carne de tun, trec prin focuri de baraj, învingîndu-şi frica, pentru că ştiu de ce o fac — faptă care face pe un prusac să constate : „Nu te bate în duel cu unul care nu ştie să se bată, că e periculos... Pot să spun, domnule, că dacă dumneavoastră aţi fi ştiut să faceţi război, nu mai eram eu azi aci, ţinîndu-mi maţele în braţe. [...] Nu se trece, domnule, niciodată, printr-un foc de baraj".

Camil Petrescu restituie luptelor forţa de sugestie care le înscrie în seria absurdului biologic ; această calitate romanescă este dublată de stratul criticii sociale. Sînt aspecte trecute uşor cu vederea, în măsura în care se caută în **Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război** doar povestea de dragoste. O relecturare a romanului prin prisma publicisticii autorului ar putea dezvălui aspecte şi opţiuni încă tratate ca secundare. E de ajuns, de pildă, să reţinem, că, după întoarcerea din prizonierat, în luptă cu sărăcia, Camil Petrescu notează : „Atunci... am înţeles toată comedia ipocrită... şi în acelaşi timp toată cruzimea cumsecade a ordinii burgheze, căreia, deşi îi satisfăcusem toate comandamentele morale... mă nedreptăţea cu pretenţie de justiţie, totuşi. Nu e tolerat de ea decît cel ce i se aserveşte" **(Teze şi antiteze**, p. 401). Vorbind, într-un articol de presă, despre înţelesurile patriotismului, Camil Petrescu notează : „că **Faust** al lui Goethe a contribuit la renumele german mai mult şi mai etern decît zece bătălii cîştigate. Că din gloria de odinioară a Spaniei a rămas **Don Quijote** a chimistului Cervantes... Că în cumpăna civilizaţiei, capodoperele elene cîntăresc mai mult decît vitezia incontestabilă a hunilor" **(Publicistică**, vol. I, p. 77). Nu altfel gîndeşte Ştefan Gheorghidiu.

Vasile Macoviciuc

Harta roşie a suferinţei

...Să citeşti „Balaurul" Hortensiei Papadat-Bengescu şi să te gîndeşti la Monumentul eroilor sanitari din piaţa Operei... Trenul cu răniţi trăgînd în miez de noapte, în ceaţă, în frig, la peronul gării din oraşul F... şi deşertîndu-şi suferinţa umană în pragul spitalului de campanie. În vagoane : paturi, tărgi, locaşuri improvizate din paie ude ; tot omul cu rănile lui, aşa cum întîmplarea armelor l-a ales, focul şi fierul cîndu-şi mîna în încleştarea oarbă cu fiinţa. Pe lîngă elementele lumii, cele patru, Hortensia Papadat-Bengescu ne spune că mai este unul : „Laura făcea o mică socoteală : natura are elementele ei, nediscutate, de nimicire şi prefacere. Apa, focul, cutremurul, furtuna. Către ele omul nu poate decît încerca să se orienteze, să le ocolească, **să răzbată**. I se părea acum că natura **umană** are şi ea o forţă elementară specifică : **Singele !**"

Valul singelui, înspumat în fiecare individ în parte, subţiat sau îngroşat — după o măsură intrinsecă — oprit în pragul spitalului, între viaţă şi moarte — şi aceşti neobosiţi sanitari veghind zi şi noapte, pansînd, curăţînd, ocrotind, încercînd din răsputeri să menţină „forţa elementară specifică" în trup, în vasul fiinţei ! Războiul este, de cînd lumea, o tulburare a ordinii elementare, un amestec sălbatic al pămîntului cu apa, cu focul şi cu aerul, o stare de dezordine. Echivalentul în regnul omenesc : răni, răni de tot felul, nici una asemănătoare cu alta, fiecare în parte o pecete unică pusă pe trup, o poartă de ieşire a sîngelui, de scurgere a vieţii din materia organică. „Balaurul" — trenul cu răniţi — se umple şi se deşartă iarăşi şi iarăşi : Laura, eroina principală a romanului, îl priveşte de fiecare dată „zidită în spaimă" imaginîndu-şi nu numai ce poartă în sine, nu numai ce „noutăţi" inventează frontul în domeniul sfîrtecării trupului omenesc — dar mereu cu aceeaşi îndîrjire de a reda viaţa. Balaurul este războiul însuşi în fiinţa haotică a căruia Laura este prinsă ea însăşi ca punct gînditor, ca principiu al ordinii cosmice. Calmă, liniştită în virtejul celor mai tulburate ape, mereu inconjurată de sticluţele ei cu medicamente şi de bandaje sterile, cearşafuri curate, coşuri cu piine, samovare cu ceai, zimbind adesea acolo unde feţele oamenilor se crispează de durere, alergînd ca un fulg de la pat la pat, de la targă la targă, intrînd fără teamă ori repulsie în imperiul sîngelui răzvrătit împotriva trupului ce-l poartă, Laura este ca un memento al femininului eroic pe harta roşie a războiului, ca un laur al victoriei viitoare rezistînd în aparenţa dezastrului şi izbucnind monumental, ca o cunună ori ca o singură ramură boltită protector deasupra vieţii, din întuneric spre lumină. „Balaurul" nu poate contamina acest nod de energie umană pentru că, principial, se separă de ea ; balaurul se va topi ori va fi obligat să se retragă, ori nu va mai exista pur şi simplu — din trupul lui ce se întinde tentacular stringînd ca într-o plasă cu ochiuri dese domeniul viului — din acest trup uscat şi nefolositor va creşte fapta Laurei. Ea o consemnează ca pe un mesaj pentru memoria colectivă spunîndu-ne, în fond, că memoria, ţinerea în atenţia conştiinţei, este esenţială pentru păstrarea ordinei elementelor. Pacea, ca efect social şi cosmic al acestei ordini, are nevoie de monumente, de stîlpi luminoşi ce trec prin timp ducînd cu ei amintirea...

Să privesti Monumentul eroilor sanitari din piaţa Operei, să simţi dedesubt încordările unui alt tren care duce viaţa dintr-o parte în alta a marelui oraş, să cobori treptele spre metrou — acesta este trenul de sub monument — şi să-ţi aduci aminte de „Balaurul" Hortensiei Papadat-Bengescu... O frunză de laur îţi va arăta drumul, un personaj cu numele Laura te va duce de mînă prin ororile primului război mondial. Vocea sîngelui este, în fond, vocea raţiunii, valul mondial al sîngelui — această „forţă elementară specifică" a naturii umane — poate şi trebuie ţinut în împletitura socială, în plasa viului omenesc ce ţese planeta. Vocea raţiunii, sprijinită pe memoria activă a faptelor, ne spune că balaurul stă sub puterea şi ascultarea faptei omeneşti.

Nicolae Georgescu

MIHAI EMINESCU

„Pacea este condiţia de-a dispune de puterile noastre fizice şi intelectuale."

●

„Pacea nu poate fi înlocuită. O societate care nu slujeşte principiul păcii este o fantasmagorie care va dura mai mult sau mai puţin, dar se va preface în scrum la suflarea recei realităţi."

●

„Pacea trebuie slujită cu inima, nu vorbită cu gura."

●

„Niciodată o vorbă nu poate înlocui o realitate. Pacea trebuie să fie un gest concret."

LUCIAN BLAGA

„Toţi creatorii de cultură şi civilizaţie care au luciditatea deplină a chemării lor sînt iubitori de pace, căci pacea este suprema condiţie a creaţiei."

●

„Stihuitorii de astăzi pot cînta pacea numai din fierbinte, incandescentă dorinţă, şi ca o izbîndă a zilei de mîine".

●

„Aş dori să vină o zi în care rachetele, în loc de a purta virtual spectrul morţii peste mări şi continente, să apuce mai degrabă pe drumuri de azur ca vestitoare ale geniului uman."

VASILE PÂRVAN

„Popoarele modelate de pămîntul pe care prind rădăcini se supun legilor lui. Şi nu va fi putere pe lume să le împiedice a tinde mereu să împlinească, veac după veac şi mileniu după mileniu, poruncile legilor pămîntului lor. Nici o suferinţă, nici o jertfă, nici o ameninţare nu le va spăimînta".

●

...„oamenii cei mulţi nu-s lăsaţi pe lume numai ca să-şi iubească ţara ; ei trebuie să aibă pace. Adevărata libertate e numai un mijloc pentru pace."

Elena Greculesii : „Flori din grădina Patriei"

Metaforele păcii

Existenţa meteorică a Magdei Isanos, în care depistăm nu puţine similitudini cu destinul labisian, poartă aureola unui sacrificiu moral de excepţie, poeta a iubit pînă la mistuire lucrurile, oamenii, viaţa convertindu-şi lirismul într-un document „hemografic" de o indiscutabilă forţă emoţională. Chiar dacă universul afectiv poartă uneori amprenta neliniştii venite din conştiinţa propriei maladii incurabile, versurile acestei poete „cu suflet de lumină" glorifică neîntrerupt iubirea şi energiile vitaliste în poeme pline de elan existenţial : „Voi scrie despre-acea necruţătoare/ bucurie de a fi tînăr sub soare / cu fruntea lîngă cer voi scrie despre viaţă". Există în lirica Magdei Isanos o confruntare plină de tensiune între viaţă şi moarte rezolvată întotdeauna în favoarea vieţii, elanul fiinţialist se opune principiului distrugător, frumuseţea şi binele avînd mereu puterea de a învinge forţele stihiale, de altfel autoarea investeşte verbul poetic cu funcţii taumaturgice („Aş vrea acest poem să-l ridic ca un val / s-acopăr cu el partea neagră din lume"). Lirica poetei, în care pulsează fierbinte năzuinţa morală spre puritate şi armonie, devine cu timpul o lirică angajată, expresia unei conştiinţe civice mature şi responsabile. Magda Isanos şi-a transformat metafora într-un lucid act de acuzare a războiului denunţînd prin forţa verbului poetic ororile holocaustului : „Am văzut şi eu oameni plecînd / la război / Erau tineri ţărani, jumătate goi, / în vagoane de marfă cîntînd / cîntece monotone şi triste. Plecau / Erau atît de mulţi, că-ntunecau / zarea zilei de vară. „Poemele antirăzboinice sînt străbătute de un vibrant sentiment al solidarităţii umane, sînt creaţii izvorîte dintr-un suflet de luptătoare pe frontul adevărului şi-al libertăţii ; propensiunea spre armonie şi lumină morală, vizibilă în toată creaţia poetei, capătă în lirica angajată sonoritatea unui apel umanitar împotriva forţelor oarbe ale nedreptăţii şi crimei. Numeroase sînt scenele sugestive care configurează prin expresia poetică o lume pîndită de pericolul războiului, e un lirism al durerii colective în care elementul biografic se converteşte în simbol : „Mama a trecut printre plumbi, / ducînd la sîn ceva nevăzut. / Peste rîul albastru mama printre plumbi a trecut". Ameninţarea surdă a dezastrului capătă expresie lirică în scenarii tulburătoare prin simplitatea detaliilor : „Serile, mă gîndesc la oamenii / care se întorc în casele sărace / S-aşează-n jurul mesei, / şi vorbesc despre pace / şi despre război." Forţa emoţională a poeziei scrise de Magda Isanos vine cu siguranţă din sinceritatea rostirii („pentru pace mă rog, pentru lucruri uitate / şi pentru oameni din singurătate") metafora limpede şi comunicarea directă, lipsită de încărcături retorice, nasc un mesaj liric profund, memorabil prin combustia afectivă a expresiei. Universul poetic stă neîntrerupt sub semnul iubirii de oameni, căldura feminină colaborează cu atitudinea eroică şi spiritul de sacrificiu pentru triumful binelui, autoarea aude „inima omenirii întregi cum bate" oferindu-ne o lirică generoasă în care vibrează sentimentul solidarităţii umane : „Oriunde e patria mea. / Pe cărarea ecuatorului / am trecut desculţă, cîntîndu-vă, / din cinci continente chemîndu-vă / Din munţii lumii / strigîndu-vă". Mărturisirile poetei ne impresionează prin gestul spontan de solidarizare cu toţi semenii, prin forţa agitatorică a verbului sincer plin de căldură umană : „Oameni, porniţi ! / După pilda şuvoaielor revărsate, / porniţi !" Într-o perioadă în care nedreptatea şi absurdul războiului se împotriveau rosturilor vieţii, poeta apăra cu arma cuvîntului idealul de libertate : „Vrei peste sînge-n casă să păşeşti / să-mpărţim prînzul sărac / să vorbim despre noul veac / al dragostei dintre oameni ?" Ceea ce caracterizează poezia de rezistenţă a Magdei Isanos e optimismul ei funciar, încrederea în salvarea omenirii printr-o victorie universală a binelui : „Aştept anul unu / Anul păcii între popoare / Ale istoriei mari abatoare / vor fi sfărîmate." Tînăra scriitoare s-a identificat pînă la sacrificiu cu idealul social al vremii sale atasîndu-se frontului de intelectuali progresişti, participînd cu toată fiinţa la evenimentele istoriei prin care trecea ţara în acele ceasuri de grea cumpănă. În acest sens creaţia autoarei exprimă mai mult decît o poetică existenţială, ea are forţa unui mesaj ideologic, fiind, la fel ca în cazul lui Labiş, produsul unei biografii cu valoare de destin. Poemele sale păstrează vie flacăra unei conştiinţe care s-a dăruit lumii cu o nobilă generozitate : „Zburaţi cîntece, zburaţi departe / scuturaţi-vă de pămînt şi de moarte, / şi preamăriţi natura în care încă / e linişte şi-nţelepciune-adîncă".

Alexandru Horia

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI — EROU AL PĂCII

UN EVENIMENT AL ISTORIEI

Istoric de meserie, aud, citesc, spun de atitea ori „A fost un eveniment istoric" ; întotdeauna verbul e la trecut : a fost. A trebuit de fiecare dată să se scurgă timp pentru ca un eveniment să capete atributul de „istoric" : numai în perspectiva anilor, deceniilor, secolelor, el a căpătat dimensiunile care îi fixează un loc în memoria umanității, adică în istorie. Acum spunem cu toți despre referendumul de mîine ; va fi un eveniment istoric. Înainte ca el să fi avut loc, știm, de pe acum, că el va intra între marile și nobilele fapte ce împodobesc marea carte a istoriei românești. Și cum să nu fie un eveniment istoric ? Planeta noastră trăiește în umbra ogivelor nucleare. În competiția, risipitoare de atîta muncă și atîția bani, a înarmărilor, obiectivul de atins este acea „capacitate reciprocă de distrugere" (Mutual Assured Destruction), ale cărei inițiale în limba engleză sună, printr-o ironică întîmplare „mad", adică „nebun". Securitate prin posibilitatea anihilării reciproce ! Într-adevăr, o nebunie. Și ca și cum planeta noastră nu mai este încăpătoare pentru rachetele de tot felul, cursa înarmărilor este pe punctul de a se muta în spațiul cosmic. Sînt luate în considerație lasere cu raze X, și alte dispozitive care să facă din cerul înstelat o boltă a morții. În această lume, România, prin glasul președintelui ei, Nicolae Ceaușescu, îndreaptă un apel la rațiune : să nu mai discutăm despre dezarmare, înarmîndu-ne, ci să trecem de la vorbe la fapte și iată, noi românii, oferim un exemplu : reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare, chemînd pe toți să se întreacă în această cursă a păcii.

Inițiativa noastră pornește din cugetarea adîncă și responsabilă a președintelui Nicolae Ceaușescu, pătruns permanent de grija pentru pacea și independența poporului român, pentru pacea și independența popoarelor lumii. Președintele nostru s-a identificat cu aspirațiile cele mai profunde ale omului și ale omenirii : libertate, securitate, pace. În slujba lor, și-a pus întreaga sa activitate, în care marile însușiri personale se racordează unei tradiții istorice de vechime multimilenară.

Istoria poporului român este istoria unui popor dedicat păcii. Acum 2 500 de ani, cînd strămoșii noștri geto-daci au intrat, prin opera lui Herodot, sub reflectorul istoriei, ei luaseră hotărîrea, care l-a surprins pe „părintele istoriei", de a rezista unui puternic cuceritor, împăratul persan Darius I. Fapta lor a căpătat o semnificație emblematică : nu am purtat războaie de cucerire, nu am rîvnit bunurile nimănui, dar ne-am apărat de fiecare dată cu o strășnicie care i-a înfricoșat pe invadatori (Baiazid, înfrînt la Rovine, a trecut Dunărea înapoi „fără vad") și i-a uimit pe contemporani.

Marele nostru istoric, Nicolae Iorga, a relevat, prin analiza lexicului limbii române, firea pașnică a poporului român. În conferința lui «Războiul" și „pacea" în sufletul poporului românesc» inclusă în acele admirabile «Sfaturi pe întuneric», el observa : „E foarte interesant pentru blîndețea sufletească a poporului nostru că din **contra**, lațin pe care noi nu l-am pierdut, s-a făcut acel **către**, care înseamnă nu pornire **inimică** asupra cuiva, ci îndreptare prietenească spre dînsul". Iată cuprins într-un singur cuvînt o întreagă filosofie de viață : nu am fost contra nimănui, de nu a vrut să ne robească sau să ne răpească vatra străbună, ci ne-am îndreptat către toți cu gîndul curat al înțelegerii și conlucrării.

În acea scriere capitală pentru gîndirea românească în evul mediu care sînt «Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie» citim acest îndemn : „să nu iubiți răzmerițele și războaiele", țișnit din lunga experiență a unui popor care, dornic să muncească și să înfăptuiască tot ceea ce marile sale talente îi îngăduiau, s-a văzut silit să lase plugul, mistria sau pana pentru a lua paloșul și arcul spre a-și apăra pămîntul și libertatea. În lupte, în bejenii, în ceasuri de răstrîște, nicicînd gîndul la creație nu ne-a părăsit. Am așteptat mereu ca urgiile invaziilor să se potolească pentru a ridica din scrum și ruine, iarăși și iarăși, ceea ce fusese ruinat și pornind-o de la capăt să înălțăm mai bine și mai frumos ceea ce fusese spulberat. Am auzit de atîtea ori întrebarea : de ce noi, românii, n-am înălțat, ca în Apus, orgolioase catedrale sau palate de poveste, ci ne-am mulțumit cu un Voroneț sau cu o Mogoșoaie ? N-am avut geniul creator al apusenilor ? Răspunsul l-a dat tot un apusean : marele medievist francez Ferdinand Lot. Ceea ce se uita prea adesea în Occident este că marea civilizație medievală și renascentistă a acelei părți a continentului a înflorit prin sacrificiul celor care în est, au îndurat șocul migrațiilor și năvălirilor. Și între ei, noi, românii, am izbutit marea performanță de a ne păstra, singuri în Europa de sud-est, ajunsă sub dominația otomană, instituțiile noastre politice, administrative, militare, silind super-puterea care era Poarta otomană să ne recunoască în scris statutul de autonomie.

Grație conservării identității noastre politice, prin continuitatea statului în condițiile recunoașterii statutului de autonomie, societatea românească a putut să-și manifeste, atît cît au iertat vicisitudinile istoriei, capacitățile sale de creație. Atacați sau cu teritoriul național transformat în cîmp de bătălie între marile puteri vecine, românii au înțeles mai bine ca oricine, că pacea și creația sînt indisolubil legate. Miron Costin a spus-o în cuvinte memorabile : „Fost-au gîndul mieu, iubite cititoriule, să fac letopisețul țării noastre Moldovei din descălecatul ei cel dintîi, carele au fostu de Traian împăratul și urdzisăm și începătura letopisețului. Ce sosiră asupra noastră cumplite acestea vremi de acmu, de nu stăm de scrisori, ce de griji și de suspinuri. Și la acest fel de scrisoare gîndu slobod și fără valuri trebuiește. Iacă noi prăvim cumplite vremi și cumpănă mare pămîntului nostru și noauă". Românii au rîvnit după acel timp de pace care să lase gîndul „slobod și fără valuri", pentru a se înălța spre culmile creației. Dar dacă acest timp nu a existat, ei nu au abandonat creația, ci așa precum Miron Costin, în imposibilitatea de a realiza proiectul grandios ce și-l propusese, a scris letopisețul său, tot astfel și ei au biruit urgiile vremilor, prin creații, care, în modestia lor, închid comori de talent. Îndrăznesc să spun că — ținînd seama de condițiile realizării lor — în pictura de la Sucevița sau în foișorul de la Hurez este mai mult merit artistic, date fiind împrejurările în care au fost create, decît în marile catedrale ale Apusului, înălțate fără primejdia de a vedea risipit într-o clipă ceea ce fusese zidit cu atîta trudă.

În fața vitregei istorii, noi nu am boicotat-o, așa cum s-a afirmat, ci am învins-o. Și fiecare victorie ne-a atașat mai puternic de idealul păcii, a unei păci în demnitate și securitate.

Cînd în 1918 prin Marea Unire, am văzut împlinindu-se visul scump al statului național, strădania noastră a fost de a-i asigura suveranitatea și integritatea, în condițiile unei păci durabile. Acțiunile diplomației românești din întreaga perioadă interbelică au fost călăuzite în întregime de aceste obiective și, între oameni de stat și diplomați români ai acelei perioade, Nicolae Titulescu a exprimat, în formule memorabile, simțămintele poporului său : „Bunul cel mai prețios al unei țări — spunea el la 9 mai 1936 — este pacea prelungită, care singură îngăduie unei națiuni să-și găsească drumul, care singură îngăduie să se aducă civilizației generale binefacerile creatoare ale geniului național. Acest bun, România încă nu l-a avut. În timpul perioadei de pace care a precedat marele război, România n-a cunoscut dreptatea. În timpul perioadei de dreptate, care a urmat după războiul cel mare, România n-a cunoscut pacea. Căci nu poate fi numită pace o stare de lucruri în care în orice clipă se poate vorbi de mutilarea țărilor sub simpla condiție de a da asigurarea că nu se va proceda la aceasta decît pe căi pacifice".

Există, așadar, în istoria poporului român o tradiție a păcii și acestei tradiții i se integrează inițiativele președintelui Nicolae Ceaușescu. Grijă pentru pacea și securitatea României, ca și pentru pacea și securitatea tuturor statelor și popoarelor lumii — iată ce caracterizează întreaga gîndire politică a președintelui nostru. Omenirea se află la răscruce: va continua să meargă pe drumul înarmărilor, al inventării unor noi mijloace de distrugere și va sfîrși astfel în catastrofă sau va înțelege că numai dezarmarea, în primul rînd nucleară, poate crea premiza pentru o eră de pace și prosperitate ? Aflăm în fiecare zi de metode noi de purtare a războiului geofizic sub cele două forme ale sale, războiul meteorologic și războiul ecologic, (modificarea temperaturii unei anumite zone a Pămîntului, distrugerea stratului de ozon în anumite regiuni, producerea întunericului artificial, prin efectul Daser, blocarea cursurilor de apă, etc.). Nu, toate acestea nu sînt de domeniul lui science fiction, ci de acela al unei realități apropiate și teribile.

Președintele Nicolae Ceaușescu cheamă lucid și curajos să se treacă de la vorbe la fapte. Hotărîrea de a reduce cu 5 la sută armamentele, efectivele și cheltuielile militare este un pas responsabil în direcția cea bună. Nu numai războaiele își au eroii lor, ci și pacea. Cine are curajul să-și afirme voința de pace și să se opună forțelor războiului și ale dominației prin forță este un erou al păcii, și președintele nostru dovedește zilnic prin gîndul și fapta sa, că este un astfel de erou, un erou plămădit de întreaga noastră istorie.

Florin Constantiniu

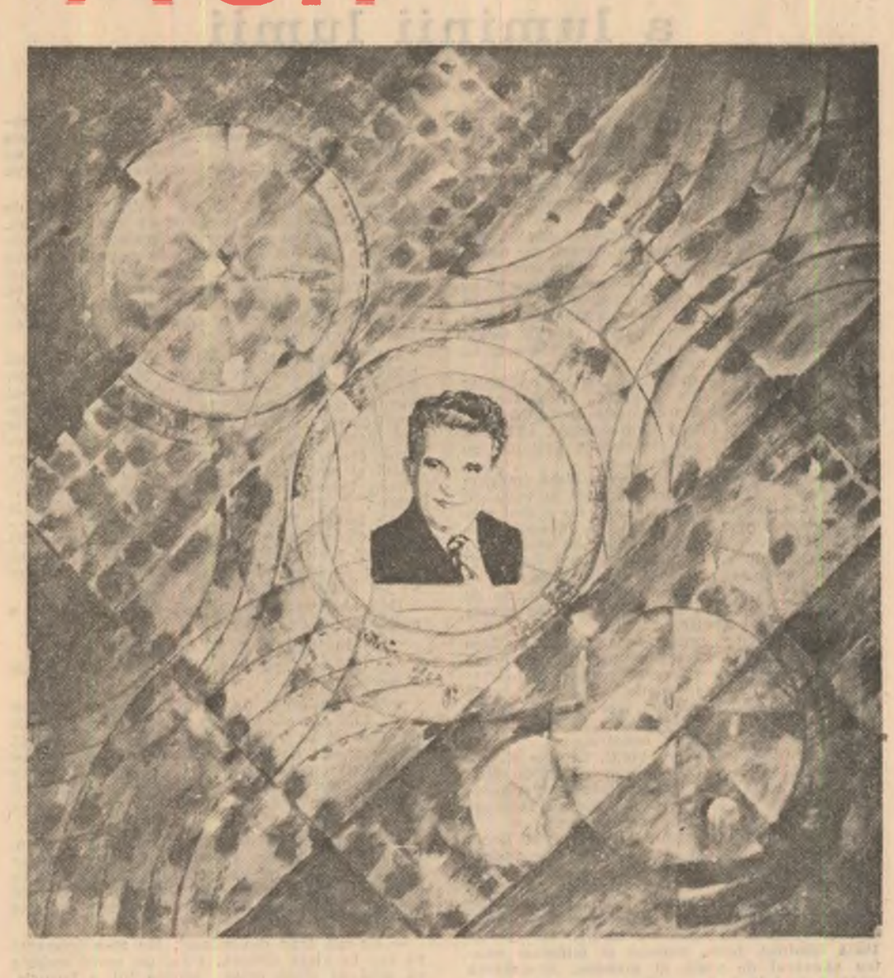

ÎNALTĂ PREȚUIRE

„Am spus de multe ori și aș dori să subliniez, încă o dată, cu satisfacție : atribuirea Medaliei de aur a păcii «Fr. Joliot Curie» președintelui Nicolae Ceaușescu reprezintă o nouă recunoaștere a marelui rol pe care România socialistă îl îndeplinește în cadrul luptei pentru pace, pentru dezarmare, pentru independență națională, pentru dreptate, pentru progres social. Este, în același timp, o strălucită recunoaștere pe plan internațional a rolului personal remarcabil al președintelui Nicolae Ceaușescu în promovarea acestor mari cauze ale omenirii. Făcînd o trecere în revistă a marilor probleme care confruntă astăzi lumea, putem afirma că România exercită un rol deosebit de pozitiv în realizarea înțelegerii și conlucrării între state. Iată de ce, atribuirea acestei medalii de aur președintelui Nicolae Ceaușescu trebuie privită ca un act ce emană de la popoarele lumii, din partea tuturor popoarelor lumii, în semn de înaltă apreciere a politicii de pace a României, a președintelui Nicolae Ceaușescu".

ROMESH CHANDRA
președintele Consiliului Mondial al Păcii

„Conferirea titlului de cetățean de onoare și a «Caravelei de argint» — simbol al curajului și spiritului întreprinzător al populației orașului Bari — are o semnificație deosebită. Sîntem extrem de sensibili față de principiile de colaborare și securitate internațonală, în a căror realizare dumneavoastră, domnule președinte Ceaușescu, sînteți statornic angajat. Împărtășim, de asemenea, apelul dumneavoastră vibrant, potrivit căruia cuceririle științei și tehnicii să fie utilizate pentru asigurarea progresului și bunăstării tuturor popoarelor".

Prof. dr. ARTURO MASTROROCCO
prim vice-primar al orașului Bari, membru al secretariatului Comitetului provincial al Partidului Socialist Italian

„Am manifestat întotdeauna un mare respect față de inițiativele pe care România, președintele Nicolae Ceaușescu le-au promovat și le promovează în sfera dezarmării. Ca și alte țări, îndeosebi țări nealiniate, România a lansat și susținut inițiative deosebit de constructive în domeniul creării unei lumi fără arme și fără războaie. Sînt convins că aceste inițiative ale României, larg apreciate, se vor afirma tot mai mult în viața internațională".

SEAN MCBRIDE
laureat al Premiului Nobel pentru Pace

„Premiul «Telamone» pentru pace se atribuie președintelui Nicolae Ceaușescu — om de stat, politician clarvăzător — care a contribuit, prin activitatea sa înțeleaptă și permanentă, la promovarea de către România a unor importante inițiative de pace și pentru întărirea cooperării și solidarității între popoare".

Din motivarea juriului care a atribuit premiul „Telamone", Agrigento (Italia)

„Cînd vi s-a decernat premiul «Simba» pentru pace, aici, în frumoasa Capitală a României prietene, alegerea a fost nu numai o unanimă recunoaștere a rolului dumneavoastră de deosebit luptător pentru triumful cauzei păcii și destinderii, pentru dezarmare, dar și un act politic, de certitudine că, prin acțiunile și chemările dumneavoastră la rațiune, la o politică inspirată de cele mai nobile idealuri, veți face să renască razele speranței pe cerul întunecat al vieții internaționale".

ANTONIO ACONE
președintele Academiei Simba, director al revistei „Corriere Africano"

PENTRU O LUME FĂRĂ ARME, FĂRĂ RĂZBOAIE

România socialistă este o țară a muncii și a păcii. Întregul popor, sub conducerea încercată a Partidului Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este angajat într-un amplu efort de edificare e vieții noi, de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism. Acest gigantic efort creator se poate realiza în condiții optime numai într-un climat de pace și securitate, singurul capabil să permită mobilizarea tuturor forțelor și energiilor națiunii în vederea realizării marilor programe de dezvoltare economico-socială a țării.

În acest sfîrșit de an, țara cunoaște o impresionantă efervescentă politică, generată de hotărîrile luate de înalte foruri ale partidului și statului privind mobilizarea la ample acțiuni menite să determine trecerea la înfăptuirea dezarmării, consolidarea cursului spre destindere și securitate internațională, salvgardarea păcii în lume. Această impresionantă activitate se desfășoară sub înriurirea marilor idei cuprinse în cuvintarea rostită de președintele Nicolae Ceaușescu în fața Sesiunii Marii Adunări Naționale, document de o însemnătate deosebită pe plan intern și internațional.

O viziune științifică, realistă, clarvăzătoare stă la baza întregii concepții și călăuzește întreaga activitate pe care președintele Nicolae Ceaușescu, România socialistă le promovează în viața internațională. Afirmîndu-se pe plan mondial prin spirit constructiv și profund umanism, prin dinamism și principialitate, politica externă a României socialiste se caracterizează prin însuși țelul său fundamental : crearea unor condiții internaționale care să favorizeze dezvoltarea multilaterală pe plan intern și care, în contextul general al lumii contemporane, să-și găsească locul firesc în procesele înnoitoare de afirmare a socialismului, progresului, păcii și democrației.

Este meritul istoric al partidului nostru, personal al secretarului său general, de a fi așezat întreaga orientare pe plan internațional a țării noastre pe temeiul analizei și concluziilor riguros fundamentate științific asupra evoluțiilor de o bogăție și complexitate fără precedent, nu o dată contradictorii, ce au loc în lumea de azi, de a da o interpretare justă realităților lumii noastre, de a asigura afirmarea plenară a interdependenței organice dintre interesele fundamentale ale poporului român și aspirațiile de pace, bunăstare și progres ale tuturor statelor și popoarelor lumii. Analiza cuprinzătoare, pătrunsă de realism și luciditate politică asupra realităților lumii contemporane cuprinse în cuvintarea președintelui Nicolae Ceaușescu la sesiunea Marii Adunări Naționale remarcă încă o dată caracterul imperios necesar al întreprinderii unor acțiuni constante pentru afirmarea tot mai puternică și unirea forțelor care acționează în direcția destinderii, a dezarmării și păcii, avertizează asupra pericolului fără precedent pe care îl reprezintă continuarea competiției înarmărilor, îndeosebi nucleare. În acest context de o importanță deosebită pentru trecerea la un proces real de dezarmare se situează inițiativa României privind reducerea unilaterală de către România, încă din acest an, cu 5 la sută a efectivelor, armamentelor și cheltuielilor militare, acțiune asupra căreia cetățenii țării sînt chemați să se pronunțe în cadrul referendumului de la 23 noiembrie, printr-un DA unanim rostit în favoarea păcii și a vieții, a unei lumi fără arme și fără războaie.

Înfăptuirea dezideratului vital al omenirii — crearea unei lumi fără arme și fără războaie — constituie o preocupare de prim ordin pentru România și președintele Nicolae Ceaușescu. În concepția șefului statului român, obiectivul dezarmării și, în primul rînd, al dezarmării nucleare reprezintă una din problemele fundamentale ale vieții politice internaționale, mai mult, o prioritate a priorităților, întrucît de soluționarea ei depinde însuși viitorul civilizației pe planeta noastră. Apreciind că perpetuarea cursei înarmărilor, menținerea de trupe și baze militare pe teritorii străine sînt în flagrantă contradicție cu o politică reală de destindere, cu dezvoltarea unor relații sănătoase între state, bazate pe încredere, țara noastră a consacrat și consacră eforturi intense pentru a se ajunge la inițierea unor măsuri efective de dezarmare, în cadrul unui program cuprinzător, avînd ca finalitate înfăptuirea dezarmării generale și totale România și președintele Nicolae Ceaușescu se numără printre inițiatorii și susținătorii cei mai activi ai eforturilor de imprimare a unui nou curs activităților de dezangajare militară și dezarmare în Europa și în lume, aducîndu-și o contribuție mult apreciată pe plan internațional, la realizarea unui reviriment salutar în acest domeniu.

Desen de Ilie Florin

Noile acțiuni și inițiative de pace și dezarmare ale președintelui Nicolae Ceaușescu dau expresie concretă concepției sale despre Anul Internațional al Păcii, ca an al unor acțiuni practice pentru destindere și dezarmare, se înscriu în mod organic în concepția de largă cuprindere promovată cu consecvență pe plan internațional de România socialistă în epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului. Este bine cunoscut în întreaga lume faptul că, în cele peste două decenii de cînd se află în fruntea partidului și a țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu a inițiat demersuri politice de mare prestigiu în viața internațională, propuneri de acțiune practică, aflate în consens cu aspirațiile și năzuințele poporului român și deopotrivă ale celorlalte popoare, pentru dezarmare, colaborare și pace ; a formulat și afirmat în mod consecvent noile principii ale relațiilor dintre state, punînd un accent deosebit pe respectarea suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi și avantajului reciproc, neamestecului în afacerile interne ale altor state, nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța, subliniind totodată prevalența absolută a căii dialogului politic ca singura cale eficientă de apropiere între state, de soluționare a problemelor de interes comun din viața și relațiile internaționale.

În viziunea profund umanistă a președintelui Nicolae Ceaușescu, rolul popoarelor, al tuturor statelor în soluționarea marilor probleme ale omenirii și în primul rînd a problemelor dezarmării și păcii dobîndește o importanță deosebită. Astăzi, mai mult decît oricînd în istoria umanității, problemele lumii au un caracter global, privesc în mod direct toate popoarele, toate statele, au un impact direct asupra vieții cotidiene asupra fiecăruia din contemporanii noștri de pe Terra și de aceea, în mod logic, soluționarea lor trebuie să fie rezultatul acțiunii comune a tuturor statelor și popoarelor, în ultimă instanță a tuturor cetățenilor de astăzi ai planetei. Așa cum sublinia președintele Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la recenta sesiune a Marii Adunări Naționale, în actuala situație internațională, mai ales după încheierea fără rezultate concrete a întîlnirii sovieto-americane de la Reykjavik, problemele mondiale nu pot fi soluționate numai de cele două mari puteri, dovedindu-se încă o dată, în modul cel mai clar, că aceste probleme impun participarea activă a tuturor statelor și popoarelor, fără deosebire de mărime sau orînduire socială, la rezolvarea lor.

Prestigioasa și impresionanta activitate desfășurată de conducătorul partidului și statului nostru pe plan internațional în afirmarea marilor idealuri ale păcii, securității și dezarmării au făcut ca astăzi numele președintelui Nicolae Ceaușescu să fie rostit pretutindeni în lume cu profund respect și deosebită stimă. România socialistă este cunoscută astăzi pe toate meridianele ca o Țară a păcii, iar p r e ș e d i n t e l e Nicolae Ceaușescu, Erou al Păcii, reprezintă, în conștiința omenirii, una din cele mai ilustre personalități ale istoriei contemporane, care își consacră întreaga viață și activitate realizării năzuințelor fundamentale ale popoarelor de a trăi într-o lume a păcii și colaborării, a conlucrării și progresului.

Corneliu Vlad

Voința unui întreg popor: DA!

Frumusețea dintotdeauna a luminii lumii

MEMORIA SUVERANĂ

„Genealogia umanității e genealogia celor ce s-au învrednicit să aibă urmași. O genealogie a vieții. De aceea istoria e numai în aparență o istorie a războaielor, adică a morții. În realitate e istoria păcii, adică a vieții" — spune undeva Mihail Ancearov.

Eu vin și mărturisesc : există un spațiu, definitiv incrustat în memoria suverană, pe care-l păstrăm în suflet ca pe-o taină amară și vindecătoare, un spațiu care ne urmărește cu nostalgia unei iubiri nemărturisite și, care, în momentele (nu puține) de cumpănă, ne reamintește făptura apropiată. Acel spațiu există iar memoria nu face decît să-i sporească, cu neistovită măsură, misterul.

Numai că, într-o dimineață, cu un exemplar proaspăt ieșit de sub rotativă, s-a întîmplat să ajung acasă după o călătorie chinuitoare cu puțin înainte ca, într-o străfulgerare, să prind umbra... surisului ce împietrise definitiv pe chipul suferind al tatălui meu...

Aveam să continui cu acea ultimă imagine în memorie, aveam să mă „arunc" în viață cu o frenezie pe care de multe ori nu o mai puteam stăpîni, dar știam că am început **ceva** și că acel ceva nu-mi îngăduie să greșesc — oricît de adînc ar fi fost cîteodată spasmul durerii petrecute printre buzele străpunse — că, acel ceva, în tot mai măsuratele clipe de liniște îmi strecoară în oase lacrimile sărate ale unor lumini rîvnite.

Memoria, așadar, reține — iar istoria nu face decît să-i adîncească într-o măsură considerabilă mecanismul — durerea bărbaților (părinților) trimiși în acea planetară și sfîșietoare conflagrație pentru că noi, cei de azi, continuăm, trăim și sîntem purtători de mesaj prin sensul însuși al faptelor noastre.

Sîntem, din perspectiva vieții, ființele ei.

În acest tulbure și amenințat sfîrșit de veac memoria suverană — cuprinzătoare, neiertătoare, obiectivă — se ridică și cheamă rațiunea de a exista a vieții să apere viața.

Nimeni nu poate rămîne cuibărit în iluzia unei istorii — scriam și aveam în vedere năzuința demnă a fiecăruia de a ne trăi propria viață în demnitate și adevăr.

Adevărul propriei noastre istorii este sinonim celui al vieții. Opțiunea noastră moral-patriotică și adînc umanitară va înscrie un arc de boltă luminos, ferm, necesar și pilduitor pentru adevărul de viață al planetei. Semnătura noastră de inimă și conștiință — mărturie concretă și viabilă a poporului român — va chema, în fapt, memoria suverană a istoriei contemporane la acțiune și faptă. Este, acesta, semnul nostru de noblețe și faptă vizionară.

INSCRIPȚIE PE UN GÎND DE COPIL

Raze clare mărginesc orizontul sub care s-au pîrguit roadele vii ale toamnei. Parcul din inima orașului își leagănă sevele într-un zbor care este dintotdeauna al păsărilor. La intrare, în acest univers al fanteziei și candorii, vițe viguroase, păstrînd ciorchini mari, gălbui, închipuie un arc de boltă. Înlăuntru — în universul nevătămat al copilăriei — a pătruns definitiv lumina clară, de neconfundat. E liniște adîncă. Liniștea binefăcătoare în care ochii măriți ai copiilor descoperă tainele lumii. Sub supravegherea migăloasă și odihnitoare a profesorilor, cercurile (douăsprezece la număr) sînt în... tensiunea creației. Directorul acestui lăcaș, Rodin Sima, ține morțiș să ni le arate pe toate. Îmi șoptește peste umăr : fiecare este o lume în miniatură, n-o să vă pară rău. Îmi dau seama (dintr-un reflex profesional) că trebuie să ascund carnețelul și să notez în gînd. Ce lume, într-adevăr : lucrurile atinse de privirea albastră a copiilor poartă semnele inconfundabile ale vieții.

Și nu pot să nu mă gîndesc : alături sînt întreprinderile Olteniței și viața își vede de treburile ei. Orașul însuși pare — și chiar este — pus pe reconstrucție, pe verticalitate. Peste firea și alcătuirile lui simt răsuflarea Dunării.

...Traversam parcul din centrul orașului lăsînd în acel lăcaș gesturile simple ale copiilor ocrotite de dumnezeiasca lumină a toamnei. Și-mi amintesc : cîndva, urcasem la amenajarea hidroenergetică de pe Valea Drăganului. Ceea ce aveam să văd și să descopăr acolo avea să fie aureolat de o priveliște inedită : oamenii barajului, acei oameni extraordinari care despicaseră în două muntele avuseseră grijă să construiască pentru liniștea lor și a copiilor lor, în colonia singuratică de pe vîrful muntelui, o grădiniță : am privit dîrele de lumină ce izvorau din miinile lor. Curcubeie, macarale, flori și porumbei întipăreau în realitatea materială a colilor de desen propria realitate a marelui șantier. Era acolo un transfer de suflet : încordarea brațelor și a minții se mutase în culorile vii, nesigure — tocmai de aceea fascinante ! — închipuite de copii. Era, așadar, un transfer de suflet întrucît viața, chiar și acolo în inima munților, își cerea dreptul ei elementar.

Liniștea. Nu, nu trebuie demonstrată. Ea trebuie afirmată și mai trebuie consolidată. Acum, cînd pe tot mai multe meridiane ale planetei liniștea se simte (și este) amenințată, un popor demn prin vinele căruia istoria și-a purtat jertfele, își permite, cu o vigoare nestăvilită să-și construiască orașele sale de suflet, pentru pacea și liniștea propriilor fii.

Mărturia noastră de miine este și o inscripție pe gîndul împăcat al copiilor.

PACEA LUMINII

De aici de unde privesc, Petroșaniul își desfășoară în toată puterea arhitectura sub razele unui soare blînd. Am senzația că strălucirea tainică a luminii vine dinlăuntru, din firea oamenilor.

Observ încîntarea de pe chipul omului de lîngă mine. Totuși, povestea se lasă așteptată. (Am recunoscut-o și cu alte prilejuri : am încercat, atît cît mi-a fost în putință, să nu „provoc" destăinuirea oamenilor decît atunci cînd aceștia au ieșit din schimb și trebuie să recunosc că această invitație, lansată de F. Brunea Fox, mi-a oferit nu puține momente de bucurie...).

— Tatăl meu, zice omul de lîngă mine, a fost miner la Vulcan, de fel din zona Apusenilor. Sîntem mineri de cînd ne știm. Eu sînt de-al locului, m-am născut la Vulcan. În '41 eram copil-curier la Aninoasa. Mai apoi, pînă-n '44 am lucrat la Lupeni. Înainte de a pleca în armată eram, oho, ajutor de miner. (Rîde cu poftă și simt că mă molipsește rîsul omului). M-am întors la Aninoasa și m-am calificat miner. În '68 am fost secretar de partid la mina Lonea. Din '81 și pînă acum (n.n. — peste cîtva timp urma momentul pensionării) am fost maistru-instructor la Centrul de instruire și perfecționare a personalului minier de pe lîngă întreprinderea minieră Dîlja...

(Mă observă că încerc să fac o socoteală a anilor „lui" de minerit).

— 43 în total, zice. 43 bătuți pe muchie.

— Cum era „pe vremuri" cînd ați început meseria ?

— Îmi amintesc de o întîmplare ca și cum ar fi fost aievea. Lucram cu cai. Săracii, știau să facă tot ce trebuia, parcă ar fi fost dresați. Într-o zi, un vagonet alunecase, cît pe-aci să-l strivească p-un om din echipă. L-am pus săracu' de-a ținut cu puterea lui vagonetu' pîn' ce l-am scos pe omul de sub el. Ne-a scos din necaz...

— Am văzut Muzeul mineritului, îi spun. Documentele de acolo vorbesc clar despre istoria mineritului în Valea Jiului. Au fost condiții de lucru foarte grele. Dumneavoastră ați fost vreodată „ispitit" să vă apucați de altă meserie ?

— Eu mă trag din mineri. Nu m-a interesat să fac în viață altceva. Uite, tot omul trebuie să aibă în viață după munca lui o bucurie. A mea a fost să pregătesc după puterile mele, de cînd lucrez la centrul de instruire, pe viitorii mineri. Am trăit multe și am avut de unde le spune. I-am iubit ca pe copiii mei.

— Lumea planetei e zguduită, e amenințată cu distrugerea...

— După o viață de om eu așa judec : datoria noastră de oameni ai țării este să muncim fiecare cît mai bine. Cine are nevoie de distrugere ? Cine muncește o viață pentru ca frumusețea să se spulbere ? Dacă ne facem datoria, ne facem viața mai frumoasă. Și nu-i puțin lucru...

Maistrul Andrei Colda, după 43 de ani de minerit, se pregătea să iasă la pensie împăcat. În ciuda firii sale — de-o jovialitate molipsitoare — își cîntărea cuvintele. Nu, nu le „alegea", le cîntărea cu toată greutatea răspunderii sale de om care a muncit în demnitate și adevăr. Îmi vorbea despre destinul de azi al întreprinderii Dîlja cu un firesc sănătos. Cu acea conștiință pe care ți-o dă numai viața unor fapte demne.

Ziceam că strălucirea tainică a luminii venea dinlăuntru, din firea oamenilor.

Acești oameni demni, de-o mare frumusețe în robusta lor demnitate, miine își vor spune răspicat cuvîntul. O vor face pentru temelia muncii și vieții lor, pentru soarele de azi și de miine al copiilor lor.

Pentru pacea luminii.

CONȘTIINȚA PĂCII

Fascinația (asemeni bucuriei) pleacă din nervurile intime ale ființei și altitudinea ei depășește paloarea stelelor crude. Puterea ei, irezistibilă, determină puterea sufletului de a se bucura. Fascinația există, deci trăiește, și în acest caz natura ei se contaminează de aceea a faptului de viață care o provoacă.

De cîte ori într-o viață ai avut privilegiul de a pătrunde, bunăoară, în lumea întruchipărilor fără egal ale naturii vegetale ori minerale ? Indiferent de timpul determinat de rotirea cadranelor solare — adică, în chiar timpul condensat în precisa lor rotire — ai avut, de bună seamă, sentimentul că privirea cu greu se poate dezlipi de frumusețea lumii, aceea închipuită de : neclintita biruință a lanului de grîu, de păstrăvii tăind într-o fracțiune de secundă aerul de gheață, de ceremonia cerbilor prelinși în amurg, de cîntecul ciocîrliei, de arderea miraculoasă a sevelor în cele patru puncte cardinale, de tot cît poate privirea să își aducă aminte.

Miine, prin glasul de pace al poporului român se va depune una dintre cele mai tulburătoare și convingătoare mărturii în patrimoniul de pace al Planetei. Demersul românesc — izvorît din vocația funciară a poporului — va îndemna la rațiune și înțelepciune. Va fi încă o mărturie în sprijinul frumuseții Vieții.

Viorel Sâmpetrean

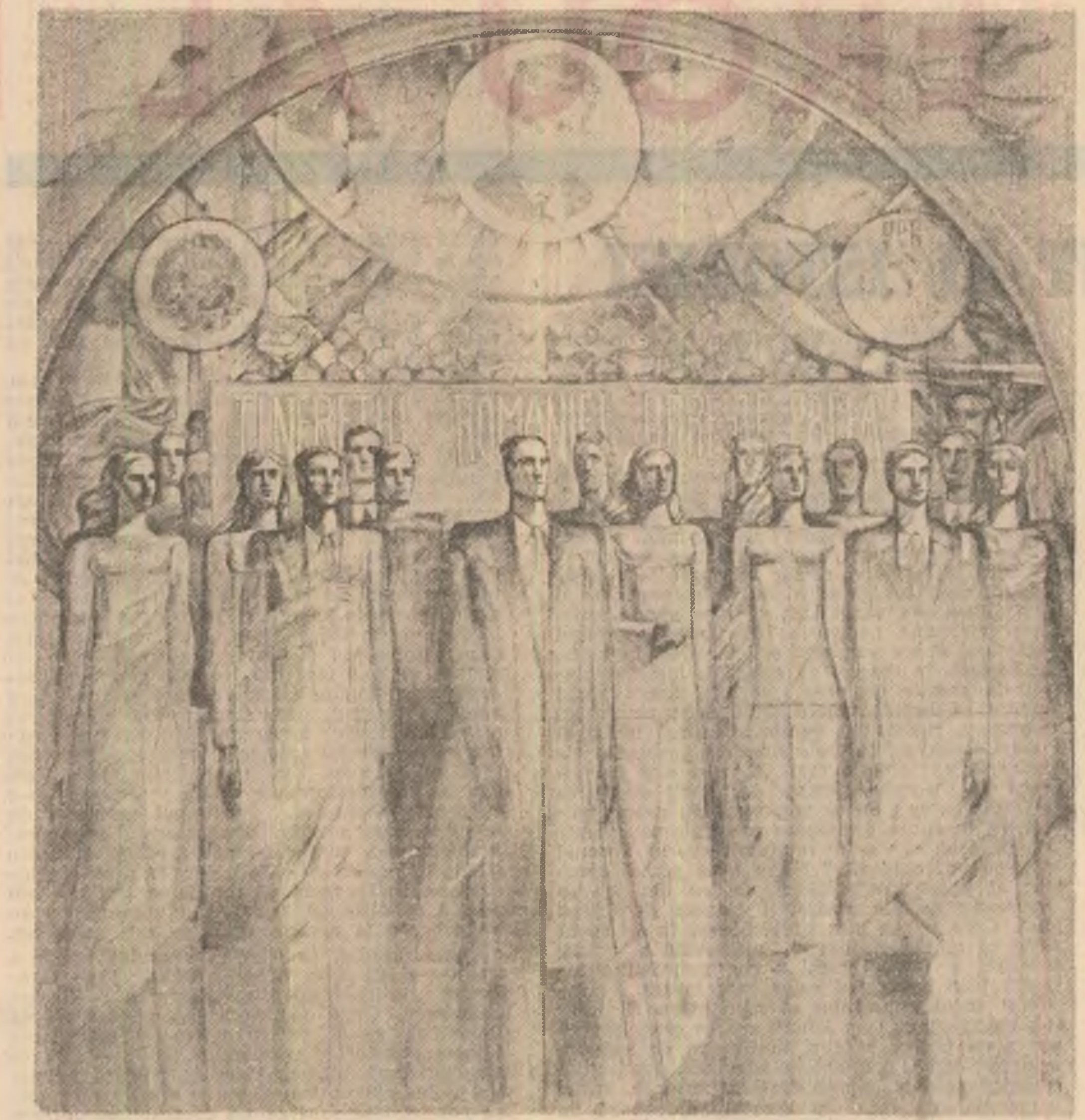

„Tineretul României dorește pacea" — Tablou de Geta Mermeze

alexandru andrițoiu

DIPTIC DE PACE

Nimbări

Sînt liniști și-i lumină ca-n cristale,
bat orele în ritm de inimi, lin.
Din cele patru roze cardinale
visează veacul ramuri de măslin.

Zvicnesc, pe zare, nimburi de columbe
ținînd pămîntu-n echilibru pur
acolo unde soarele irumpe
la mările de marmură și-azur.

Lungi fluvii desfășoară steaguri albe
prin țarinile lui brumar în jos
pe unde brazda blîndă ca un fald e-n
bunăvestirea spicului mănos.

E-o pace-n irizată decantare,
plimbată-n sunet și-n coloraturi
și-n auritul semn de exclamare
ritmat de milioanele de guri.

Ecuator de miini rotind veriga
inelul, aura- cu veacu-n rînd,
de parcă hora de la Frumușica
se-nvîrte-n jurul lumii, jubilînd.

Viziune

Ce minte grea și aplecată-n bernă
ar fi în stare să recheme-n plai
întoarcerea la moarte și cavernă
scrum și otravă gurilor de rai ?

Din care aur cenușiu s-ar naște
al treilea măcel crepuscular
sub mistica re-ntoarcere în moarte
și la căderea fețelor în var ?

Cu ce apocalips din ce există
sau nu există încă-n cerebel,
ca-ntr-o pictură expresionistă
se înjosește omul — lui rebel ?

De unde, cum aceste gînduri calpe
sub ce ciupercă-n cer bituminos ?
Lungi fluvii desfășoară steaguri albe
prin țarinile lui Brumar, în jos.

Bat orele frumos duminicale
pe sub cupola cerului latin.
Sînt liniști și-i lumină ca-n cristale
cînd mari idei migrează spre sublim.

Desen de Raluca Grigorcea

Acasă

Eu scriu poeme-n țara mea română,
de suflet doinei dăruit de mic,
și bulgărul de nea ce-l iau în mînă,
cînd, în decembrie, mă copilăresc,
de pe pămîntul țării îl ridic.

Copiii au chemat din Paradis
zăpada — și pre dînsa au scris :
„PACE !",
scot sania — să-alunece o lasă...

Cuvintele mă dau acelui vis,
în care însăși neaua se preface,
dar orice bogăție mi-ar propune,
mă uit întîi să văd dacă-s acasă.

Horia Gane

Pace pentru fetița mea

Fetița mea învață cuvîntul — PACE
Și rostește cuvîntul PACE
Și trăiește într-o Țară a Păcii
Unde porumbeii se scriu cu litere imaculate
Și nu se tem
Să-și facă cuiburile
În coiful zeului Ares...

Fie ca fetița mea
Să nu vadă niciodată
Cum cad ouăle de porumbel
Din coiful zeului Ares...

Pace pentru fetița mea
Pace pentru copiii lumii

Ștefan Dincă

O simplă dorință

În deplină cunoștință de cauză
și la o înaltă cumpănă de vîrstă
și într-o Clipă de omenească neliniște
vă cer doar atît :
nu încercați să vă iubiți pe tunuri
— chiar dacă poeții mai umblă
la metafore ca un apocalips —,
căci niciodată n-am văzut
și, vă asigur, nici n-am auzit vreodată,
ca vreun tun să se topească
de dorul cuiva
Cînd vă veți ridica deasupra
propriei voastre îndoieli,
cînd vă veți elibera
de sepulcralul „echilibru al terorii",
cînd vă veți strivi,
în irumperile aurorei,
ultimele idiosincrazii războinice
ca un ulcer pe Ochiul memoriei,
abia atunci vă veți putea iubi,
cu adevărat,
real și liberi și visători,
pe această caldă planetă
de la marginea unei galaxii.

George Coandă

Luminînd între popoare

Ceaușescu e tăria munților noștri Carpați,
Care-ades au sîngerat sub o prea străină
coasă,
Ceaușescu ne-a adus istoria acasă,
Cu eroii seculari ca un cîntec de curați.

Ceaușescu e Speranța unei lumi învolburate,
Care-și duce echilibrul pe rachete nucleare,
Ceaușescu e Lumina care arde în cetate,
E simbolul prieteniei și al păcii planetare.

Ceaușescu este raza visului nostru sublim,
Pe care martirii țării l-au visat cu-nfrigurare,
Ceaușescu e pecetea veșniciei ce-o să fim,
E destinul României luminînd între popoare !

Petre Ivancu

Hotarele păcii

În pace ne vom crește pruncii
și-n leagăne de grine,
Purtînd cîmpia sub foșniri de ulmi
Spre frunțile înalte și bătrîne
Ale Carpaților cu-nzăpezite culmi,

În pace vom rodi ogorul
și sufletul cu noi lumini,
Cu fruntea atingînd doar viitorul,
Cu talpa înrouratele grădini.

În pace cununiile de soare
Le-om împlini peste carpatice meleaguri,
Și vom rodi în bucurie fiecare
Sub ale patriei de libertate steaguri.

Iar mîna ce-o întindem cu frăție
Spre ale lumii zări nemărginite
E-al păcii simbol de prietenie
Peste hotarele de bucurii înflorite !

Ion C. Ștefan

teatru

t

Amurgul burghez

Cu dramaturgia lui Romulus Guga intrăm într-un spațiu al categoriilor filosofice. Condiția morală a omului în societate devine punctul de plecare al incursiunilor autorului. Demnitatea umană — ca ultim și sigur mijloc de salvare a existenței — rămîne scopul omului depersonalizat, dar conștient. Parabola puterii anihilatoare, mutilatoare și minuitoare de conștiințe din **Amurgul burghez** concentrează o mare densitate de semnificații, atît în definirea și devenirea personajelor, cît și în replica lor. Robustețea textului și multitudinea ideilor lui permit declanșarea unei fantezii debordante pe toate planurile : scenografic, regizoral, actoricesc. Piesa lui Guga înaripează imaginația, dar include și riscul dispersării. Furați de frumoasa și rara șansă a abstractizării pe care o oferă acest exemplu de dramaturgie contemporană românească, regizorul Dan Pița și scenograful Nicolae Ularu se asociază în ideea realizării unui spectacol baroc, în care primează — nu cuvîntul și forța lui — ci sensul și încărcătura imaginii independente, a imaginilor în suită. Principiu aplicabil diverselor modalități scenice ale teatrului expresionist, ale teatrului cruzimii, ale diverselor tendințe occidentale excentrice, tinzînd mai mult către ostentația grafomaniei decît către autenticitatea actului creator, pe care le-am reprodus și noi în cîteva reprezentații (tîrzii, față de modele și curentele lumii). Principiu fundamental însă pentru arta filmului. Era firesc și la îndemînă pentru un regizor de film să intre în lumea teatrului cu bagajul de cunoștințe acumulate din experiența impactului cu secretele celei de-a șaptea arte. Numai că, pornind la întregirea unui tot, în care vizualul trebuie comentat, completat, contrapunctat, echilibrat de auditiv, regizorul s-a lăsat antrenat de grija minuțiozității, exactității și inteligibilității semnelor — de unde o excesivitate imagistică —, s-a lăsat cucerit și absorbit de neliniștea freamătului de valuri a muzicii lui Aurelian Octav Popa, acoperind și estompînd cuvintele — de unde și o excesivitate muzicală —, lăsînd un culoar foarte strîmt între aceste două labirinturi sufocante pentru percepera expresivității actoricești, a nuanțelor lor interpretative, a diferențelor de registru vocal și comportamental în diversele ipostaze ale fiecărui personaj, în scopul reliefării și decantării sensului cuvintelor pe care actorii le rostesc, în calitate de mesageri ai ideilor autorului. Abstractizarea impune simplificare sintetică nu numai în film ci și în teatru. Dacă în filmul **Pas în doi**, metafora se contura pe un fundal curat, neutru, dezbărat de orice artificii, în spectacolul cu **Amurgul burghez** parabola e înecată din cauza acestui fundal abundent.

În conglomeratul unui purgatoriu de resturi umane, povestea dublei inscenări, a sinuciderii lui Filip și a înmormîntării lui, indică sensul gravelor și succesivelor mistificări sociale pe care le pune la cale și le generează teroarea exercitată de atotputernicul Ignațiu și apoi de General.

Recuzită abundentă, cu efecte de fumigene, cu catafalcuri, cu manechine, cu lectici aurii și cuști în care se închid tentațiile, zgomote și solo-uri de saxofon bas (care într-un film ar fi avut funcție de prim-planuri auditive și ar fi putut căpăta ponderea unor simboluri sonore), un tînăr corp de balet (care apare fulgurant, se mișcă haotic și dispare la fel de repede) toate acestea sînt mijloace care pot intra în limbajul oricărei arte cu condiția utilizării lor echilibrate într-un ansamblu greoi de semne și semnificații. Dincolo de această avalanșă de mijloace și imagini, dincolo de toate capcanele vizuale și auditive ale spectacolului, răzbate jocul pregnant, de finețe și subtilitate, de forță al actorilor Ștefan Iordache (Ignațiu), Carmen Galin (Augusta), Dinu Manolache (Filip), Leopoldina Bălănuță (Isabella), Florin Călinescu (Generalul). Dan Pița este regizorul care știe să lucreze cu actorul și rezultatul muncii înverșunate, în acest plan, se simte din plin. Corelarea tuturor elementelor în forma finală ar fi putut evita surplusurile și lungimile, în favoarea obținerii unui spectacol redus la esență, limpede și neobositor. (va urma).

Nicoleta Gherghel

muzică

m

Un tînăr dirijor

Tînărul dirijor Cristian Brâncuși este deja un nume cunoscut în țară și peste hotare (mă refer, mai exact, la turneele întreprinse în U.R.S.S., S.U.A., Filipine, Polonia, Ungaria, R.F.G. etc.). Elementele caracteristice ale tehnicii sale dirijorale țin de o elegantă sobrietate a gesticii, de o ponderație evidentă în ceea ce privește structurarea arhitectonicii lucrărilor interpretate, de o grijă permanentă față de detaliul (mai mult sau mai puțin) semnificativ. Nu sînt acestea fapte întîmplătoare, mai ales dacă ne gîndim că, prin formație profesională, Cristian Brâncuși este deopotrivă compozitor, absolvent al clasei maestrului Ștefan Niculescu.

Într-un recent concert la Filarmonica „George Enescu", ne-am putut reconfirma aceste „notițe de critic muzical", ascultînd un program conceput (și realizat) cu echilibru și interes din punct de vedere repertorial. Asupra primei lucrări a serii — **Diafonii** pentru orchestră de coarde și percuție (scrisă în 1986), lucrare aparținînd mai vastului ciclu componistic intitulat **Columna** — nu ne vom pronunța aici întrucît asupra semnificațiilor partiturilor semnate de tînărul compozitor Cristian Brâncuși vom insista separat, într-un context specific. Momentul de rezistență al serii de concert l-a constituit întîlnirea cu cîteva reprezentative pagini ale lui Richard Wagner. **Uvertura** la opera **Maeștrii cîntăreți din Nürenberg**, paginile desprinse din celebra **Tetralogie** a titanului de la Bayreuth s-au bucurat de o versiune interpretativă căreia nu i-au lipsit strălucirea, monumentalitatea, coerența, expresivitatea, la toate acestea contribuind din plin și basul Pompei Hărășteanu, binecunoscută prezență interpretativă, posesor al unei voci cu timbru, cu vibrație inconfundabile.

Concertul nr. 1 în Mi bemol major pentru pian și orchestră de Franz Liszt a avut-o ca solistă pe planista bulgară Pavlina Dokovska (care, în a doua seară a concertelor cuprinse în abonament, ne-a oferit, în bis, altă celebră pagină lisztiană — **Mephisto-Vals** — redată cu strălucire, cursivitate, cu o tehnică impecabilă). Dificultățile acestei celebre partituri nu aparțin numai partidei solistice ; ele revin deopotrivă dirijorului și orchestrei întrucît modalitatea de concepție a lucrării se bazează, în mare măsură, pe dialog, pe intervenții, replici, preluări (și anticipări) de răspunsuri etc. (nu trebuie să se înțeleagă însă faptul că piesa este lipsită de momente de brianță solistică ; ele sînt consistente și, parcurgîndu-le, Pavlina Dokovska ne-a arătat că, din punct de vedere tehnic, claviatura nu-i ridică nici un fel de probleme). Calitatea colaborării a fost evidentă și ceea ce ar putea fi totuși de reproșat aici ține, mai degrabă, de o anumită ariditate în redarea momentelor lirice. Să nu uităm că Franz Liszt a fost un creator romantic prin excelență, romantismului, ca modalitate de existență, aparținîndu-i atît tirada în prestissimo, gestica grandilocventă cît și momentele de lirism intens, de discreție și intimitate expresivă, de pasiune manifestîndu-se cu delicatețe și gingășie. Că pianistei îi sînt — în mod evident — mai aproape (ca fel de a fi, credem), momentele expansive decît cele introvertite este la fel de evident ca și faptul că dirijorului Cristian Brâncuși îi „vin" mai pe potrivă momentele echilibrate, liniștite, (ușor) lirice. Am semnalat, iată, o nepotrivire între ideatica solistei și cea a dirijorului care, la o primă impresie, ar putea lăsa să se creadă că, pe scenă, s-a produs un veritabil „dezastru" interpretativ. Nu a fost deloc așa întrucît ambii protagoniști, înainte de a își exprima universul lor de simțire, îl trec prin filtrele exigente ale inteligenței, ale culturii (stilurilor) muzicale. Am putea deci considera respectiva seară de concert ca model de depășire a unor funciare inadecvări atunci cînd se apelează intens la cultură, la inteligență.

Viorel Crețu

– păcii, vieții, muncii și creației

Astrul care luminează lucrarea omului este însuși omul

Ziua în care ai fost fericit. O zi întreagă, de dimineața pînă noaptea tîrziu. O zi sticloasă de iarnă, ca un diamant minuscul în memoria ta, grăunte inviolabil și desăvîrșit, purtînd în miezul lui pîlpîirea care erai în frumusețe și fericire. Așa trebuie să fi fost și minutul acela unic despre care ordinatoarele spun că n-a fost spart de lătratul niciunei arme. A fost chiar un minut întreg ? Cine poate să știe ? Pastilele de siliciu nu sînt nici ele infailibile. Dar oricît de scurt, minutul acela a existat. Nu se poate să nu fi existat.

Săptămîna trecută în deșertul Nevada a mai apărut un crater. O fracțiune de secundă, atît a durat. Apoi satelitul a transmis plutirea lentă a norului de nisip radioactiv. Alți sateliți au transmis apoi imagini de la acțiuni consacrate Anului Internațional al Păcii. Mitinguri, demonstrații de protest, întîlniri, convorbiri, cuvinte, multe cuvinte iar în concluzie : craterul din Nevada.

Și iată că, în timp ce se negociază soarta lumii, în timp ce se rostesc atîtea vorbe fără vreo acoperire în faptă, România lansează și împlinește o nouă sintagmă : cursa dezarmărilor.

„Să demonstrăm prin votul nostru pentru reducerea unilaterală cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare, voința nestrămutată a poporului român pentru înfăptuirea dezarmării și, în primul rînd, a dezarmării nucleare, hotărîrea poporului nostru de a se angaja cu toate forțele și de a participa activ la lupta pentru o lume fără arme, fără războaie!" Nicolae Ceaușescu. Astfel începe un nou capitol în istoria omenirii, ca o crevasă într-o stîncă înnegrită de fum, lăsînd să treacă spre dincoace îndelung așteptata rază de lumină.

RĂZBOINICI AI PĂINII, RĂZBOINICI AI LUMINII

La ora aceea termocentrala Anina era doar o promisiune. Era seară și colindam printre fundații și schelării metalice căutînd sămînță de vorbă. Dar cei care rămăseseră pe loc după douăsprezece ore de muncă înseamnă că aveau de lucru și, deci, nu erau amatori de conversație despre exact ceea ce făceau și se putea vedea cu ochiul liber. Noroc cu băieții care tocmai au terminat de săpat fundația. Vasile, Ghiță, Nelu, Marin, Valer, așa se prezentau ostașii abia ieșiți din adolescență, rezemîndu-se voinicește în armele care le umpluseră palmele cu bătături : sape, hîrlețe, lopeți, tîrnăcoape. N-aveau tunicile încheiate tocmai reglementar, pe fețele pline de praf sudoarea lăsase dîre subțiri, întretăiate, dar rîdeau sănătos din te miri ce și erau nespus de frumoși așa, luînd în zeflemea greul și oboseala. „Da, e cam multă piatră pe aici, se sapă destul de greu dar nu ne dăm noi bătuți chiar așa de ușor...". „A fost foarte cald astăzi. Și ieri. Și alaltăieri. Și săptămîna trecută. Nu-i nimic, la iarnă ne răcorim noi. Tot aici". „Să vă spunem cum ne cheamă ca la carte ? La ce vă folosește ? Ajunge dacă notați că sîntem militari. Nu-i militar în țara asta să nu fi dat o mînă de ajutor pe unde a fost nevoie".

Lotru, Porțile de Fier I și II, Transfăgărășanul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Metroul sînt numai cîteva din marile cîmpuri de luptă unde ostași ca Vasile, Ghiță, Nelu, Marin sau Valer au izbîndit asupra naturii, confirmîndu-și apartenența organică la ființa eroului colectiv care este armata română. Ei, oștenii, învață să apere libertatea și neatîrnarea țării dar, mai presus de toate, știu să se bucure de pace asaltînd lanurile coapte de grîu. Ei, oștenii, culeg roadele pămîntului și sapă tranșeele pînă și de aceea, cîteodată, cînd trec cîntînd pe străzi, dimineața miroase a brutărie.

O GHIULEA DULCE ȘI AROMATĂ

Ușa se deschide brusc, cineva se interesează „Cum stai cu reflexele ?" iar în momentul următor pescuiesc din aer un măr zburător, mare, roșu și aromat. Mușc din el și mă uit pe fereastră la toamnă. Unduitoare, ca aerul fierbinte, vara, deasupra asfaltului, imaginile își fac loc pe ecranul ploii. Ce-mi amintește mărul acesta ? Un om ? Să fie omul de la Bistrița care s-a trezit dimineața la patru ca să-mi aducă drept merinde pentru drumul de întoarcere la București, o pungă de mere mici și amețitor de parfumate ? Da, este aici și el dar mai este și altceva... Microscoapele și eprubetele de la Voinești, oamenii în halate albe și rafturile încărcate cu mere imense, ca niște planete roșii și galbene ? Da, și acestea dar încă mai rămîne ceva... Imaginea se fixează încet pe un sfîrșit de februarie, în urmă cu doi ani. Se simte deja răsuflarea primăverii, în curînd puieții de meri vor înflori. Acum știu : miliardarii ! Cei 200 de puieți se află în curtea lor. Deasupra porții scrie : Întreprinderea de elemente hidraulice Rîmnicu-Vîlcea. Aici lucrează oameni buni care au umplut curtea cu meri și halele cu flori de seră. Acești oameni buni muncesc aici în valoare de miliarde. Cum anume ? Iată doar o secvență : într-un atelier nu prea mare dar luminos, curat și plin de plante, lucrează cel mai bun meseriaș din fabrică. El se numește Ioan Popa și e maistru. În loc de orice prezentare deschide pumnul și scoate la lumină un obiect mic, rotund, străbătut pe la mijloc de un fel de bold : „Ceea ce vedeți aici este o servovalvă. Pînă nu demult o procuram din străinătate. Costă circa 4 000 de dolari. Noi am reușit să obținem o variantă îmbunătățită. În lume producerea servovalvelor se face cu 50 la sută coeficient de rebutare. Noi am reușit să excludem posibilitatea rebutării. Acum lucrăm la o premieră ; o servovalvă cu debit mai mare decît cel obișnuit. Dacă vreți să vă convingeți de calitatea servovalvelor făcute de noi, întrebați-i pe laminoriștii de la Slatina, unde am instalat deja cîteva". I-am întrebat. Mi-au răspuns că funcționează excelent. Mulțumită lui Ioan Popa care, deși vorbește despre propriile lui fapte, nu spune niciodată „eu" ci întotdeauna „noi". Spune „noi" și se bucură și de aici izvorăște lumina care îi strălucește pe chip, tonică și molipsitoare. Într-o schiță de Ray Bradbury există un personaj, un sergent, care, după 17 ani de războaie, constată că e sătul pînă în gît. Începe să caute ceva care să distrugă toate jucăriile ucigătoare din mîinile oamenilor. Ceilalți îl cred scrîntit. Pînă într-o zi cînd sergentul, cu aparatul lui miraculos, reușește să transforme oțelul în rugină. În scurt timp, toate armele din lume sînt mici grămăjoare de pulbere roșiatică. Dacă ar exista, sergentul acesta ar avea cu siguranță înfățișarea lui Ioan Popa.

SURÎSUL DINTRE RĂZBOAIE

Ca orice războaie, au și acestea vacarmul lor. Mai este încă nevoie de multă inteligență tehnică pînă cînd valurile de pînză vor izvorî în șoaptă din fălcile uriașe care acum clămpăne asurzitor. Dar țesătoarele s-au obișnuit demult și cu zgomotul și cu dansul amețitor al suveicilor și cu nesfîrșirea de raze ce vibrează împletindu-se în cărări imponderabile de zăpadă. Oare cîte solii de pace ar putea fi înzestrate cu drapele albe țesute aici, la Întreprinderea „Dunăreana" din Giurgiu ? Cîte guri de tun ar putea fi îndopate cu pinzele atît de suav înflorate ? Cîte călușe în gura celor care ordonă „Foc" ? Nenumărate.

Mariana Dumitru, ca și țesătoarea din poveste, este frumoasă și tînără. Cînd zîmbește ea, parcă în sala războaielor se face mai cald, mai lumină, mai liniște. La fel surîd asupra războaielor și celelalte fete, Doina Pîrvu, Mioara Sălceanu, Ionela Gavrilă, Mariana Bunea, Gherghina Beiu. Ele surîd pentru că visează să iubească și să fie iubite, să le fie casa de piatră, să stringă la piept prunci mirosind curat a lapte, să trăiască în împăcare și să-și sărbătorească în tihnă mică bucurie a fiecărei zile.

★

Într-o dimineață fiul meu mi-a spus de îndată ce a deschis ochii : „Mamă, tu ești o țară !" Mai întîi n-am înțeles și a trebuit să-mi explice : „Ești așa ca și cum ai fi o țară și eu un

Desen de Ilie Florin

orășel în tine". Și fiul meu nici nu bănuia în acea clipă că el îmi este chiar Capitala, întemeierea fierbinte de iubire deasupra cărela cerului trebuie să rămînă întotdeauna un căuș de limpede și albastră ocrotire. În numele acestei iubiri și al tuturor celorlalte, în numele crezului că astrul care luminează lucrarea omului este însuși omul, mîine îmi voi trece și eu, apăsat, numele pe actul care consfințește România drept patrie a luptei pentru pace.

Gabriela Hurezean

Desen de Sabin Ștefănuță

ion potopin

Victoria luminii

Un scut rotund de aur, e ziua care poartă
în Țara Românească, victoria luminii
cum primăvara vine cu amfora de toartă
dintotdeauna plină de-aromele grădinii...

E ziua care trece prin țară ca o torță
ce luminează calea spre viitor, departe
proiecție, pe zare de dor, idee-forță
coloană infinită de viață fără moarte !

Ea s-a născut din vrerea poporului fierbinte
iubirea lui cea mare ce stă ca o brățară
iluminînd o cale ce merge înainte
spre-un viitor de pace...
Un DA rostit de țară

Un DA ce-nseamnă : vaste trezorerii de pîine
nu în adînca, în taina pămîntului ascunse
ci pe tipsia zilei care sub căpătîi, ne
pune cupa vie cu foșnet lin de frunze

Un DA care el însuși pe sine se exprimă
că pentru viața păcii, din mugur se desface
garoafa ca o rană ce-acuză marea crimă
războiul și ne cheamă la lupta pentru pace

Rostind cu unanimă și sacră, vrerea noastră
supremul DA ce-nalță coloane peste vreme
tot mai cutezătoare, corabia albastră
să ancoreze-n portul nădejdilor supreme

– Priviți, mereu la cîrmă, netemător, tenace
cîrmaciul, către țărmul cel năzuit se-ndreaptă
la bord cu aurore, corabia de pace
pe calea demnității umane cea mai dreaptă

În acest DA al țării e-ntreaga lui gîndire
că-ntreaga lui gîndire-i cu țara de-o ființă
proiecția ideii născută din iubire
o cetățărie-albastră de-naltă conștiință !

Speranța păcii

Speranța păcii vine din lumina
încrederii depline-n viitor
îmbracă-n flori și-n fructe noi grădina
speranța păcii vine din lumina
puterilor întregului popor.

Speranța păcii e o stea polară
care din țara mea a răsărit
pe bolta mai înaltă și mai clară
speranța păcii e o stea polară
care de lumea-ntreagă s-a zărit !

Speranța păcii e un steag pe zare
cît scutul ei rotund desfășurat
pe care scrie viață, nu pierzare
speranța păcii e un steag pe zare
din cîte steaguri sînt cel mai curat !

Speranța păcii e iubirea noastră
și inima care ne bate-n piept
străbate timpul pasărea măiastră
speranța păcii e iubirea noastră
e țelul tuturor înalt și drept !

Rostește-un Om cu inima fierbinte
ce vrea să-mbrace viața-n flori de măr
– Spre comunism să mergem înainte
rostește-un Om cu inima fierbinte
căci comunismu-i pace-ntr'adevăr !

Doar pacea poartă nimbul frumuseții
e singurul, statornic legămînt
speranța păcii e speranța vieții
doar pacea poartă nimbul frumuseții
și al duratei noastre pe pămînt !

Cu inima bătînd

În toate cîte sînt sau vor fi mîine :
corola dulce-a florilor de măr
răsfringerea amiezelor în pîine
și steaua care plînge-n adevăr
de bucurie, că pe cer răsare
un nou luceafăr plămădit din vis
un orologiu cu bătăi solare
ce-arată drumul orelor deschis...

Tu, viața mea și-a stihurilor mele
tu, anotimp fosforescent al meu
izvor curat al nunții din cișmele
cu arcul unui tînăr curcubeu
mi-aduci grădina-n floare, să mă-mpace
cu dorul fără de sațiu din zenit
proiecție-a destinului de pace
cum e obrazul pîinii rumenit !

– Bine-ai venit lumină-n auroră
bine-ai venit, patetic anotimp
arhitectura mea de gînd, sonoră
reverberat, al sufletului nimb
iubirea mea de pace, totdeauna
voi fi al tău și nu te voi trăda
și cît va fi să fiu, cu tine una
cu inima bătînd voi spune : DA !

Și DA vor spune branîștea și rîul
și fiece cuvînt pe care-l scriu
că-n pace semănăm să crească grîul
într-un pămînt al vieții, nu-n sicriu
și ne veghem odrasla care doarme
cu steaua păcii pe genunchii goi
și nu cu arsenalele de arme :
DA, pentru viață !
NU, pentru război !

Din aripi de păsări albe

Din aripi de păsări albe
să se facă pace-n lume !
Din privirea pruncului,
imnul fiecărui nume !

De din ramul înfrunzit
să se facă drum spre viață !
Din lumina visului
să se facă dimineață !

Din inima omului
pămîntul să-și ia iubire !
Din miezul cuvîntului
dor s-alerge-n omenire !

Valeria Deleanu

Cîntec de pace și soare

Fata
și-a proptit scara de cer,
apoi a-nceput să urce.
La jumătatea drumului s-a oprit :
voia să vadă dacă-o urmează
flăcăul iubit ; fără el, urcușul
avea oare sens ? Mai tîrziu,
cînd la piept stringea un copil,
n-a mai privit în jos niciodată :
urca tot mai sus, în brațe cu cerul.
Albi porumbei
îi țineau scara pe aripi.

Cedomir Milenovici
În românește de Dim. Rachici

Chemare pentru pace

Priviți în ochii noștri,
Oameni de
pretutindeni,
În ei se oglindesc
Sufletele noastre
Deschise către voi
Ca o poartă,
Luminate
De razele soarelui
Cu care ne poleim
Mereu
Visele înalte.

Priviți în ochii noștri,
Oameni de
pretutindeni,
În lumina lor
Strălucește pacea
Cu care ne
innobilăm
Gîndurile senine,
Și cu care,
La rîndul nostru,
Vă privim pe voi,
Chemîndu-vă
Să iubiți,
Nemărginit să iubiți
Pacea privirilor
noastre.

Priviți în ochii noștri,
Oameni de
pretutindeni,
Odihniți-vă de tihna
din ei,
Și întindeți
Mîinile voastre,
Oameni ai planetei,
Întindeți mîinile
Spre noi,
Să ne dăm binețe,
Să ne făurim
Fericire,
Împlinire
Și pace.

Și înlănțuirea
Mîinilor noastre,
Să înconjoare
Ca o cunună
De flori
Întregul glob,
Și dragostea
Privirilor noastre
Să o așezăm
La temelia
Păcii
În toate punctele
cardinale
Ale pămîntului.

Viorel Cozma

Pămîntul, oameni!

Stau cu Pămîntul – timplă lîngă timplă –,
îmi povestește de tropice, de pol,
prin ce-a trecut și cîte i se-ntîmplă
de cînd neliniștea-i tot dă ocol.

Stau cu Pămîntul – suflet lîngă suflet –,
îmi povestește cu sîngele din lut
că-i plin de jertfe și de-atîta plînset
și de nebuni ce vor să-l vadă slut.

Este Pămîntul de tristeți pămînt,
vorbește suspinînd de foame, arme,
de cîte nopți în inima lui sînt,
de cît de obosit e și nu doarme.

Spune Pămîntul că a fost odată
doar cîntec, împăcare și iubire,
că nu avea în suflet nici o pată,
nici răni adînci de-atîtea cimitire.

Dar azi Pămîntu-i de tristeți pămînt
și strigătul i-l deslușesc din șoapte ;
stau cu Pămîntul, nu pot să-l văd înfrînt,
nu pot să cred că i s-ar face noapte,

Stau cu Pămîntul – frate lîngă frate –,
îmi este noapte și atît de frig
cînd îl aud vorbind de foame, moarte
și-nspăimîntat spre-această lume strig :

PĂMÎNTUL, OAMENI, VINDECAȚI PĂMÎNTUL,
se-ntunecă de-atîta-amărăciune,
PĂMÎNTUL, OAMENI, VINDECAȚI PĂMÎNTUL,
eu cred că-n orice om e o minune.

Ilie Tudora

plastică

Valoarea și durata

Opera pictorului român **Corneliu Baba,** deși se plămădește continuu sub ochii noștri, mirați parcă de vitalitatea ei extraordinară, este o operă a mai multor vremuri. Concentrează și sintetizează o experiență a meșteșugului artistic care nu este doar, sau neapărat, aceea a picturii românești antebelice. Corneliu Baba a crescut și s-a format artistiește într-un climat unde ideea de reprezentare era încă legată de moduri tradiționale de abordare a vizibilului. A intuit cu genialitate că șansa tipului de reprezentare tributar academismului este de a se putea transforma într-o nouă **tehnică a viziunii** prin destrămarea cronologiei „externe", prin înlăturarea elementelor de comparație pe orizontală. Opera sa are doar o cronologie internă, aleatorie. Este o navă solitară pe care sînt oaspeți din cînd în cînd Velasquez și Goya. Inactualitatea artei maestrului nostru provine din atemporalitatea devenită un scut în fața vivacității moderniste. Baricadat în alt secol, maestrul își privește adeseori personajele cu cruzimea lucidă a observatorului ce ar fi putut fi chiar el. Un peisaj de la Toledo sau de la Veneția are strălucirea decrepită a unei istorii fascinantă prin retrăire. La maestrul Baba imaginea, oricît de normală și banală ar părea, respiră o vreme indefinită, o părelnică eternitate.

Oricît ar părea de paradoxal, o asemenea pictură nu poate fi generatoare de „școală". Se vorbește mult la noi de o descendență babistă. Dar să nu uităm cît de diferiți sînt între ei cei care, trecînd prin atelierul maestrului, nu au produs ulterior imitații pedestre. Să nu confundăm o anume tehnicitate, anume predilecții cromatice, cu apartenența la o „școală". Nici Raffaello și nici Michelangelo nu au făcut școală, ci au stimulat o „manieră". Caracterul inconfundabil al artei marilor creatori nu are alt concurent decît timpul. Concurență ce aspiră a deveni o modalitate nouă de stimulare a „inactualității" altora. Corneliu Baba lasă în cultura noastră tocmai această brazdă, cu iz ușor crepuscular, a manierei. Concentrarea asupra duratei îi aparține, însă, în întregime, ca și maeștrilor singulari, din categoria cărora, iată, putem spune că face parte.

Acum mai multă vreme am avut privilegiul, foarte rar, de a-i păși pragul atelierului. M-au întîmpinat cîteva pînze zguduitoare. Profunzimea gîndului și intensitatea emoțională atingeau aici acel prag dincolo de care nu se mai poate păși cu cuvîntul. Nebunia, înțelepciunea, oroarea ca alternativă a frumuseții erau acolo constantele unei viziuni ce respira în înălțimi trudite ale spiritului, coborînd și marcînd simbolic memoria nesigură a vremii.

Grigore Arbore

CONFABULE

Un țăran trece strada

Casa bătrînească se ofilise, stătea să cadă, șița de pe acoperiș se spărsese și putrezise, în locul geamului de la ușa bucătăriei fuseseră bătute scînduri, acolo era întuneric. Se ridică de la masă și se întinse pe pat, obosit de drum, dar și de amintirile lui atît de ciudate, legate de Aristița. La urma urmei, se gîndea, ea nici nu era vinovată. Cît de vinovat poate fi un om care nu mai iubește ? Este ca atunci cînd, uitîndu-te dimineața pe fereastră, vezi că a nins peste noapte, că e o altă iarnă, că al cincilea anotimp dintre toamnă și iarnă, cînd oamenii nu mai știu cum să se îmbrace, cînd e frig dimineața, cald la prînz, și iar frig seara, cînd, mințite, înfloresc magnoliile, deci că acest interval, coridor, uliță între cele două anotimpuri s-a sfîrșit brusc, într-un perete alb, de zăpadă.

Sau cînd te uiți în oglindă, ca deobicei, cînd te piepteni, și deodată privirea îți coboară de pe păr pe față și vezi, surprins, că ai îmbătrînit. Credea că așa ce întîmplase și cu Aristița cînd (cine știe cînd ?) se trezise că nu mai simte nimic pentru el, că tot ce avea se spulberase, îl luase vîntul, că trecutul devenise pentru ea cealaltă lume, o lume în care nu mai vroia să trălască. Atunci îl privise cu ochii mult micșorați (asta intra în recuzita obișnuită a fiecărei femei, care nu mai iubește și nu mai vrea să fie iubită de un anume bărbat) și-i spuse :

— Du-te, pleacă, nu vreau să te mai văd, m-am săturat !

Fiică-sa, Mirela, era și ea de față și asta îl făcuse să se supună și mai tare, doar un copil nu trebuie să-și audă părinții certîndu-se, ori Aristița alesese tocmai acel moment în care, știa, el nu avea cum să-i răspundă, să o certe. Se ridicase și plecase. Afară era frig, noapte, puțini trecători, și aceia neatenți, grăbiți, blocurile, ca niște omizi mari, luminoase, îi măreau singurătatea. N-avea cui să-i bată la poartă și să-i spună : „Auzi, vere, am venit și eu așa, pe la tine, că m-am certat iar cu nevastă-mea". Și acela i-ar fi pus ceva pe masă, o ulcică și două pahare și i-ar fi spus : „Eh, așa e cu muierile, nu știi niciodată cum să le faci pe plac, iar dacă le mai și întră vreo prostie în cap, nu mai ai cum să le întorci !" Or, tocmai asta se întîmplase și cu Aristița. Își băgase în cap că el nu e la înălțimea ei, că trebuie să-l lase, dar de fapt nu-l mai iubea pur și simplu.

Iulian Neacșu

Desen de Mihaela Negru

PERMANENȚA CLASICILOR

„Fantasticul" eminescian

a devenit un loc comun al eminescologiei să se vorbească de proza **fantastică** a lui Eminescu. Modelele și sursele acestui „fantastic" au fost îndelung identificate în romantism, dar și în folclorul românesc. În principal însă, a curs multă cerneală pentru relevarea temei romantice a **vieții-vis.** A nega influențele e tot atît de eronat cu a le trata exclusiv la modul factologic. Schopenhauer, Novalis etc., subliniaseră afinitățile dintre basm și vis. Prozele eminesciene sînt, în felul lor, „basme", însă ele au avut totuși menirea să deruteze, unele „amestecînd" idei filosofice, elemente mitice, magice, religioase, științifice etc., așa de eterogene și de încurcate, încît cei de la Junimea au fost stupefiați la lectura nuvelei **Sărmanul Dionis,** dacă e să-i dăm totuși crezare lui Gh. Panu. Oricum, o asemenea reacție ar fi îndreptățit întrebarea dacă Eminescu a rămas sau nu în limitele fantasticului tradițional, fie el folcloric sau romantic. Ori poate că însăși **privirea** noastră de europeni asupra fantasticului este deficitară, de ne gîndim că Orientul, în ce privește cel puțin cultura, ar putea să ne apară integral „fantastic", în vreme ce Orientul însuși n-ar lua în seamă o atare etichetă. Cum să ne explicăm altminteri ezitările Amitei Bhose de a califica **Sărmanul Dionis** drept o nuvelă „fantastică", autoarea avînd de fiecare dată grijă să pună cuvîntul între ghilimele? Și iată cum, aproape inevitabil, o reflecție eminesciană ne îndeamnă a reevalua moștenirea literară lăsată de poet : „E păcat cum că românii au apucat de-a vedea în basm numai basmul, în obicei numai obiceiul, în formă numai forma, în formulă numai formula. Formula nu e decît manifestațiunea palpabilă, simțită a unei **idei oarecari"** (Mss. 2 257, p. 61v., **Fragmentarium,** București, 1981, p. 237). Și poetul dă exemplul efortului hermeneutic al mitologului. În mit, acesta „caută spiritul, ideea acelor forme, cari ca atare sînt minciune, și arată cum că mitul nu e decît un simbol, o hieroglifă, care nu e de ajuns că ai văzut-o, că-i ții minte forma și că poți s-o imiți în zugrăveală pe hîrtie — ci aceasta trebuie citită și **înțeleasă".** Mai mult, poezia nu face excepție și e tot atît de „fantastică" precum basmul, întrucît „poesia nu are să descifreze ci, din contra, are să incifreze o idee poetică în simbolele și hieroglifele imaginilor sensibile". (Ibid., p. 238). Ideea basmului hieroglifă pare s-o fi preluat Eminescu de la Fr. Schlegel. Mult mai înainte și Platon vedea în mit un limbaj sau o hieroglifă capabilă să slujească gîndul filosofic, în stare să reveleze Ideea. (V. Anton Dumitriu, **Alétheia).** Adevărul e că poetul asimilează întotdeauna afirmațiile altora în spiritul **diferențierii** propriu. Schlegel, un teoretician profund, adesea modern în intuiții, se referea totuși doar la mitul ca „expresie hieroglifică a naturii", pe cînd poetul român pare mai aproape de gîndul cel bun al lui Platon și de definiția hegeliană a frumosului artistic. În orice caz, el merge pînă la o extindere **estetică** purtînd pecetea eminescianismului. Eminescu se exprimă limpede că nu **formula fantasticului** îl interesează, nu „icoana", ci **înțelesul,** mai mult, el polemizează într-un mod subtil cu Tieck, care punea mare preț pe **fantasticul** shakespearian. Nimic „fantastic" la Shakespeare, replică poetul nostru, ci totul e de un realism profund popular : „Shakespeare a vorbit de om — de om cum e. Bețivul e bețiv, eroul său erou, nebunul său nebun, scepticul său sceptic și fiecare om e muruit din gros cu coloarea caracterului său, căci Poporul concepe cum vede și Shakespeare a fost al poporului său prin escelință". (**Fragmentarium,** mss. 2 557, f. 52v.). El însuși se știa „sorbit din popor" și prețuia din rațiuni similare un basm românesc precum **Tinerețe fără bătrînețe...**

Știm prea bine că „fantasticul" este cotat, la ansamblul literaturii, ca fiind totuși periferic ; Eminescu însă transformă **povestea** în cheia de boltă nu numai a artei, ci și a existenței, fiind calea regală spre Ființă, căci în povești „trăiește Arehaeus". De fapt, poezia eminesciană nu face excepție de la a fi „poveste" cu „simbolele și hieroglifele" ei, dar din atare pricină, nu se vorbește de o poezie fantastică. În schimb, cîtă profunzime nu inoculează scriitorul cuvîntului **poveste,** încît magma lui revărsîndă a fost în măsură să acopere și spații vaste ale literaturilor moderne.

Trebuie precizat că fantasticul tradițional se **închidea** într-o **explicație,** într-o „teză". Ideea fundamentală a basmului era, bunăoară, biruința binelui asupra răului. Romanticii au îmbogățit-o, indiscutabil, înțelesul fantasticului dîndu-i îndeobște dimensiunea oniricului. Și totuși, în general, ei au rămas în zonele particulare ale ființei. Chiar Edgar Poe, cu toată extraordinara lui ingeniozitate inventivă, stăruie în a explica **enigme,** în a găsi **cifruri** etc. Și în problema fiolosofică a identității eului din **Morella** (cunoscută de Eminescu și apreciată) el nu trece de punerea în sine a enigmei, cu mirarea atît de caracteristică lui Poe, însă oprită la clipa **morții.** Fantasticul lui E. T. A. Hoffmann era mai mult alegoric, de o incisivitate satirică excepțională ; cel al lui Adalbert von Chamisso inclina balanța spre etic, într-o tradiție faustiană ; imaginația lui Jean Paul zburda atît de liber, încît luxurianța spațiului oniric devenea, prin redundanță, un scop în sine ; în ce-l privește pe Novalis, năzuința fantasticului oniric era căutarea nostalgică a **florii albastre.** Și s-ar putea continua. Important, așadar, devine cum a gîndit Eminescu „fantasticul", cum a valorificat cultura sa multilaterală. Studiul **izvoarelor** a fost o etapă necesară în eminescologie, de o indiscutabilă utilitate, însă a mai zăbovi în factologia erudită riscă a fi o formă de anacronism critic. Să-i dăm crezare poetului : „Dară nime nu m-a face / Să mă ieu dup-a lui flaut ; / / E menirea-mi : adevărul / Numa-n inima-mi să-l caut". „Fantasticul" eminescian nu este o **evaziune romantică** din realitate, cum se crede în mod curent, ci un mod inedit de a prinde o logică mai profundă, mai complexă a **realului.** Exagerînd lucrurile, s-ar putea spune că realismul comun este fantezist, artificial, pe cînd „fantasticul" eminescian aspiră către ontologic, reconstruindu-l. Depinde numai ce înțelegi prin real : „Care-i adevărul? Cel văzut clar de un gînsac sau cel abia întrevăzut ca printr-o negură de Kant ?" **(Archaeus).**

Am arătat în **Eminescu — Dialectica stilului** (1984) care e **adevărul** lumii văzut de poet. Viziunea lui **simultaneistă,** de o tulburătoare actualitate, cerea o logică stilistică **consonînd, în unele privințe, nu numai cu a marelui romantism german, ci și cu a „realismului magic" sud-american, pe care îl anticipează, sau cu a simultaneismului european al cărui întemeietor este Le Clézio.** Bunăoară, n-a trecut neobservată afinitatea dintre Dionis și Melchiade, personajul lui Márquez din **Un veac de singurătate.** Iar ideea atît de scumpă lui Eminescu de a trăi în alți oameni, într-o reconsiderare originală a principiului budist **Tat twam asi,** ca pecete a **arheității,** o întîlnim la deja pomenitul Le Clézio **(Le Procès-Verbal,** 1963). Astfel de apropieri — vădind în moderni și niște „precursori ai clasicilor", cum se exprima cineva — nu au darul să spună că Eminescu este, artisticește, aidoma numelor invocate, fiind vorba de consonanțe tipologice, cu **forță anticipatoare** la scriitorul român, și care ni-l fac mai apropiat, și a căror ignorare n-ar servi decît anume consolatoare prejudecăți.

Theodor Codreanu

Desen de Raluca Grigorcea

O istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzută de Ion Cucu

Festivitate la sediul Uniunii Scriitorilor ; Puia Rebreanu și Niculae Gheran

Prozatorul Vasile Rebreanu și poetul Grigore Hagiu

ESEU

SATUL DIN NOI

O posibilă peșteră

Sînt niște plecări către alte lumi toate povestirile acestea, Voiculescu și le data și cel puțin din acest motiv cred că putem avea semne că ele ar putea fi văzute și ca niște parabole. Sîntem de fapt în '52, vremuri grele, să nu uităm, iar **Schimnicul** despre care am vorbit mai adineaori ne-ar putea da ceva sugestii în acest sens. Dar să întoarcem călătoria, să ne adresăm povestitorului, totuși, rămăsesem la momentul acelei smulgeri, al trezirii la realitate. Ce face călugărul-lup, lupul-călugăr care își cere dezlegare, se reboteză și se retrage într-o peșteră ? Singurătatea îl absolvă de forța cumplită care îl mistuie, atinge el cerul, lumea predilectă a chinurilor și plăsmuirilor lui ? Nu, nicidecum, atacă și mai înverșunat turmele, seamănă și mai mult groaza, va trebui să moară și va muri în cele din urmă tot printr-o vrajă, împușcat cu un glonț de argint. S-a tras într-un lup și din acel moment într-o peșteră a început să putrezească trupul celui care cu atîta ardoare se sihăstrise. Locul acela se cheamă și azi „Stînca lui Ambrozie". Însă ea, această stîncă — și de asta îmi dau seama abia acum, cînd scriu — are și o altă rezonanță în memoria locurilor și întîmplărilor din preajmă, seamănă cu o ridicare enormă de umeri, cu un pinten enorm, dar cel mai mult și mai mult seamănă cu un tufan. O specie rară de stejari cu crengi lungi, contorsionate și frunze păroase. Cînd te urci în ei, ai senzația că te pipăie, parcă se trezesc mii și mii de vietăți din coajă, din cioturile și frunzele lor, circulă parcă prin trunchiul și umbra lor niște lumi reci și minuscule, lipicioase. Ți se prind și de tălpi și de mîini, și de unghii. Simți cum te mestecă, te înghit. Și ceilalți copaci se dau parcă în lături, se retrag. Fac ochi de poiană în jurul lor, îi lasă un pic singuri, le mai trimit numai foșnetele și mirările lor. Ar fi un bun loc de odihnă sub ei, dacă n-ar avea un miros dulceag și stăruitor ca de gize adormite și dacă iarba din jur n-ar fi lipicioasă și ea. Ca un tufan ca acesta arăta și „Stînca lui Ambrozie" pînă să-i vină și să i se alăture schimnicul, precum o stîncă țișnind dintr-un ochi de pădure va fi arătat, poate, și tufanul din povestirea lui Voiculescu, **În mijlocul lupilor.**

Îndeletniciri tot vechi

O posibilă alăturare : cum urla, cum scîncea și murmura luparul acela din povestire, acolo, sus, în brațele tufanului, sub luna scînteind și improscînd cu bătăi de aripi și neliniști reci, ascuțite, peste codri, tot așa va fi urlat, poate, și Lazăr acesta al nostru, omul găsit aproape mort și în brațe cu un lup. Și poate că era chiar un lup de-al său, cum spuneam, pentru că în viața lui furase din pădure și crescuse mulți pui de lup. Era pădurar, beteag de-un picior și de aceea războiul nu-l încorporase. Creștea fel de fel de sălbăticiuni, vulpi, bursuci, pui de mistreț și lupi. Îi vindea, pe care putea, la circ, pe care nu, îi lăsa liberi, după ce-i învățase gustul domestic le dădea drumul în păduri. Îl mai vizitau cînd și cînd, se întorceau vietățile și dădeau ocol. Le mai întîlnea și prin pădure, se uitau fix la el, se așeza el jos, se așezau și sălbăticiunile, se ridica el, se ridicau și ele. Îl urmăreau printre fagi, îl miroseau de departe printre tei și stejari. Nici nu se știe a cui era pînda, nu se știe a cui era urmărirea. Urca astfel în dimineața aceea pe muchia de deal de deasupra satului, străbătea încet cărarea strîmtă și uneori adăpostită, transformată în tunel pe sub lăstărișul de curpeni și iederă răsucită peste trunchiuri cînd, deodată, în vîrf, acolo unde și de o parte și de cealaltă a dealului te poți întîlni oricînd cu oricine și n-ai timp și nici loc să te dai la o parte, s-a întîlnit cu lupul. N-a mai avut timp nici unul nici celălalt să se ferească, pădurarul a tras. Fiara s-a ridicat în salt și odată cu glonțul s-au și îmbrățișat amîndoi, au căzut. Așa i-a găsit un cioban, bîlbîitul, și așa a putut vorbi acesta atîta de clar și răspicat pentru prima dată. A înnebunit și el după aceea, a înnebunit și pădurarul. De cum cădea bruma, toamna, și toată iarna, pînă la dezgheț, ieșea numai în cămașă pe dealuri, își arăta trandafirii aceia în formă de gheară din coaste și urla, scheuna, se întărîta ca lupii. Îl ascultam uneori de pe capătul prispei și mi se făcea frică. Dîrdîiau geamurile, se cutremurau stîlpii. Și zăpada ardea parcă, scotea limbi de flăcări albe, albastre și cenușii. Niște ochi care nu se mai închideau și scăpărau, trozneau ca și cum ai fi spart un simbure între dinți. Primăvara și vara era mai liniștit Lazăr, pădurarul, parcă învia. Descînta de frică, ardea păr de lup, îl smulgea din pieile pe care le avea, o groază, căci uneori umbla îmbrăcat, înfășurat în ele. Zicea că stinge apă, că face și de dragoste și de dușmănie și ură și face și de împăcare și de noroc. Și se găseau destui, mai ales cei din cîmp, cojanii, care-l căutau și-i plăteau cu grîu și porumb. Pînă ce s-a stins prin anii cincizeci. Voiculescu scrisese deja povestirea dar nu pot să pun mîna pe inimă și să spun că nu auzise de el.

A. I. Zăinescu

(va urma)

REMEMBER

POEȚII. CÎND ERAU TINERI (X)

UN DESTIN POETIC DUAL : ÎNTRE TELURIC ȘI MITIC

Înainte de orice considerație literară, cîteva întîmplări revelatoare în legătură cu apariția stelei lui Gh. Istrate în constelația lirică a zilelor noastre. Mai întîi cunoștința mea indirectă prilejuită de o vizită în redacția revistei „Viața militară", care fără a fi în mod nemijlocit literară a făcut mult pentru propășirea literaturii române contemporane. Redactorul ei șef, prietenul meu, colonelul Dumitru Rădulescu, mi-a arătat cu mîndrie cîteva fotografii pe care le avea pe birou și tocmai se pregătea să le trimită la tipografie pentru ilustrarea, încă de la copertă, a numărului la ordinea zilei. Avea și de ce să fie mîndru dinamicul animator al revistei militare, căci în centrul de interes al acestor fotografii se afla patriarhul literelor române, Tudor Arghezi, alături de el distingîndu-se figurile emoționate, sub tensiunea momentului surprinderii imaginii, ale cîtorva scriitori în haină militară, poeții Nicolae Tăutu și Traian Reu, prozatorul Ion Grecea. În grup se mai afla, alături de alți camarazi care-și satisfăceau stagiul militar, un june subțiratic, cu ochi visători, sfios ca o domnișoară, pe care colonelul Rădulescu mi l-a prezentat drept cel mai talentat tînăr poet ce se găsea sub arme, descoperire a lui Nicolae Tăutu și a colaboratorului civil al „Vieții militare", poetul Nicolae Dumbravă. Era anul, dacă nu mă înșel, 1963, pe cînd Tudor Arghezi împlinea 83 de ani iar cel mai tînăr poet aflat sub arme doar 23. Întîmplarea, deloc neașteptată, a făcut să-l cunosc pe tînărul aspirant la consacrarea literară, la redacția revistei „Luceafărul" pe care începuse tot cu sfială s-o frecventeze, ba mai mult și cenaclul în mare efervescență la ora aceea, „Nicolae Labiș" pe care îl prezida redactorul șef de atunci al revistei, ambițiosul Eugen Barbu.

În scurt timp, talentatul poet, devenit student al Facultății de limba și literatura română din București, beneficia de un spațiu generos în revista „Luceafărul" : o întreagă pagină, intitulată simplu dar sigur și angajant „Doi poeți", împărțind-o în mod egal cu un alt nume de referință al liricii contemporane, ardeleanul Gh. Pituț a cărui evocare, în cadrul rubricii de față, urmează.

Dar poate că actul literar care mă implică și mai mult în biografia și bibliografia poetului de mare rafinament liric Gheorghe Istrate e prezentarea pe care aveam să i-o fac în primul număr al revistei „Amfiteatru" (ianuarie 1966), la rubrica purtînd titlul unui volum de versuri al lui Al. Andrițoiu, „Constelația lirei".

Evenimentul acestei apariții se bucura de o asemenea prețuire din partea fondatorilor revistei (redactor șef Ion Băieșu și redactor artistic, grafician, insolitul artist plastic Benedict Gănescu) încît găsiră de cuviință să-l înscrie chiar pe afișul generic ce anunța apariția noii reviste.

Tudor Arghezi acordîndu-i un autograf celui mai tînăr poet din armată în 1963, „predîndu-i o ștafetă", cum a interpretat tatăl său, țăran din Limpezișul Bărăganului, gestul arghezian.

În speranța că aceste amănunte sînt poate ușor sentimentale dar nestrăine acestei rubrici, în mod deliberat, să încercăm să definim prin ce se distinge înălțarea stelei lui Gheorghe Istrate pe firmamentul poeziei contemporane. Fără a ne lansa în integrarea poetului într-un context liric-universal, cum au făcut-o în mod curent unii comentatori de-ai săi, altfel autorități ale istoriei și criticii literare contemporane.

Să ne ierte distinșii, mult stimați exegeți, dar după părerea noastră Gheorghe Istrate se revendică din vatra sa natală bărăgăneană, satul cu nume predestinat pentru poezie, Limpeziș, dintre Urziceni și Buzău, ca și din spiritualitatea populară românească în ipostaza sa mitologică mai ales. Din acest punct de vedere el aparține unei originale familii de poeți contemporani cu antecedente și preocupări similare, cum ar fi Ion Gheorghe, Dumitru Pricop, Nicolae Dan Fruntelată, revelatori ai substratului ontologic, etnografic și istoric românesc. Volumul de debut, cartea-genă, cum îmi place mie să numesc aparițiile editoriale ale marilor și autenticilor poeți, ni-l înfățișează, chiar dacă sumar, ca un destin poetic dual, ce oscilează între teluric și mitic (miticul mai ales în varianta sa orfică). Nu altfel crede un mare poet, cu un discernămînt atît de rafinat, cum este Ștefan Augustin Doinaș care într-un comentariu de la atît de necesara și clarvăzătoarea rubrică a „Disciplina inspirației" (vezi „Viața românească", iulie 1985) își intitulează considerațiile pe marginea evoluției poetului în discuție «„Mit și ritual" la Gheorghe Istrate». Comentariul respectiv cuprinde și această subliniere pe deplin îndreptățită : „Voi menționa, în fine, încă o constantă a acestui remarcabil lirism: sentimentul dualității, dublarea. De la contraste și opoziții curente — somn, trezie, vorbă, tăcere, floare, lut, Zmeu-Făt-Frumos etc. — pînă la altele mai insolite — stăpîn-hoț, ompasăre etc. — eul poetului ajunge să descopere, firește, propria sa dualitate — eu și celălalt : în mine locuiește cineva ! exclamă el («nu-mi pune legi și pe neîntîmplare»)". Într-adevăr, în ciclul de poeme „Măștile somnului", care avea să se impună ca tendință creatoare, cel mai generos cu devenirea sa ulterioară, pe cuprinsul a 10 cărți de poezie, în volumul de debut, includea și această poezie vizionară „Masca de dublu", din care nu ne putem abține să nu cităm cîteva strofe revelatoare : **Iert numai omul / De primeneală / Care-și plătește somnul / Ca pe-o greșeală. / / El vine de-oriunde / — Din mamă, din moarte — / Unde fiecare și-ascunde / Ființa pe-o parte.** În același prim volum, ca o prefigurare a viziunii și expresiei poetice generale, se conturează prin poezia de deschidere „Masca descintecului" opțiunile sale ulterioare : **Crapă malul somnului / De-atîtea neamuri de chipuri / Vechi și mai tinere și mai nenăscute, / Din larma tulbure a negăsirii lor / M-am rupt și-am curs întreg / Pe firul lacrimii de dimineață / La căpătîiul mamei sfînt. / Ea, descîntîndu-mi ochii grei, / Mi-a spus primindu-mă cu vorbe: / — Copilule, / De negură-ți miroase sufletul"...**

Fidel acestei negre prorociri materne, poetul altfel preocupat mai ales de păstrarea puritații prunciei și a copilăriei, avea să prezinte într-o întreagă suită de măști și ritualuri (în accepțiunea de procedee magice, nu de ceremonii) devenirile mai ales „neguroase" ale ființării, concludente fiind aceste două mici capodopere lirice ale acestei viziuni : **RITUAL : Ce să refuz și ce să mai accept / toate cuvintele miros a moarte / bat clopotele-amurgului în piept — / mirosul lor copile ne desparte. / / încep o floare și-o termin în zori / mi-e îngerul bolnav și mă refuză / dă-mi doamne plînsul unei mari candori / și dă-mi ninsoarea pruncilor pe buză / / dar nu mai sînt cuvinte ca să spui / o spadă se sfărîmă între oase / mi-e îngerul bolnav și boala lui / în cerul tot a moartea mea miroase.**

CEI CE SE NASC : Cei ce se nasc au mai murit cîndva / sub craniul stelei moare altă stea / cel care te sărută nu sînt eu / sub răsuflarea mea e-un mort mereu / / tu jură-te că vii cu îngeri buni / cu pleoapa goală-n care mă aduni / cu pielea florilor cu trupul pradă / magneților imenși de sub zăpadă / / noi suferim de-o-mbrățișare grea / cum steaua se răstoarnă-n altă stea / căci trupurile noastre de pămînt / sînt un mormînt în alt mormînt.

★

Dacă am formulat aprecierea capodoperei nu ne-am hazardat deloc din moment ce un exeget atît de sever ca Al. Piru nu ezită să aprecieze poemul „Destin" din ultimul volum „Interiorul tăcerii" (Editura „Cartea Românească", 1985) : «Capodopera din acest punct de vedere al destinului marelui creator, subliniază autoritarul comentator — ni s-a părut poezia „Destin", cea mai lungă din volum, dar a cărei tensiune lirică se menține pe toată întinderea : „M-au ros luminile tăcerii / și am uitat să fiu primit / la masa galbenă a serii / în catedrala unui mit / — Prea mult făptura mea de fum / a ars sub clopotele voastre / prin gura cărora acum / eu sînt rostire dinspre astre". Începutul are asemănări cu sfîrșitul din „Luceafărul", nu conține și aceeași distanțare de contingent proprie geniului».

Viziunea mitologică, implicit ipostaza ei orfică, nu e o înrîurire livrescă programatic indusă, ci una ce se reconstituie din multele fețe ale mitologiei populare românești excelent definindu-se în versul aforistic cu care debutează volumul „Poeme" subintitulat „Valea Plîngerii" (Editura Eminescu, 1971) : **Mă-ntorc la basmele dintîi ca-n sat.**

Oul primordial orfic nu e reperat în antica Heladă ci în Bărăganul nostru traco-getic : **Deschid cartea celor lumești / Și ochiul întîlnește cuibarul / În care zace un ou cu povești / Învelind în cămășile sale tiparul.**

Poveștile-vedenii, tipice mentalității țăranului român, sînt despre Valea Plîngerii, Zvîrcolac, despre Uneltele de taină cu care Baba Constantina / Rișnește tărîna / Rupind în cîmp neghina. Nu lipsesc din aceste viziuni preponderent neguroase nici cele luminoase cum este eloglul apei din poezia „Sfinxule, bolnav de-nchipuiri".

Dar poetul, deși a făcut-o cu precădere în primul volum, nu uită să se întoarcă și la privelștile dintîi, chiar dacă aici în perimetrul vedeniilor sale nu lipsesc ipostaze întîlnite și la alți rapsozi ai Cîmpiei române (V. Voiculescu, Zaharia Stancu, N. Crevedia, Ion Gheorghe). Iată, în linii mari, cîteva din ele reprezentate de unele strofe, — în care triumfă teluricul : **Pămînt clocit de berze, scrum de tuci, / Blănî învărgate-n ochiul zilei / Ierburi rostogolite-n vălătuci / Pe pulberea dospită a reptilei.** („Bărăgan", „Măștile somnului", 1968).

Aer dospit în care fată iepe, / Prin care cîntă dinții de țesală, / Văzduh prin care gîturile lungi / Cu lincheveli de cer se spală („Grajd", Poeme — „Valea Plîngerii" — 1971).

Și iată și o fructificare a experienței și viziunare și formale a lui Ion Gheorghe, cel din „Zoosophia": **La mijlocul ruginit al anului / Între groapa de răsărit și apus, / Pe Movila Banului / Nesupus, / Cu mila, cu potopul, cu sîrgul / Începe Tîrgul.** („Tîrg șistav", idem).

La capătul evaluării devenirii acestui destin poetic, dual nu numai în ipostaza mitică preponderentă, ci și ca univers liric în componența căruia se impune nu o dată teluricul, fuzionînd admirabil cu curentul predominant, cu ce am putea conchide decît cu o încurajatoare opțiune a lui Gheorghe Istrate însuși, formulată în poezia cu acest titlu, în culegerea „Pseudopatriarchalia" (Editura „Cartea Românească") încă în anul 1974 : **Voi fi mai drept în zodia cealaltă. / voi rupe ghimpii storși în talpă, / voi fi mai ager, mai decis, / n-oi mai întîrzia-n atîta vis.**

Niculae Stoian

P.S. Se pare că am dat în patima istoricilor literari, autori de dicționare, din moment ce, în medalionul anterior consacrat poetei Constanța Buzea, am consemnat că aceasta a urmat Liceul „Mihai Eminescu" și nu „Gh. Șincai", cum a fost în realitate, și pe care l-a absolvit, într-o altă promoție, și poeta Florența Albu, avînd-o ca profesoară de limba română pe Agatha Bacovia.

REMEMORĂRI

Singur în Mongolia (XXIII)

Nu mai țin minte numele acelei cochete așezări de munte, știu doar că este așezată între vechea capitală Kara-korum și zona celor Șapte lacuri în rotundul unui platou mărginit de stînci cu forme ciudate.

După ce am încheiat întîlnirea cu cititorii și am ascultat străvechi balade mongole, după ce micul motor dătător de lumină electrică a amuțit, m-am retras în cameră și am încercat să adorm.

Stăpînea o lună hipnotică răspîndind o lumină aproape ireală. Mi-a fost imposibil să aș ez pleoapă peste pleoapă. Am ieșit în aerul limpede și rece. Printre miile de stele înșurubate pe boltă lumina unui satelit singuratic sclipea intermitent. Se auzea foșnetul mătăsos al piriului de munte și cîntecul ciudat al unei păsări de noapte. Am privit cu atenție una din stîncile prinse în reflectorul lunii și mi s-a părut că seamănă cu un trup de femeie arcuit delicat în iarba grasă și mirositoare. După cîteva clipe am auzit un zgomot ușor în spatele meu și o voce cunoscută care m-a strigat pe nume. Era tînărul meu translator, poetul născut în Gobi. I-am explicat că nu pot să dorm și că am o stare ciudată, un soi de neliniște inexplicabilă. A zîmbit și mi-a luat pulsul. E aproape în regulă, mi-a zis. Vreo douăzeci de bătăi în plus, din pricina altitudinii desigur și a aerului rarefiat.

Mi-a precizat apoi că după știința lui toți europenii care au vizitat această zonă manifestau aceleași simptome. Am aruncat instinctiv o privire spre geamul odăii în care era cazat confratele Tolia dar n-am observat nici o mișcare.

Ne-am apropiat de piatra cu formele ei grațioase și tînărul poet mi-a povestit, după ce a ascultat remarca mea, o legendă legată de destinul și opera unuia dintre cei mai mari sculptori mongoli, Dzanabadzar.

Îi văzusem cîteva lucrări la complexul muzeal din Ulan Bator, cei cinci Budha de aceeași dimensiune, stînd în aceeași poziție, pe un postament în formă de lotus deosebindu-se unul de altul doar prin gestică și prin poziția mîinilor de-o expresivitate extraordinară. Îi mai văzusem și cele două lucrări reprezentînd două femei la vîrste diferite.

Prima sculptură se numește *Țara albă* și redă imaginea unei june de o frumusețe feciorelnică, cu o talie de copil și trupul încă neformat.

A doua se numește *Țara verde* și are chipul unei femei mature, conștientă de frumusețea ei, avînd trupul în forma unui „S" latin. Cu această sculptură semăna într-un fel stînca din fața mea. Amîndouă femeile au palmele lungi și grațioase, „mîini care cîntă", după cum zicea translatorul meu începîndu-și legenda legată de obsesia marelui sculptor mongol.

Se zice că acesta, reîntors dintr-o lungă misiune diplomatică în Tibet, nu și-a mai găsit consoarta cu care abia se căsătorise. I s-au dat explicații nelămurite. Mai marii bisericii ordonaseră de fapt uciderea ei avînd în vedere originea socială modestă care nu cadra cu rangul unui demnitar și nobil mongol. Dzanabadzar a început un lung pelerinaj căutînd cu disperare rămășițele pămîntești ale tinerei soții. Aici, pe acest platou singuratic, l-ar fi găsit doar mîinile intacte, frumoasele ei mîini de copilă. Le-a învelit într-o bucată de mătase, le-a conservat după o metodă necunoscută europenilor și luni de zile, închis în singurătatea odăii sale, a încercat să le redea suplețea și finețea în sute de variante cioplite în piatră pînă a ajuns la perfecțiunea „mîinilor care cîntă".

Piatra din fața mea, zămislită de Marele Cer Albastru, era simbolul încremenit al tinerei femei hărăzită morții.

Ne-am plimbat multă vreme pe colinele înverzite, pînă în zori, cînd a răsărit soarele, surprinzînd în vîrful unei stînci silueta grațioasă a acelui animal ciudat pe care, în prima clipă, l-am confundat cu legendarul unicorn cu corpul transparent, întîlnit de Marele Han în una din peregrinările sale, poate chiar prin locurile în care mă aflam acum.

Mircea Micu

POȘTA REDACȚIEI de Ion Gheorghe

OCTAVIA : El și Euridike : „Euridike nu era / El întinse palmele / să mîngîie gușa moale / a vîntului : „spune-mi" / Trupul i se încordă / dar lira nu / răspunse ; / lîngă picior îl scurma sîrguincios / un izvor : „spune-mi !" / Pe frunte o apăsare îl trezi : cerul își lăsa pîntecul asupra sa / și el nu știu dacă era un dor... / Lîngă tîmplă un hohot scrîjeli ascuțit / un semn ca o gheară / și El o recunoscu : Euridike / era moartea... / Întinse brațele și o purtă cu el pe pămînt". **Oedip:** „Cu gîndul strîmb se aciuise pe-acolo / și el / care nu mai avea urme omenești în noroaiele pădurii / unii ziceau că e lup / alții melc / sau omidă / iar unii sfinx / dar el nu le răspundea pentru că / nu avea ce să le mai spună / și nici nu-i auzea de orb și mut / și gol / el era păcătosul și nimeni". **Zodie de femeie :** „Tac / iată-mă tăcînd la umărul tău / nu-mi spune pe nume / căci nu sînt eu aceea / fără poveste în trista suspendare / a vorbei / și dureroasa aplecare / a capului / tac / nu mă ascult : ca o scoică aruncată la mal". Trimite-ți cu tot numele, că Octavia-i de orice istorie, și istorioară.

AURELIA BRUMĂ : La lumină : „O, durere, ești ca / frumoasa mea vecină / ce-și ascunde surîsul de miel. / sacrificat / în simburul de portocală / și numai gustînd-o, la lumină / dai de el". Fie !

ADRIAN CIULACU : Din cel grupaj de două ori trimis, **Vinător vinat :** „Slăvitule / simți zorii cum se revarsă... stoluri de fluturi străvezii / și zîmbești / Arbori uriași îți umbresc trupul cald / și e o fericire / să-ți pască iarba pe piept căprioarele / Înfricoșătorule / miezul zilei îți bate ca o inimă pe frunte. / Tu zîmbești ademenitor vinatului / și e o fericire / să-ți lingă sarea de pe buze cerbii. / Strălucitorule, / Amurgu-Ți întîrzie pe fluierele picioarelor / zîmbești ațîțător spre înserare / și e o fericire / să se adape ciutele din ochii tăi". Dar a treia oară nu mai merge !

CIORTAN ION : Bateți la mașină și-om vedea : ciortan, știucă, sau vreo țîță.

CORȘATEA ADINA : Din **Lună plină** aceste fire luminoase : „Tăcerea e cetate / cu porțile larg deschise /.../ Noaptea mă prinde din urmă / ștergîndu-mi urmele". Dar nu prea.

ANTON CORSINI : Acest reproș filozofic, din poemul în proză : **„Cîntecul lebedei".** „Dacă ar vrea cineva să compună un imn vieții, să asculte cîntecul lebedei. O simplă pasăre ne învață că te poți despărți de viață cîntînd /.../ Și totuși, dincolo de acest cîntec, dincolo de viața prezentă, pentru lebădă totul încetează. / Pentru noi însă, totul de fapt de-abia începe : viață, frumusețe, împăcare, bucurie — toate înveșmîntate în trăire princiară. Dar noi nu știm să plecăm din această viață de încercare decît plîngînd și gemînd".

Pentru noi, destul, pentru dv. aproape deloc.

LAZĂR POPESCU : Acoladă : „Dincolo de imaginea / pădurii de salcîmi / nici un citat / nu așteaptă / Fără de gînduri / a trecut omul / prin marile întrebări". **O scrisoare de dragoste :** „Letiția, tu te-ai îndepărtat de mine / timp de-o înserare și timp de-un cuvînt / Sub mantia egoistului se așează chemările / liniștei. / Să fie cea dorită ? Căutarea nu-mi va / întomna și îmbătrîni dragul meu frasin / sub dragul de cer. / Îndepărtarea — ca de la sine nu e întoarcere / în cuvînt. / Frigul nu numai realitate. / Realitatea nu numai pariu / Pariul cu ea. / Și nu numai atîta". Fugiți de model să nu rămîneți chel.

NICOLAE IOAN DRAGU : Doar aceste **Sigilii,** celelalte, nici o marcă : „Mîinile bunicului meu — / două pluguri ruginite / brazde încărcate de rod, / Ochii bunicului meu — / o podgorie, o pădure. / Ochii tatălui meu — / un rest de navă / cărînd în pîntecul mării / muntele de grîne / Mîinile mele — două porți / către lumina copiilor / Ochii mei, Doamne, unde îmi sînt ochii mei ?"

MARIAN ȘOIMARU : Acest cap de **Întoarcere:** „Și, voi veni într-o zi / în care zăpezile nude / se vor zvîrcoli / sub sîngele trandafirilor / și păsări mari se vor abate / asupra fîntînilor sterpe / furîndu-le stropii fierbinți / ce-și caută tainic lăcaș" etc. Bateți la mașină, că altfel, nici o ducere, nici o întoarcere.

A. ROMAN : „Germen sfînt / cu ochii rubinii". Ne-am obosit ochii, fără de răsplată.

CONSTANTIN MAXIMIAN : În bilet, vă vedeți astfel, cu poezii cu tot : „teribilism, imagism / apoi o eclipsă de aproape doi ani, apoi iar imagism, textualism, iar acum, vizionarism". Vreți să știți părerea noastră ? Cu desăvîrșire, zicerile n-au obiect. Vă amăgiți.

ADRIAN BOIERU : Ploaie (cu titlul retezat, din cauza cacofoniei) : „Mi-e rușine de viața / ce-am supt-o / eu ăsta mare ca un nechezat / de iapă / acoperit în căldura din zid / gem, gem /.../ la întrarea eșenței sub pleoapă". Dar Boieru nu-i încă boier.

EMIL PERȘA : În plicul ăsta, aproape una sută poezii. Mai păsuiți-ne. Ce o trece de zece pagini, azvîrli-vom. Din **Ianuarie:** „Ninge iar cu fulgi de stele / vîntul îmi bate la fereastră / Au adormit florile mele / ... în zarea albastră./ Plec pe malul rîului înghețat / Vin zorile, preacurat e timpul meu / În depărtarea albă a unui sat / Plutește din munți un curcubeu". Destul.

NICOLAE TROIAN : Visul vi s-a împlinit : „Trec greoaie care pline / trist îngînă pietrele / cîntecele înserării / Merg agale și țăranii / chipuri stranii, dedemult, /.../ Visul meu deșteaptă pruncii / flori uitate se-ofilesc / cînd departe se-aud care / vîntul mi-e a plîns și-a jale / noaptea-i rugă pietrelor / și nu-s lacrimi să le ude / și nici eu sufletul lor". Bateți la mașină și bateți-ne la cap cu plicuri.

DRAGOMIR CECILIA : Din **Vietățile pădurii** „Ele nasc din cer lumină / ca o stea mai cîntătoare / ele scot din om lumină / pentru natura atrăgătoare". Vă urăm să treceți clasa.

MIRIȚESCU MIHAI: Această **Sală de așteptare :** „Sînt / o sală de așteptare / cu ușile deschise / spre toate punctele /.../ Flori culese, flori veștejite / de lunga așteptare / îmbracă liniștea de marmoră / din privirile tale / Domnișoară / ochii nu-ți văd. / Strigătul inimii mele / aruncat la picioarele tale / mîinile nu-ți pricep / semnele aruncate de mîine / pe umerii tăi. / Așteptare, aceeași lungă așteptare / rămasă pentru mine / aceeași sală, aceleași uși deschise / spre toate punctele / același eu..." Dar la mai mult, să nu v-așteptați.

RADU LUMINIȚA : Aveți bună caligrafie, dați-i întrebuințarea cuvenită.

BACALOV DANIELA : Din **Tempo din timp:** „Într-o seară solitară / contemplam amurgul rece / Mă gîndeam la timpul care / mereu trece, trece, trece". Mai trimiteți dar nu grăbiți : aveți timp destul, în vîrstă.

BENITO ANTON : „Da, de ce n-aș spune-o : / îmi simțeam țeasta / ca insulele a milioane de / Robinsoni Crusoe..." În rest, faceți bășcălie.

MURGU CUCU : Cu o floare de ștevie nu se face Prima Verba.

DĂNCIULESCU GABRIELA : În bilet ziceți : „Am scris pînă acum nouă poezii, din care v-am trimis și dv. prima poezie și pe-a șasea poezie. Prima cred că nu are nevoie de comentarii, iar la a doua v-am dat cîteva explicații care poate nu sînt de prisos. Primele patru versuri arată starea vrednică de plîns a poporului, în timpul lui Alexandru. Următoarele șase, speranța poporului, speranța în Mihai." Vă mulțumim că ne luminați și pe noi, însă din nr. 1 **Cireșul,** transcriem: „Era într-o zi de primăvară / cînd te-am sădit, afar' la scară / Erai abia un lăstăraș / Iar eu abia un copilaș / Dar timpu-și toarse fuiorul lin / Trecură anii ca un fum / și din lăstarul de odinioară / Falnic se-nălță-acum la scară / Mîndru cireș /.../ Privesc și parcă nu-ndrăznesc / Să cred că-i lucru pămîntesc / Ieri cîte una ici, colea / Acum e plină ramura / Cireșu-i univers de flori. / Veșmîntu-i alb, fulgi de ninsori. Privesc. Nu pot să zic nimic /.../ Lîngă tulpina ta stau jos : / Of, la al tău superb miros. Și de plăcere fascinată. / Cum n-aș mai pleca niciodată ! / Privesc fără de țintă-n sus / Dar gîndul meu departe-i dus. / Pe aripa-i fără griji mă poartă / Dar tresar, căci mă deșteaptă la floare de cireș. / Viața-mi ce monotonă-ți pare / De-a ta nu are supărare / La fel ca tine-am întîlnit / Și dragoste-am și suferit. / Crescurăm amîndoi deodată / Nedespărțiți în lumea toată, / Noi amîndoi". Acum, dacă tot stați pe strada Aron Pumnul, știm noi ce-o fi mai încolo? Dar bateți la mașină.

TĂNASE CRISTINA : Cenaclul de anticipație Jules Verne, Ploiești. În ciuda patronului cenaclului, am oprit pentru antologie. **Împlinire, Mai dă-mi. Și..., Poveste de pe drum.**

BĂNICĂ MIHAELA : Strofele 13 și 14 arătînd că : nici o nădejde : „Să învie-n al tău suflet / Dorul viu de veșnicie / cînd al omenirii plînset / cere om la datorie / De nu vrei, în sihăstrie / Al tău trup în veci să piară / În blana ipocriziei / Sufocîndu-te, fiară !"

SPERANȚA FLORESCU : „Se scutură seninul de promisiuni / chiar răsăritul tainic de noi se-ndepărtează / se-anunță teamă-n ramuri / rostogolită-n unde. / În cumpăna-ndoielii / doar noaptea pare trează. / Cresc umbrele-n pustiuri / un zid de-nstrăinare / a jocurilor tandre / de raze aurii. / Doar între noi un zîmbet / de rugi stăruitoare / aduce ceru-n suflet / cu zugăviri tîrzii / curînd ne vom petrece / mihnirile ivite / la tîrgul unde unii / mai cumpără și vînd. / Și vom rămîne simpli / precum ne par păunii / bogați în curcubeie / și pelerini de rînd". **Doar între noi un zîmbet** deci.

MIHAELA PUȘCAȘU : Din **Șireata :** „Afară-i vînt și tună / Pe urmă de furtună / Dar doamnei vulpe nici nu-i pasă / Căci mănîncă azi la masă / boboc fraged mititel / Gras, galben și frumușel". Cu asemenea vicleni, greu ajungi vulpe bătrînă.

VATRĂ OVIDIU : Acestea ale dv., despre ale dv. : „Valuri vin / valuri se duc / valuri, valuri / se înalță. / Valuri fără de speranță." Dar nici nădejde.

GABRIEL TANUL : Scurtimile dv. cu bătaie scurtă, reducții reduse : „Nimeni nu știe că eu car din soare / bulgări de nea / am o adîncă dorință și moare / steaua eternă în liniștea mea". „Copii din lipsă de mamă / plecați la venirea unei bătrîne / să-i sărute mîinile de sudoare / pentru rugăciune — Calul gonind în pîlcul zîlelor / transpirînd galaxii / de neliniște". Se vădește adică, o acută lipsă de mamă...

Cristina Tănase

Și...

Și-avea un păr atît de lung
Că nu încăpea în tot Universul
Și era atît de înalt
Și avea niște mîini atît de lungi
Că oriunde aș fi fost mă atingea cu ele
Și era atît de orb
Că i-aș fi văzut privirile
Oriunde ar fi fost
Și era atît de crud
Că marea își schimba
Culoarea în negru
La picioarele lui.

Poveste de pe drum

— Să-ți spun o poveste de pe drum:
Îmi amintesc că frunzele cădeau
Aerul era argintiu
Ninsoarea cobora fericirea în sufletele tuturor.

Împlinire

E un imn pînă la cer
Și totul e cum am dori
O pasăre de ar pica din cer
S-ar duce tot către zenit

Mai dă-mi

Mai dă-mi o posibilă geană,
Mai dă-mi un posibil răgaz,
S-aud melodia cum sună
La trist orologiul de azi...

SUPREMA RAȚIUNE

Urmare din pag. 1

dăm votul nostru de inimă și conștiință, increditînd lumea că viitorul pașnic, viitorul liber, eliberat de insecuritate, de amenințare, de teamă și prejudecăți, nu se poate construi decît trecînd de la declarații de intenții la fapte, la măsuri concrete și viabile, la dezarmarea nucleară în primul rînd și apoi la dezarmarea generală. Este acesta răspunsul cu care venim, este fapta pe care o așezăm la temelia păcii. Este exemplul românesc cu semnificație largă pentru prezent și viitor.

Dementiala cursă a înarmărilor a angrenat știința și tehnica, deviindu-le de la scopul și sensul lor profund umanist. Pacea este o problemă vitală a omenirii, a fiecărei țări, a fiecărei națiuni. O țară a păcii fiind, România militează pentru pace, elanul ei constructiv o definește azi printre țările și popoarele lumii. Astfel, semnificația referendumului depășește granițele și se înscrie între actele de civilizație și progres, fiind un îndemn posibil și necesar de urmat pentru ca în continuare să se poată face alți și alți pași pe calea acestei civilizări a ideii și speranței de pace. Știința și tehnica trebuind să se întoarcă la rosturile lor constructive, să ajute omul și umanitatea, să ajute pămîntul să înflorească. Pentru că, tot cu ajutorul științei, calculele sînt enorm de exacte : pămîntul, în cazul — aproape imposibil de imaginat — al unei catastrofe nucleare, devine o planetă moartă, războiul nu mai are nici învinși și nici învingători. Victoria vieții pe pămînt e pacea, acum cît nu este prea tîrziu, a spus și o spune președintele României, acum cît încă n-au căzut primele bombe. Pentru că dezastrul va fi în lanț, orbește și pămîntul, orbesc și stelele.

Știința și pacea sînt în inseparabilă legătură și în această privință acționează tot o exemplară inițiativă românească, un adevărat cod de comportament politic și social, Comitetul Național Român „Oamenii de Știință și Pacea", condus de academician doctor inginer Elena Ceaușescu, remarcabil om politic român și savant de renume mondial. În inseparabila lor legătură, știința și pacea au o consecință a realității, a construcției pașnice, a contribuției românești pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră. Este ceea ce consacră, printr-un DA unanim, referendumul la care ne-a chemat președintele, secretarul general al partidului. Este acest exemplu românesc prin care pacea, ideea și fapta de pace primesc un semn și un impuls real către împlinire.

Ca scriitor

Zilele trecute am fost la Pîine și la Alimentara să iau pîine și lapte pentru casă. Citisem ziarele de dimineață. Cu gîndul la ele, m-am „bîlbîit" și am cerut pîine și pace. *Vînzătoarea, o puștoaică brună, a zîmbit înțelegătoare. Eu știam că trebuie să merg, după aceea, să iau și lapte. Acest și îmi rămăsese în minte...*

Sînt sociologi care afirmă că un alt război ar fi început imediat după încetarea celuilalt, că importante părți beligerante au folosit răgazul nu numai pentru a se reface după catastrofă dar și pentru a găsi diverse forme cît mai sofisticate de apărare și de atac. Cercetăm ziarele de acum cîteva decenii și aflăm pretutindeni formula îngrijorătoare de „război rece". Cucerirea cosmosului — ne convinge noua formulă de „război al stelelor" — a avut două scopuri : unul științific iar altul de stăpînire a unei mari perspective strategice. Între timp, oamenii globului, cei mulți, și-au văzut de treabă, au muncit, s-au înmulțit, s-au bucurat, au creat, au construit, au schimbat, în mare parte, fața lumii.

Buletinele de știri cuprind, în mod curent, relatări despre experimentarea unor noi arme nucleare, pe alte meridiane. Echivalentul în hrană sau alte bunuri materiale al acestor experimente este enorm. Iar în cutare țară se moare de foame, copiii sînt subnutriți, îngrijirea medicală este săracă sau inexistentă, viața ființei umane ajunge să fie disprețuită.

Valorile morale depind direct de raportul dintre creație și distrugere, distrugerea fiind în cazul războiului o formă iresponsabilă de crimă colectivă. În viziune istorică, forța de distrugere s-a manifestat în continuă creștere depășind, la ora actuală, rezistența naturală a planetei. Suferă schimbări esențiale însăși definiția omului deoarece însul poate periclita omul ca specie.

Ca scriitor sînt alături de îndemnul la rațiune cuprins în Apelul solemn al Președintelui Nicolae Ceaușescu. Reducerea de către țara noastră a cheltuielilor militare are adeziunea întregii națiuni. Prin cuvîntul hotărît al țărilor mici și mijlocii poate fi construită opinia planetară defavorabilă izbucnirii unui nou război.

Pacea este condiția fundamentală a existenței, de ea depinde dezvoltarea personalității umane, numai în cadrele ei se poate afirma geniul creator al fiecărei națiuni.

De cîte ori putem să spunem un cuvînt pentru ca forța dreptului să primeze în fața dreptului forței, trebuie să-l spunem.

George Alboiu

Cartea românească veche

Cercetătorul care lucrează într-o bibliotecă poate ajunge ușor la depistarea informației necesare elaborării unei lucrări științifice, pentru că fondurile bibliotecii, periodicele, manuscrisele ș.a. sînt catalogate, au cote precise, unde minuitorul depozitelor le găsește imediat. Biblioteconomia a făcut progrese în ce privește așezarea eficientă a fondurilor respective, normele biblioteconomice au devenit comune marilor biblioteci (sînt norme și metode internaționale).

Nu tot așa de facile sînt cercetările întreprinse într-o **arhivă ce conservă materiale diverse :** documente, manuscrise vechi și noi, condici de așezăminte culturale și administrative, foi volante („documente tipărite") ș.a. Fondul de arhivă, prin natura lui, este **manuscris și cumulativ** (cazul „condicilor", care nu se pot cataloga pe părți componente). O condică, de exemplu, are sute (sau mii) de documente, pe care omul de știință (în majoritatea cazurilor, **istoricul)** le cercetează sumar, oprindu-se stăruitor numai la documentele specifice unei teme anumite (citind pentru actul respectiv **cota condicei** și „foaia", recto sau verso).

Direcția Generală a Arhivelor Statului, cît și filialele sale județene folosesc acest sistem de catalogare, pe **fonduri** și nu pe componentele sale separate.

O excepție binevenită*) găsim într-o recentă publicație a Direcției Generale a Arhivelor Statului : **Cartea românească veche în bibliotecile documentare ale Arhivelor Statului,** adică și cele din Arhivele filialelor județene (368 p., București, 1985). „Cartea românească veche" înseamnă în bibliologia română tipăriturile circumscrise ariei **Bibliografiei Românești Vechi** (prescurtat B R V), concepută de Ioan Bianu, încă din 1895. O condiție limitativă : cartea să fie imprimată între 1508—1830.

În acest context, bibliotecile documentare ale Arhivelor Statului posedă 393 de cărți, cea mai veche fiind din anul 1561 **(Evangheliarul lui Coresi,** Brașov), iar ultima **Poezii alese** de Ion Văcărescu, tipărită la București, 1830.

Autorii acestui **Catalog** (Elena Dima Gheorghe Buluță și Simona Ceausu) au urmat în linii mari principiile descriptive ale B R V, dar au adus și elemente noi și anume : a) semnalează cărți care nu sînt cuprinse în B R V (fondul **addenda)** sau descrise în B R V, pe baza unor exemplare defecte (fondul **corrigenda)** ; b) titlurile cărților sînt transcrise în alfabet latin ; c) introduc ca element descriptiv dimensiunile zațului pentru o mai ușoară identificare a exemplarelor lipsite de foaia de titlu (caz frecvent la cărțile vechi) ; d) reproduc toate însemnările manuscrise de lectură sau prosesori de pe fiecare carte (însemnări valoroase privitoare la circulația cărților în tot spațiul românesc, însemnări referitoare la evenimente istorice și personalități culturale, date etnografice și geografice ș.a.).

Un alt merit care trebuie semnalat este acela că lucrarea are un conținut mai larg prin faptul că ea include și cartea veche cu limbile latină, germană și maghiară, tipărită pe teritoriul românesc, ca formă de manifestare specifică a istoriei cărții românești, deoarece tiparul, pe teritoriul nostru, a cunoscut și acest capitol distinct, producător de interferențe culturale.

Un aspect deosebit de important pe care îl evidențiază reproducerea însemnărilor de lectură se referă la circulația cărții, la aria răspîndirii lor. Analiza acestor însemnări arată unitatea de simțire, de limbă, de conștiință, legăturile indestructibile ale ținuturilor românești, caracterul unitar al culturii și istoriei noastre. Din aceste însemnări se desprind valoroase semnificații istorice, sociale și patriotice.

Publicarea unui asemenea **Catalog,** pretios instrument de lucru și de evidențiere a valorilor patrimoniului cultural național, reprezintă un succes în activitatea editorială a direcției Generale a Arhivelor Statului care desfășoară o foarte bine venită acțiune de tipărire a unor lucrări de referință pentru valorificarea fondurilor de documente, cărți și manuscrise privitoare la istoria și cultura poporului român de-a lungul veacurilor.

prof. univ. dr. doc. Dan Simonescu

*) **„Cartea românească veche în bibliotecile documentare ale Arhivelor Statului. Catalog", „D.G.A.S.", 368 p., București, 1985**

Traian Brădean : „Maternitate"

Strălucirea umană

Urmare din pag. 1

fie și o strădanie de a promova valorile construcției și ale păcii, ale cooperării internaționale, ale cunoașterii temeinice a tuturor civilizațiilor, receptînd mesajul fiecărui popor, parte integrantă, inconfundabilă la întregirea patrimoniului spiritual universal. Făcînd din adevărul păcii un adevăr al creației, scriitorii își redefinesc condiția și demnitatea, devin slujitori în tranșeele realității, ai luptei pentru civilizație și progres.

În țara noastră, visul păcii a dobîndit demult un program real. Întregul edificiu de construcție socialistă este un edificiu al păcii, în care fiecare om are sentimentul participării, sentimentul utilității și al integrării într-un destin comun. Este aceasta un model de a lupta pentru pace. Sînt toate demersurile secretarului general al partidului, adresate, nu o dată umanității, programe efective de pace. Propunerile de dezarmare votate prin referendumul prin care poporul român va rosti „Da" în numele păcii și fericirii sînt o nouă dovadă palpabilă, concretă și eficientă pentru ca pacea să devină în lumea de astăzi o realitate și un climat de muncă normal. Vorbelor, tergiversărilor și dialogurilor sărace în rezultate, România le opune un exemplu de acțiune eficientă, un început pe care urmîndu-l și alții, „dialogurile" pe teme de pace ar deveni o pace reală și sigură. Avem puterea exemplului printre noi. Avem modelul luptei neobosite pentru viață și fericire în activitatea președintelui țării, în noul demers pentru pace al tovarășului Nicolae Ceaușescu, primit cu entuziasm și recunoștință pe toate meridianele globului. Să facem totul pentru a sprijini această nobilă și temeinică inițiativă. Să ne angajăm cu toată ființa noastră la edificarea unei lumi în care echilibrul și armonia, speranța și împlinirea umană să strălucească în versurile poeților.

Dreptul omului la viitor

Urmare din pag. 1

În toată istoria sa, poporul român a fost un mesager credincios al colaborării și păcii. Mai presus de orice a iubit libertatea, dreptatea și armonia, tînzînd mereu să se împlinească, veac după veac și generație după generație, muncind continuu, sporind mereu frumusețea rostului său omenesc. N-a ridicat niciodată brațul într-un gest de amenințare ci numai pentru a-și apăra pămîntul mostenit de la înaintași. Niciodată națiunea română nu și-a dorit gloria de a fi tare prin arme ci izbînda de a fi eternă prin pace și liniște între hotarele ei. Nu ne-am lăsat niciodată ispitiți de istoria făcută de alții ci ne-am așezat singuri istoricele noastre temelii. Acestui nobil țel i-au slujit și înaintașii noștri și îi slujim, cu nestrămutată strădanie, cei de azi. Avem nevoie de pace pentru muncă și pentru creație, avem nevoie de pace pentru ca speranța în ziua de mîine să poată dăinui. Strălucite generații de intelectuali români s-au străduit să exprime în opera lor imaginea libertății și-a păcii, și faptul că aceleași nobile idealuri sînt slujite și astăzi e o dovadă că experiența istoriei s-a transmis. Slujind pacea, oamenii își recunosc condiția și demnitatea. Omul de cultură poate înriuri prin opera sa drumul umanității, transmițînd, prin forța de convingere a adevărului artei, încrederea în viață, încrederea în progres și colaborare, dreptul omului la viitor.

Prestigiul creației folclorice

Urmare din pag. 1

birii), prin **cuvîntul spus (zis** etc.), acest adevărat „tărîm de basm și de realitate", acest „miracol de creativitate", s-au format nu numai propoziții și fraze, sintagme și expresii curente, implicate direct, nemijlocit în activitatea zilnică productivă și în existența familială și socială, ci s-a creat și o întreagă literatură folclorică, un adevărat tezaur de imaginație, sensibilitate, înțelepciune și știință populară, în care s-a depozitat întreaga tradiție de viață materială și spirituală (vezi **proverbele, basmele, descîntecele, baladele, zicătorile** etc.).

Nu s-a creat însă numai o literatură folclorică, ci, așa cum afirmă, cu o intuiție profundă, E.M. Cioran **(L'inconvénient d'être né,** „Gallimard", 1973, p. 82—83), o **lume orală.** Cînd, într-un sat românesc, de odinioară, un țăran îi replică vecinului său, (scriitorul, care îl menționase în amintirile sale din copilărie) : „Știu că nu valorez nimic, dar, totuși, nu credeam să fi căzut atît de jos ca să se vorbească de mine într-o carte", eseistul-filozof comentează :

„Lumea orală, cît era de superioară lumii noastre. Ființele umane (ar trebui să spun popoarele) nu rămîn în imperiul Adevărului decît atîta timp cît au oroare de **scriere."**

Valorile acestei **lumi orale** nu ne vor îndemna, fără îndoială, să pledăm pentru conservarea unor forme anacronice, dar ele ne pot invita, e posibil, să reconsiderăm concesiile, uneori nejustificate, pe care le facem **cărții, textului scris** (să ne gîndim la copiii din **mediul urban** care știu cum arată anumite animale, plante, arbori etc., **numai** din cărți sau din fotografii).

Este o lume aparte, a colectivității respective, rurale, la care are dreptul să participe și pot face față exigențelor ei sociale, morale, estetice etc., numai **oamenii locului, insiderii,** cum se spune într-o terminologie modernă, cei **inițiați,** printr-o lungă **tradiție** de viață comunitară, în normele comportamentale care definesc acel grup uman.

Dacă asistăm, în schimb, uneori, în **mediul urban,** la manifestări comportamentale — prin **vorbe,** mai ales, prin **gesturi, mimică** etc., în bloc, pe stradă, în tramvai etc. — stridente, de-a dreptul necivilizate, aceasta se explică și prin faptul că la oraș încă nu am reușit să creăm — la nivelul tuturor tipurilor de colectivități, nu numai la locul de muncă — un corespondent al **lumii orale** a satului, cu norme de convețuire și comportare comunitară bine definite și riguros respectate de membrii acesteia.

În această perspectivă, a **lumii orale,** care se afirmă, pe teren românesc, într-un proces de **continuitate** de viață comunitară, chiar și astăzi, în ciuda impactului cu **civilizația modernă** — aceasta uzează și ea de variate și tot mai sofisticate canale de transmisie orală (radio, TV, telefon, casetofon etc.), în paralel cu o imensă producție de tipărituri — creația folclorică își revendică, cu vigoare sporită, vitalitatea și relativa autonomie.

Agenții corozivi și factorii poluanți („organizatori" de spectacole, îndrumători și interpreți „artistici" etc.), nu au acces în această **lume.** Nu putem vorbi, așadar, de „poluarea" folclorului ci numai de poluarea unor piese, creații folclorice, „scoase" din lumea lor originară, supuse unor agresiuni de **text, melodie, mișcare** (poezie, cîntec, dans), de către agenți corozivi și factori poluanți, și puse în circulație de aceștia, în cadrul unor colectivități și medii relativ restrînse, atît de departe de statutul creației folclorice autentice !

În fața civilizației moderne — cu ritmuri rapide și acaparatoare de viață socială — care ne face să uităm, adesea, plăcerea de **a spune** și **a asculta,** de **a se întîlni** cu semenii noștri și de **a povesti** — care se traduce, între altele, în invazia de **glume, bancuri,** de o conciziune stringentă și bazîndu-se mai ales pe comic de situație — vorbitorii de grai românesc și creatorii și păstrătorii de folclor românesc, pe care îi căutăm și îi înregistrăm în cele mai îndepărtate sate ale peisajului dialectal, folcloric, etnografic românesc, se constituie în exponenți ai procesului de **continuitate spirituală,** confirînd CUVÎNTULUI **valoare simbolică, mitică,** cu referire la **lumea orală,** de astăzi și de altădată (să ne gîndim, spre exemplu, la povestirile de tipul : „eu am fost ultimul, din sat, care a văzut sau a făcut cutare lucru" — „Balaurul", „Stăpînul lupilor", „Strigoii", „Fata pădurii" etc.).

Cîteodată **nostalgia** atinge această imagine creată prin CUVÎNT, despre comunitățile respective, semn al prefacerilor profunde prin care trece satul, lumea sa orală, martor al dinamicii vieții sociale, economice etc.

Cînd aceste prefaceri par a viza chiar **esența lumii orale,** cu care ne-am obișnuit, din moș-strămoși, cînd **circulația orală** a faptului folcloric pare a nu mai avea un viitor prea optimist, creatorul popular face apel la **scriere,** pentru a conserva, întru eternitate, în calete școlărești, tezaurul folcloric, dialectal, etnografic al comunității respective.

Tocmai pentru a surprinde cît mai bine acest **dialog oral — scris,** cu implicații profunde, tulburătoare adesea, asupra **actului creator** și a **atitudinii creatorului** și pentru a oferi materiale necesare unor cercetări viitoare în acest domeniu, a fost inițiată organizarea, la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, a unei **Arhive de scrisori și documente dialectale,** complementară **Arhivei fonogramice a limbii române,** un adevărat Muzeu sonor al graiurilor românești, aflat la același institut.

Mîile de pagini **de texte dialectale,** transcrise după înregistrările efectuate în cadrul acestei **Arhive fonogramice,** documente autentice, vizînd contemporaneitatea cea mai acută, și etica științifică ne obligă să le redăm producătorilor de bunuri spirituale.

Ilica Veturia : „Pace"

Și poate că aceste înregistrări autentice de grai românesc ar putea constitui, la radio și TV, lecții-model de pronunțare corectă și frumoasă românească, căci agresiunile de tot felul — ca, de exemplu, „cîntatul" vocii, care pare unor crainici și reporteri ca o formă expresivă, ca un semn de distincție, sau pronunțarea „închisă" și „posterioară" a vocalelor, trădînd o anumită nonșalanță față de actul sacru, responsabil al comunicării prin **viu grai,** așa cum auzim mai ales la tineri elevi și studenți, din toate colțurile țării — se fac simțite și în acest domeniu.

Căci poluarea unor creații folclorice și punerea în circulație a unor înjghebări hibride, ca și „cultivarea" unor pronunțări căutate, străine spiritului limbii române, eufoniei graiului românesc, converg spre poluarea bunului-gust, sobru, echilibrat și armonios, în viața noastră contemporană, în dimensiune **rurală** și **urbană, orală** și **scrisă.**

În fața acestor constatări, ne revine, tuturor vorbitorilor de grai românesc, datoria unei acțiuni luminate și organizate, întru creșterea necontenită a limbii românești, cu aspirație îndreptățită spre universalitate, prin valorile populare și culte, care s-au iscat prin CUVÎNT ROMÂNESC.

CONCURS DE CREAȚIE LITERARĂ „ANDREI MUREȘIANU"

Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Brașov, prin Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, Asociația Brașov a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Muzeul județean, Biblioteca județeană, împreună cu Consiliul județean al sindicatelor, Comitetul județean al Uniunii Tineretului Comunist, Uniunea județeană a cooperativelor meșteșugărești, organizează în zilele de 6—7 decembrie 1986 prima ediție a concursului de creație literară (proză și poezie) „Andrei Mureșianu".

Integrată în generosul cadru al Festivalului Național „Cîntarea României", manifestarea se înscrie în contextul sărbătoririi a 39 de ani de la proclamarea Republicii, aniversării a 125 de ani de la fondarea Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, a angajării întregului nostru popor pentru traducerea în viață a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, a cinstirii mărețelor ctitorii ale epocii pe care cu mîndrie o numim „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Lucrările prezentate în concurs vor evoca lupta de veacuri a poporului român pentru libertate socială și națională, remarcabilele împliniri contemporane, vor oglindi adeziunea întregului popor la politica de pace și prietenie promovată de secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceausescu, eroul națiunii noastre socialiste, personalitate proeminentă a vieții internaționale.

La concurs pot participa autori din cercurile și cenaclurile literare din țară, care nu sînt membri ai Uniunii Scriitorilor.

Autorii propuși pentru premiere vor fi anunțați din timp pentru a participa la festivitatea de premiere, care se va organiza în zilele de 6—7 decembrie 1986.

„Să militām cu hotărîre pentru ca forțele și mijloacele de cercetare, precum și uriașele fonduri materiale și umane consacrate astăzi înarmărilor să fie orientate spre lichidarea subdezvoltării, a foametei și bolilor, pentru accesul neîngrădit al tuturor popoarelor, și în primul rînd al țărilor în curs de dezvoltare, la cuceririle științei și civilizației moderne !"

Din cuvîntarea tovarășei
academician doctor inginer ELENA CEAUȘESCU
la Plenara Consiliului Național al Științei și Învățămîntului

OAMENII DE ȘTIINȚĂ ȘI PACEA

În preambulul Chartei Națiunilor Unite se arată că scopul acestei organizații este de a izbăvi generațiile viitoare de flagelul războaielor. Și, iată, după 40 de ani s-a ajuns la o situație în care cursa înarmărilor a luat proporții înspăimîntătoare. Se cheltuiesc în întreaga lume anual 1 000 de miliarde de dolari pentru înarmare, o sumă uriașă egală cu ceea ce se cheltuiește pentru educație și învățămînt, pentru asistența medicală, pentru hrana populației globului și pentru asigurarea cu energie electrică, însumate la un loc. S-a ajuns astăzi la un număr mediu de 556 soldați și la numai 85 de medici la 100 000 locuitori ai Terrei. O tristă coincidență face ca această sumă de 1 000 de miliarde de dolari să coincidă cu datoria externă a tuturor statelor în curs de dezvoltare. Și această cursă a înarmărilor își accentuează ritmul în condițiile în care sute de milioane de oameni sînt șomeri, sute de milioane sînt analfabeți și mai bine de un miliard de oameni sînt subnutriți și se confruntă neputincioși cu mizeria și cu boala.

Se știe că într-un viitor război, în care nu vor mai fi nici învingători, nici învinși, va fi pusă în pericol viața pe planeta noastră. Și totuși cursa înarmărilor, atît de absurdă, continuă, îndreptînd cursul evenimentelor spre o catastrofă generală.

Cît de clarvăzătoare sînt cuvintele președintelui țării noastre, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, cînd afirmă că *„Problema fundamentală a epocii contemporane este oprirea cursei înarmărilor, în primul rînd a celor nucleare, apărarea dreptului suprem al oamenilor, al națiunilor la existență, la viață, la libertate și pace"*.

Sînt în aceste cuvinte ale președintelui țării noastre atît de mult adevăr, atîta luciditate, atîta prețuire pentru ființa umană încît nu mai au nevoie de o altă argumentare. Este marele merit al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi fost primul om politic care a ridicat la nivel de politică de stat dreptul la viață, la existență liberă și independentă, la pace.

Apologeții cursei înarmărilor în schimb formulează tot felul de teorii pentru a-și motiva acțiunile lor și liniști opinia publică. Una dintre aceste teorii afirmă că securitatea este proporțională cu nivelul de înarmare și că o securitate perfectă se asigură atunci cînd cei doi adversari au un nivel egal de înarmare. Or, cînd nivelul de înarmare crește, probabilitatea unui accident provocat de o neglijență sau de o defecțiune aparent lipsită de importanță, crește foarte mult și odată cu ea și declanșarea involuntară a unui război nuclear.

O altă teorie afirmă că este necesar chiar să se depășească nivelul de înarmare al adversarului, pentru a-l intimida pe acesta și a-l determina să renunțe la agresiune. Or, în cazul în care adversarul „mai slab" posedă totuși armament să distrugă de mai multe ori întreaga omenire, ce-l va putea împiedica să acționeze, atunci cînd nu este necesar să distrugi decît o singură dată adversarul ?

Se mai afirmă de unii că armele lor sînt „defensive", în timp ce ale adversarului sînt „ofensive" ca pretext al accelerării cursei înarmărilor. Dar cum se poate oare trage o linie de demarcație clară între armele ofensive și cele defensive? Uneori se afirmă chiar că cea mai bună apărare este atacul. Argumentul este evident inconsistent.

În fine, pentru a nu speria opinia publică mondială se mai face teoria unui război nuclear localizat, o teorie, de asemenea, inconsistentă, avînd în vedere că noul reactiv format în urma unei explozii nucleare poate pluti în voie și deasupra teritoriilor țărilor beligerante și deasupra teritoriilor altor țări, făcînd ca limita de nocivitate a radiațiilor să fie repede atinsă și depășită. Într-un viitor război nuclear, și zgîrie-norii trufași și colibele umile ale săracilor vor fi transformate deopotrivă în cenușă iar pe planeta noastră se va instaura o iarnă nucleară veșnică.

Oamenii de știință din întreaga lume își dau bine seama de aceste consecințe nefaste pentru omenire. Și totuși, de ce argumentele împotriva cursei aberante a înarmărilor rămîn practic fără urmări ? De ce rațiunea umană, care acceptă aceste argumente, se dovedește atît de neputincioasă de a le transforma în fapte ?

Iată o întrebare pe care oamenii de știință din întreaga lume ar trebui să și-o pună în permanență. Ei nu pot rămîne indiferenți la modul cum se aplică rezultatele cercetărilor lor, dacă ele sînt folosite pentru progresul omenirii sau pentru distrugerea ei. Există astăzi în numeroase țări și, de asemenea, pe plan internațional, organizații ale oamenilor de știință care au în preocuparea lor asemenea probleme. În țara noastră, încă din anul 1981 a fost creat Comitetul Național Român „Oamenii de știință și pacea".

Sub conducerea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, prim viceprimministru al Guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, acest comitet desfășoară o bogată activitate pe plan intern și pe plan internațional valorificînd larga deschidere asigurată țării noastre de cînd în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, făuritorul României socialiste moderne. Comitetul Național Român „Oamenii de știință și pacea" colaborează cu organizații similare din alte țări, care militează pentru pace, pentru oprirea cursei înarmărilor și pentru dezarmare, cu scopul de a uni eforturile oamenilor de știință din întreaga lume în lupta pentru salvgardarea păcii. Este important ca omul de știință din zilele noastre să fie dublat de un om politic, care să nu se limiteze să afirme : „Am făcut cercetarea, am produs instrumentele sau aparatele și sarcina mea s-a sfîrșit. Voi politicienii și ceilalți oameni trebuie să decideți cum vor fi folosite ele", ci să adopte o atitudine politică și să acționeze pentru ca roadele cercetării sale să fie folosite în folosul omenirii și nu pentru distrugerea ei.

Omenirea, astăzi, nu are nevoie de retorică lipsită de acoperire, ci de fapte concrete. Recenta propunere făcută de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a reduce armamentele, efectivele și cheltuielile militare cu 5 la sută chiar în acest an, 1986, anul internațional al păcii, este un asemenea fapt concret. Sînt convins că întregul nostru popor va spune un DA hotărît la referendumul ce va avea loc la 23 noiembrie, în legătură cu această problemă, afirmînd în modul acesta dorința lui de pace, de bună înțelegere și de colaborare între toate popoarele lumii.

Acad. Radu P. Voinea
Președintele Academiei Republicii Socialiste România

Poeme pentru viață

LEOPOLD SEDAR SENGHOR
Senegal

Cei asasinați

El stau întinși pe cîmpurile sumbre
de-a lungul drumurilor dezastrului
Sub plopii zvelți, statui ale durerii,
drapați în lungi mantăi de aur,
Prizonierii senegalezi uciși pe-ntinderile Franței —
O, glorie-a nazismului turbat...

În van ați fost frumoși, în van
a tinereții primă floare-avînd-o,
În van flori negre cu surîsul grav
asemeni diamantului străvechi ;
Pămînt sunteți acum și plasmă numai
acelei primăveri ce va să vină,
Voi, carnea densă-a cuplului de viață
din pîntecul fecund și taina lui
Însămînțare sfîntă și limpidă
a marilor grădini de paradis,
Pădure care vine din adîncuri
victorioasă peste tun și trăznet.

Marele cînt al sîngelui ucis
învingător peste mașina morții ;
Cuvîntul nostru azi topind sofisme
și a minciunii roată sfărîmînd,
Martiri ai mei, o, neam nemuritor,
lăsați-mă să vă slăvesc plîngînd...

LANGSTONE HUGHES
S.U.A.

Pămîntul nostru

Ne-ar trebui un Pămînt de soare
De soare strălucitor
Un Pămînt de ape miresmate în care apusul
Să fie ca o basma ușoară
Din pînză roș-aurie
Și un acest Pămînt unde viața-i sumbră,
foarte sumbră

Ne-ar trebui un Pămînt împînzit de copaci
De copaci înalți și stufoși
Cu crengile încărcate de papagali guralivi
Fremătători ca lumina
Și nu acest Pămînt unde păsările sînt triste,
foarte triste...

Ah, ne-ar trebui un Pămînt luminos
De dragoste și pace, de cîntece și vinuri
Și nu acest Pămînt unde bucuria este parcă
un păcat
Hai, să luptăm, draga mea, să luptăm
Spre a face aici paradisul de iubire și pace...

ÖSTEN SJÖSTRAND
Suedia

Uliul și privighetoarea

1.

Survolînd valurile pădurii înfrunzite
uliul își ochește de sus prada ;
ciudat: el o vede chiar dacă ea se ascunde,
și mai ciudat: chiar cînd ea însăși nu se vede.
Frunzele nu acoperă decît frunze !

Pentru noi, oamenii, există goluri ale valurilor,
ale orizonturilor rotunde,
există căi lactee ori zilnica trudă
care ne acoperă, care ne salvează
pentru moment.

Da, survolîndu-ne viața,
uliul zărește fără încetare
toate mișcările noastre.
Da, aici,
aici,
în vîrful de clipă își are începutul
ideea omului despre sine.

2.

Privighetoarea cînta,
iar frunzele fremătau în vînt :
suspin al zorilor spre depărtarea...
Poate să urle furtuna, să se roage marinarii
cînd valurile îi amenință,
poate să-mpingă vîntul către un port
salvator corabia noastră.

Da, privighetoarea cînta
iar frunzele fremătau în vînt ;
o mare despărțire se anunța pentru clipa
cînd ea își va ridica aripile,
cînd lumina zilei va întîrzia în norul acela...

AIMÉ CESAIRE
Martinica

Luptătorii pentru fericire

Voi : piatra care fuge în cuvinte,
deșertul care-n grîu își trece-adîncul,
ziua care în păsări se desfată ;
Voi : osîndiții, sclavii și huliții,
statura voastră iată-mbobocește :
Voi : noaptea ce dă rod, sfîrșitul foamei
și-a-njurăturilor zvîrlite-n față,
Voi sînteți, da, istoria prin care
eu trec mai nalt decît prin trupul zilei.

Voi : luptătorii pentru fericire,
noapte de foc sînteți re-dezlegînd
visare-n spații vilvorînd și care
izvorului de viață ne adună ;
Voi, luptătorii pentru fericire,
însuflețitorul orizont izbindu-l

azi un copil deschide poarta lumii...

NAZISI KUNENE
Africa de Sud

Bocet de mamă

„Oh, scoală-te, fiul meu, scoală-te
Și auzi-mă: noaptea și-a deschis peștera
Arătîndu-mi labirinturile trupului negru
Și plantele de viață dormeau ! Ah, războiul !

Șuvoaiele cascadei le-am atins îngenunchind,
Numele stelei tale strigîndu-l, lumina-i
Era palidă ca de cretă, ah, războiul !
Iar chipu-i s-a-ntors o clipă spre mine ;

În ochii crocodilului te-am căutat,
Trupul îndurerat răcorindu-mi-l
Și am plîns la ocean, ah, războiul !
Și-apoi la muntele de viață ;

Aici, pe pămîntul negru, ah, războiul !
Îmi voi ridica o căsuță din care
Voi asculta glasul tobei îndepărtate
Și voi șopti : te-am găsit fiul meu...

Ah, războiul ! ... Aici îmi voi odihni capul
Și îți voi asculta vocea în șoaptele apelor,
Și-mi voi pansa rana cu ierburi de foc...
Oh, războiul...

SANTARO TANIKANA
Japonia

Împotriva morții

Pieri bărbatul : ce-a lăsat
în urma lui ?
Doar o femeie și-un copil ;
Nimic în urmă-i altceva
Nici chiar o piatră de mormînt !

Muri femeia : ce-a lăsat
în urma ei ?
Atît : o floare veștejită
Și un copil plîngînd, atît,
Nici chiar o haină-n urma ei !

Pieri copilul : ce-a lăsat
în urma lui ?
Un trup ucis, făcut fărîme
Și-o lacrimă ce se usucă
Nici chiar o lacrimă, apoi !

Muri soldatul : ce-a lăsat
în urma lui ?
Sigur: o armă sfărîmată,
Rînjind pustiu o lume strîmbă
Din care pacea-i urgisită !

Pieriră, deci, și ce-au lăsat
în urma lor ?
Sînt eu și tu, noi, trăitorii
Agonizînd după război,
Agonizînd, agonizînd...

Tălmăciri de
Radu Cârneci

REVISTA STRĂINĂ

● **ÎN APROPIERE DE LONDRA**, în satul Saint Albans, au fost descoperite cîteva picturi pe pereți datînd din secolul al XVI-lea și care sînt puse în legătură cu activitatea literară a lui William Shakespeare. Specialiști ai Universității din Londra sînt de părere că una dintre picturi, de o valoare artistică deosebită, reprezintă scena morții din poezia „Venus și Adonis" a Marelui Will. A fost exprimată părerea că pictura a fost executată după anul 1593, cînd a fost editată amintita creație a lui Shakespeare.

Descoperirea susține teza potrivit căreia opera lui Shakespeare a fost prelucrată de Francis Bacon (1561—1626), sau că a fost elaborată în colaborare cu acesta. Amintim faptul că filozoful și omul de stat Francis Bacon a trăit în această regiune și avea titlul de conte de Saint Albans...

● **SUCCESUL DEOSEBIT DE CARE S-A BUCURAT** filmul „Amintiri despre Africa" de Sydney Pollak, distins cu mai multe premii Oscar în primăvara acestui an, a făcut să sporească interesul cititorilor față de lucrările scriitoarei daneze Karen Blixen. Ea este autoarea romanului „Fermă în Africa" după care s-a realizat scenariul filmului lui Pollak. Ca urmare, recent a apărut în librăriile din Danemarca un nou volum al lui Karen Blixen intitulat „Povestiri de iarnă. Anecdotele destinului".

Lumea romantică a idealurilor cavalerești în care se petrec întîmplările, în care cinstea, curajul și credința sînt sentimentele în slujba cărora autoarea își pune pana, este atemporală. Cu toate acestea, autoarea daneză propune cititorilor întîmplări verosimile, dar la fel de enigmatice și de extraordinare sau de simple precum sînt cele ce se petrec în viața de toate zilele...

● **UN ACTOR ÎN VÎRSTĂ**, mai bine zis pe cale de a îmbătrîni, vrea să joace cu orice preț rolul unui tînăr italian atrăgător într-un film al cărui scenariu l-a scris chiar soția lui. Pentru aceasta se supune unei operații estetice, își schimbă coafura și își urmează soția la Budapesta unde urmează să se turneze filmul. Aceasta este introducerea filmului „A juca cu orice preț", pe care îl regizează nestorul regizorilor din Ungaria, Karoly Makk. Este vorba despre o coproducție ungaro-americană în care rolul principal masculin este interpretat de cunoscutul actor american Christopher Plummer, în timp ce „soția" lui este actrița britanică Maggie Smith.

„A juca cu orice preț" este un film despre relațiile a doi oameni care au în spate o căsnicie îndelungată. Desigur, nu este ceva cu totul nou, filme pe această temă s-au mai făcut și se vor mai face, interesante sînt însă secvențele de „film în film", care ne fac să ne amintim cu multă plăcere de realizarea clasică în această privință, care este „Noaptea americană" a francezului François Truffaut.

● **ÎNCEPÎND** din anul 1978, literatura de dragoste a fost din nou repusă în drepturi în R. P. Chineză. Începutul l-a făcut scriitorul Liou Sinwu (născut în anul 1948), de meserie învățător, prin publicarea povestirii „Orașul dragostei", același autor care, prin publicarea în anul 1977 a nuvelei „Învățătorul", a marcat începutul unei noi perioade în evoluția literaturii chineze. De atunci au apărut multe lucrări avînd ca tematică dragostea, ele zugrăvind relațiile umane din unghiuri noi, neconvenționale, în pofida faptului că acțiunea noilor lucrări se desfășoară de regulă la țară, unde convențiile și conservatorismul sînt încă puternice.

Pe aceeași linie se înscriu și povestirea „Dragostea nu poate fi uitată", apărută în anul 1981 și datorată scriitoarei Ciang Tie (născută în anul 1937), precum și nuvela „Smarald" a aceleiași Ciang Tie, apărută în anul 1984. Aceasta din urmă tratează tema dragostei nerealizate din pricina unui denunț calomnios. De un larg ecou și interes s-a bucurat volumul de povestiri pe tema dragostei datorat scriitorului Ciang Sien (născut în 1934) și abordînd tema dragostei într-un sat sărac, uitat de lume. Într-una din povestirile înmănunchiate în volum, distinsă cu premiul literar „Cocoșul de aur", Ciang Sien înfățișează întîmplări petrecute chiar cu mama și surorile sale. Cîndva, mama sa se căsătorise, împotriva voinței alor săi, cu un flăcău sărac din sat, dar sărăcia și mizeria au reușit să le distrugă liniștea și fericirea căminului. Fiica ei cea mare iubea un băiat din sat care, constatînd nefecioria acesteia, o predă pe mîna poliției. Pentru a scăpa de rușine, fata se sinucide. În fine, fata cea mică refuză să se mărite cu un individ înstărit, situație în care și-ar fi putut ajuta și familia. În gestul fetei celei mici mama deslușește propria răzbunare, precum și răzbunarea pentru destinul nedrept al fiicei celei mari...

SPORT

Ulii mîncînd porumbei de hîrtie și viceversa

În Bucegi ninge. Lucrul îmi convine de minune. La Brăila se dă-n leagăn un soare limpede. Iarăși îmi convine. Dar la București ? Dimineața, puțin cam prea multă ceață ; seara, întuneric din belșug. Nefericirea e că pe la amiază, cînd lumea se vede dintr-un continent în altul, cînd lumina se reduce la plisăm, deplisăm fuste (scoțiene sau de Maramureș), Sportul studențesc se schimbă, distinse doamne și distinși domni, în pasăre de pradă. Sarcasmul, necaracteristic persoanei mele, sarcasmul lumii noastre cunoaște, în asemenea condiții, culmi neîntîlnite. S-o luăm cu de-amănuntul. Toți specialiștii susțin că nici un meci nu seamănă unul cu altul (să fie trase la indigo numai cele trucate ?) și totuși ! meciurile Rapiduleștilor sînt rupte, fulg cu fulg, din trupul aceleiași găini pe care-o jumulesc toți mușteriii neatîrnării de divizia B. Cercubeu de gheață-ntr-un pahar (se apropie anotimpul cînd vom tăia vinul cu cuțitul, nu ?). Altfel de ce-ar mai mușca din noi toți nepricepsiții lumii ? ! Sîntem carnea de miel și de ied, dar și cînd ne vom potcovi cu dușmănia împotriva tuturor. Rapiduleștii are cea mai dulce carne. Altfel luăm bătaie cu 9—0, 7—0, 7—2, 5—0 de la orice pîngea deocheată, iar acasă punem petece bătute-n cuie de lemn și descultilor și împăraților. Sînt de acord să îmbărbătăm vînătoarea de toamnă în vederea vînzărilor din primăvară (totdeauna, în ajun de răsăritul steviei, sîngele se subțiază), dar puteți să mă faceți zob, aruncînd în mine munți de pilaf oriental, dacă înțeleg cum poți să snopești în pumni Rapidul, duminică (7—2) și să iei cafteală, miercuri, la Brașov (3—2). Își închipuie Sportul studențesc că noi credem că F.C.M. Brașov, aflată azi pe locul 5, nu e la fel de slută ca Rapidul ! ? Cînd văd Ploieștii pe locul 3, Victoria pe locul 4 și Brașovul pe locul 5 în clasamentul diviziei A nu că mă fac al dracului, dar nu pricep cum de nu ne-a bătut Spania cu tîrnul de mărăcini, ăla cu care se mătura curtea de omizile de prun ! Păi ce, ne facem că nu știm că anul trecut F.C. Olt și Victoria au rămas în A... cum au rămas !? Treacă de la noi, au rămas și alții, dar nici să le văd în fruntea clasamentului în zilele astea de dinaintea sărbătorilor de iarnă.

Am impresia — poate convingerea — că unora le face o deosebită plăcere să îmbine utilul cu grotescul : ulii să mănînce porumbei de hîrtie, iar porumbeii de hîrtie, plini de subînțelegeri, să ascută aerul pentru năluci. Vine iarna, un tîmplar cu fierăstrău și rindele, plin de necazuri, umblă pe lîngă geamuri și uși. Reparați crăpăturile, puneți chituri la geamuri și înfundați sobele cu lemne. Vai, ce dor mi-e de-o cameră mirosind a căldură de lemn. Va mai veni vreun copac în vadul meu cu chibrituri ? Eu cred în salcîmi. Dacă așa merg lucrurile, atunci vă anunț că mă dor încheieturile gîndirii.

Fănuș Neagu

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor-șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu
(secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC
CASA SCÎNTEII